

Činnost krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení přirozené povodně

Bc. Jolana Ondřejová

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jolana Ondřejová**
Osobní číslo: **A16295**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Činnost krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení přirozené povodně**
Téma anglicky: **ORP Crisis Staff Activities when Dealing with Natural Floods**

Zásady pro vypracování:

1. Pojednejte o povodni jako závažném typu hrozby.
2. Proveďte analýzu krizového řízení na úrovni obce s rozšířenou působností.
3. Analyzujte způsob činnosti krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení povodně.
4. Specifikujte a analyzujte základní problémy činnosti krizového štábu vybraných obcí s rozšířenou působností při řešení povodně.
5. Navrhněte možné způsoby řešení specifikovaných problémů činnosti krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení povodně.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. **ROSICKÁ, Zdena. Krizové řízení a ochrana obyvatelstva: učebnice. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2007. ISBN 978-808-7001-073.**
2. **REKTOŘÍK, Jan a kolektiv. Krizový management ve veřejné správě. Brno : Ekopres, 2004. ISBN 80-86119-83-1.**
3. **PROCHÁZKOVÁ, Dana. Bezpečnost a krizové řízení. Vyd. 1. Praha: Police history, 2006, 255 s. ISBN 80-864-7735-5.**
4. **KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. Ochrana obyvatelstva. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005, 140 s. ISBN 80-866-3470-1.**
5. **MARTÍNEK, Bohumír. Ochrana obyvatelstva I. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 978-80-7251-298-0.**
6. **MARTÍNEK, Bohumír a Vilém ADAMEC: Řešení mimořádných událostí a krizových situací (Příručka pro starosty obcí a referenty prevence Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska), 1. vyd. Praha: MV-GR HZS ČR, 2006. 28 s. ISBN: 80-86640-64-7.**
7. **ZPĚVÁK, Aleš. Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-044-0.**
8. **HORÁK, Rudolf. Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-471-4.**

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Luděk Lukáš, CSc.

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

8. prosince 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

28. května 2018

Ve Zlíně dne 8. prosince 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Kresálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá postupem krizového štábu obce s rozšířenou působností při zajištění ochrany obyvatel a území při povodni s vyhlášením krizového stavu. Metodou expertního rozhovoru s pracovníky krizového řízení obcí s rozšířenou působností bude provedena analýza činnosti krizových štábů při povodni v pěti různých územních správních obvodech. Na základě výsledků bude navržen vhodný postup krizového štábu při povodni, včetně návrhu řešení nedostatků, zjištěných při expertním rozhovoru.

Klíčová slova:

bezpečnost, krizové řízení, krizová situace, krizový štáb, povodeň

ABSTRACT

This work deals with the procedure crisis staff of the municipality with extended powers, while ensuring the protection of the population and territory during the flood with the declaration of a state of crisis. A method of expert interview with crisis management personnel with municipalities with extended powers will be an analysis of the operation of emergency personnel during floods in five different territorial administrative districts. Based on the results will be designed a suitable procedure during the flood crisis staff, including a proposal for solving the shortcomings identified in expert interview.

Keywords:

Security, crisis management, crisis situatin, crisis staff, flood

Poděkování:

Děkuji své rodině, bez jejíž podpory by tato práce nemohla vzniknout, a všem pracovníkům krizového řízení, jejichž znalosti a poznatky z krizového řízení umožnily vznik této práce.

Motto:

„Žádné problémy se nevyřeší uložením k ledu.“

Winston Churchill

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 POVODĚŇ	11
1.1 TYPY POVODNÍ	11
1.2 STUPNĚ POVODŇOVÉ AKTIVITY	13
1.3 POVODŇOVÉ PLÁNY	14
1.4 HLÁSNÁ POVODŇOVÁ SLUŽBA	15
1.5 POVODŇOVÉ ORGÁNY	16
1.6 VÝZNAMNÉ POVODNĚ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	17
1.6.1 Povodně na Moravě v červenci 1997	17
1.6.2 Povodně v Čechách v r. 2002.....	20
2 KRIZOVÉ ŘÍZENÍ	24
2.1 LEGISLATIVNÍ PODPORA KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ.....	25
2.2 ZÁKLADNÍ POJMY V KRIZOVÉM ŘÍZENÍ	26
2.3 ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	28
2.3.1 Krizové řízení na úrovni kraje.....	28
2.3.2 Krizové řízení na úrovni obce s rozšířenou působností	29
2.3.3 Bezpečnostní rada ORP.....	30
2.3.4 Krizové štáby ORP	31
2.4 FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ KRIZOVÝCH OPATŘENÍ	32
3 ČINNOST KRIZOVÉHO ŠTÁBU ORP PŘI POVODNI	33
3.1 POVODNĚ NEDOSAHUJÍCÍ ÚROVNĚ KRIZOVÉHO STAVU	33
3.2 POVODNĚ DOSAHUJÍCÍ ÚROVNĚ KRIZOVÉHO STAVU	34
3.2.1 Vyhlášení stavu nebezpečí	34
3.2.2 Úkoly krizového štábu ORP.....	36
3.2.3 Svolání krizového štábu ORP	36
3.2.4 Průběh zasedání krizového štábu ORP	36
3.2.5 Dokumentace krizového štábu ORP	38
3.2.6 Informační systémy krizového řízení.....	38
3.2.7 Krizová opatření při vyhlášení stavu nebezpečí.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ POVODŇOVÉ PROBLEMATIKY S VYHLÁŠENÍM KRIZOVÉHO STAVU V RŮZNÝCH KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY	43
4.1 CÍL VÝZKUMU	43
4.2 VÝBĚR ORP PRO VÝZKUM ZVLÁDÁNÍ POVODNÍ ZA KRIZOVÉ SITUACE	44
4.3 POPIS ZKOUMANÝCH ÚZEMÍ Z HLEDISKA OHROŽENÍ POVODNÍ.....	44
4.4 ANALÝZA ČINNOSTI KŠ ORP PŘI POVODNI NA ÚZEMÍ VYBRANÝCH ORP.....	51
4.5 METODA VÝZKUMU - EXPERTNÍ ROZHOVOR	52
4.5.1 ORP Hranice	55
4.5.2 ORP Opava.....	58
4.5.3 ORP Vsetín.....	62

4.5.4	ORP Valašská Meziříčí	67
4.5.5	ORP Uherské Hradiště	72
ZÁVĚR		77
5	PROBLÉMY ZJIŠTĚNÉ Z EXPERTNÍCH ROZHOVORŮ.....	78
5.1	PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ KRIZOVÉHO ŠTÁBU A POVODŇOVÉ KOMISE	78
	Charakteristika problému	78
	Návrh řešení	78
5.2	PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PRACOVIŠTĚ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ.....	79
	Charakteristika problému	79
	Návrh řešení	80
5.3	NEDOSTATEČNÉ VYUŽÍVÁNÍ FINANČNÍ PODPORY STÁTU PŘI OBNOVĚ ÚZEMÍ ZASAŽENÉHO ŽIVELNÍ POHROMOU.....	80
	Charakteristika problému	80
	Návrh řešení	81
5.4	NEDOSTATEČNÉ PROVÁDĚNÍ PRAKTICKÉHO NÁCVIKU PRÁCE KŠ ZA POVODŇ.....	81
	Charakteristika problému	81
	Návrh řešení	82
5.5	JEDNOTNÉ ORGANIZAČNÍ ZAČLENĚNÍ PRACOVIŠTĚ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	83
	Charakteristika problému	83
	Návrh řešení	83
5.6	UMÍSTĚNÍ A VYBAVENOST PRACOVIŠTĚ KRIZOVÉHO ŠTÁBU	83
	Charakteristika problému	83
	Návrh řešení	84
SHRNUTÍ		85
6	NÁVRH POSTUPU ČINNOSTI KRIZOVÉHO ŠTÁBU PŘI ZVLÁDÁNÍ POVODŇ S VYHLÁŠENÍM KRIZOVÉHO STAVU.....	86
ZÁVĚR		90
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		93
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		98
SEZNAM OBRÁZKŮ		99
SEZNAM TABULEK.....		100

ÚVOD

V průběhu života můžeme být svědky událostí, kterým říkáme mimořádné, protože přicházejí většinou neočekávaně a ohrožují životy a zdraví obyvatel. Způsobují velké škody na majetku a životním prostředí. Mohou vzniknout škodlivým působením sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy nebo jejich kombinací. Takovými událostmi mohou být např. povodeň, sněhová kalamita, orkán, technologická havárie s únikem nebezpečných látek, velká dopravní nehoda, rozsáhlý požár, teroristický čin.

I když tato problematika není každodenním jevem, jak ukázaly zkušenosti posledních let, nelze ji z reality života zcela vyloučit. Proto ustanovené a dobře připravené orgány krizového řízení mohou v případě nutnosti svou činností odvrátit nebo značně zmírnit následky krizových stavů a tím ochránit životy a majetek obyvatel svých obcí.

V praxi to znamená fázi přípravy a zhodnocení podkladů pro jednání bezpečnostní rady obce, přípravu činnosti krizového štábu obce, celkovou koordinaci při vytváření zákonem stanovené havarijní a krizové dokumentace, spolupráce se základními i ostatními složkami integrovaného záchranného systému včetně Armády České republiky, spolupráce na úseku havarijní a krizové připravenosti s právníckými a fyzickými osobami, které působí ve správním obvodu obcí s rozšířenou působností.

Tato práce vychází ze zkušeností vybraných odborníků na krizové řízení. Formou expertního rozhovoru s nimi si klade za cíl identifikovat problematické prvky při činnosti krizových štábů obcí s rozšířenou působností. Pokud takovéto prvky existují a potýkají se s nimi hned v několika krizových štábech, bude se snažit tvůrce charakterizovat jejich podstatu. A pokud najde možnost, jak se těmito kritickým bodům vyhnout nebo je vyřešit, navrhne a doporučí podle svého názoru řešení, které by mělo být přínosem pro práci orgánů krizového řízení, konkrétně krizového štábu obce s rozšířenou působností při řešení problematiky povodní.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POVODEŇ

Povodně v České republice jsou běžným přírodním jevem, který se významnou měrou podílí na vývoji krajiny: „*Povodeň vzniká, jestliže množství vody v toku překročí kapacitu koryta a voda přeteče břehy. Příčinou je nerovnoměrná distribuce srážek během roku. Lidé, postižení povodní, jsou často překvapeni. Nicméně geologické studie povodňových naplavenin jasně ukazují, že povodně jsou normální a očekávanou událostí*“. [1]

Fenomén povodní provází lidstvo od nejstarších dob. Už jen pojem *biblická povodeň* odkazuje na dávné věky a zmínky o povodních značného rozsahu se objevují snad na všech kontinentech a v četných, dnes již zaniklých kulturách světa. I to, že se o jejich průběhu dochovaly ústní nebo později písemné údaje, dokazuje, že vždy citelně zasáhly do života lidí a způsobily značné škody na majetku i životech lidí.

Nejstarší známá hydrometeorologická událost, o které máme na území naší země doklad, je povodeň ze 4. března někdy v letech 932 až 938 v „Legendě o sv. Václavu“. Jde ale o pouhou legendu a o její pravdivosti můžeme pochybovat. Skutečně dokumentovanou událostí je povodeň zapsaná v Kosmově kronice z r. 1112. [2]

Musíme si uvědomit, že povodně provázejí historii naší země od nepaměti, a bude tomu tak asi i nadále.

***Povodní** se rozumí přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod.* [6]

1.1 Typy povodní

Povodně můžeme dělit podle příčiny, která stojí za jejich vznikem. Běžně se tak hovoří o povodni přirozené a zvláštní, přičemž jsou dále rozlišeny podle jevu, který je způsobil. Každá z nich je lehce odlišná co do rychlosti a následného průběhu, přičemž se dále může lišit i jejich průběh podle typu toku, na kterém vznikly. Základní dělení je ovšem následující.

Přírozená povodeň je převážně způsobená zimní oblevou nebo jarním táním sněhové pokrývky v kombinaci s dešťovými srážkami. Dále mohou vznikat při dlouhotrvajících regionálních deštích v kombinaci s přívalovými srážkami.

V jarních měsících mohou vznikat povodně i v souvislosti s tzv. *ledovými jevy*. Dochází k ucpání vodního koryta plovoucími ledovými krami a následnému vybřežení vodního toku.

Povodeň způsobenou krátkými přívalovými dešti v letních měsících můžeme nazvat *bouřkovou povodní* nebo *přívalovou*. Vzniká převážně v horských a podhorských oblastech nebo v oblastech, kde je silně omezeno vsakování vody do půdy (zástavby, zpevněné plochy). Katastrofální důsledky může mít především na sklonitých vějířovitých povodích - např. řeky Dřevnice a Vsetínská Bečva (Zlínský kraj).

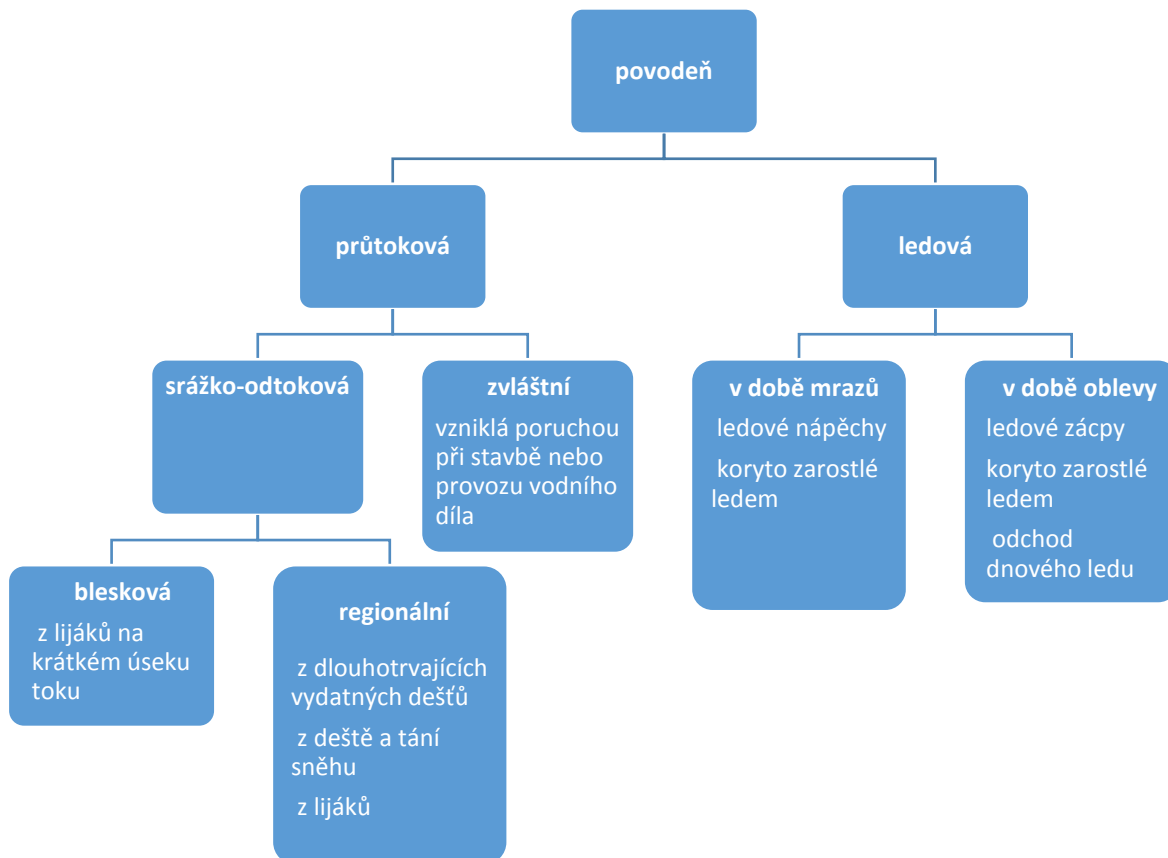
Přírozená povodeň ovlivněná mimořádnými příčinami

Přírozená povodeň ovlivněná mimořádnými příčinami může být způsobena několika jevy:

- **Sesuv půdy** - hrozí při vyšších průtocích zejména v korytech drobných toků ale i v horských úsecích vodohospodářsky významných toků. Sesuv půdy pak způsobí rychlé zanesení koryta buď v místě sesuvu nebo níže na toku a následné vybřežení vody na okolní pozemky.
- **Ucpání průtočných profilů, propustků a mostů.** Z hlediska ucpání profilů jsou kritické všechny mosty, lávky a jezy. Ucpáním mostních a jezových profilů předměty plovoucími po hladině dojde k vzduť vody nad mostem a k výraznému zvětšení rozlivu, vyloučeno není ani poškození mostků a lávek. Minimalizace škod je možná v případě sledování procesu ucpávání a včasném odstranění materiálu, který toto způsobil.
- **Nahromadění naplavenin v kritických místech.**
- **Ledové jevy** - mohou ovlivnit nebo způsobit povodeň na větších nížinných tocích. V manipulačních řádech jednotlivých objektů by měla být popsána manipulace v případě výskytu ledových jevů. Při hrozícím nebezpečí vzniku povodně jsou správci toku, případně vodních děl povinni informovat příslušnou povodňovou komisi.

Zvláštní povodeň - způsobena poruchou nebo poškozením vodního díla. Pravděpodobnost takovéto povodně je minimální, ovšem případné následky jsou katastrofální pro objekty ležící pod ním. Pro minimalizaci vzniku takové situace musí být zpracovány manipulační řády a vyřešen postup činností při hrozící poruše.

Přehledné rozdělení povodní z hlediska území, doby vzniku a důvodu zvodnění toků uvádí následující schéma.

Obr. 1 Schéma rozdělení povodní z hlediska doby vzniku, území a důvodu [3]

1.2 Stupně povodňové aktivity

Stupně povodňové aktivity (SPA) vyjadřují míru povodňového nebezpečí. Pro přirozené povodně jsou vázány na směrodatné limity, což jsou zpravidla vodní stavy anebo průtoky v hlásných profilech na řekách.

Směrodatné limity pro SPA jsou obsaženy ve zpracovaných povodňových plánech.

1. Stupeň povodňové aktivity – bdělost

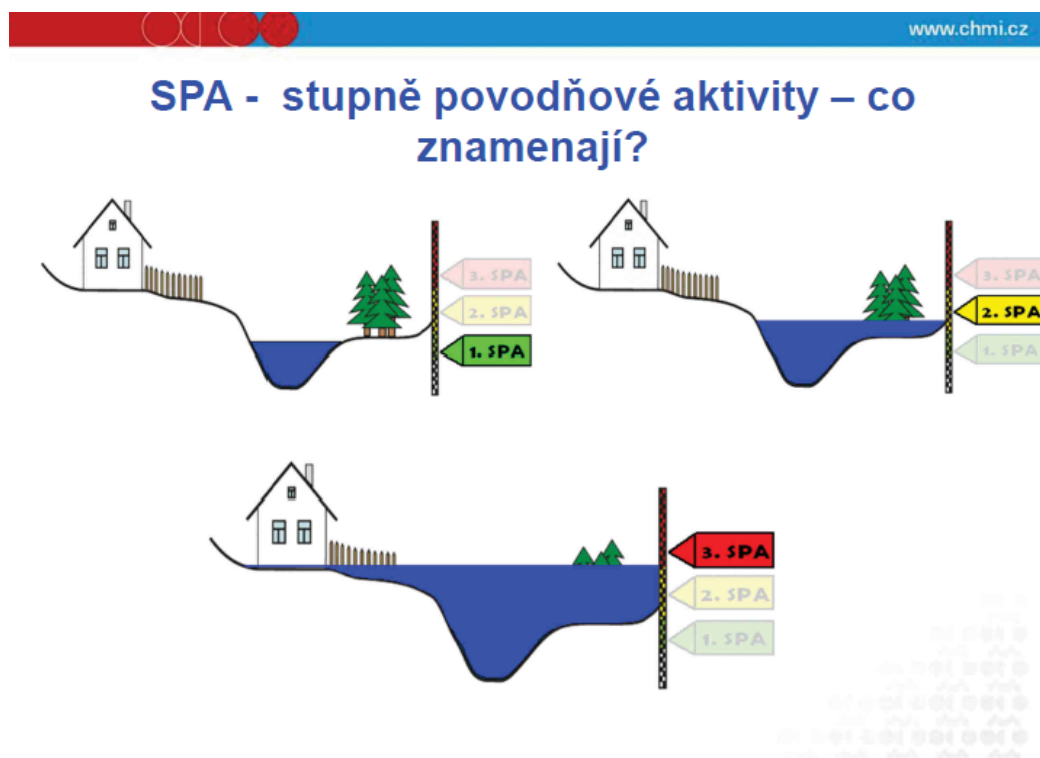
Nastává při nebezpečí přirozené povodně a zaniká, pominou-li příčiny nebezpečí. Nastává rovněž vydáním výstražné informace ČHMÚ, kde je očekávaná situace označena některým ze stupňů povodňové aktivity.

2. Stupeň povodňové aktivity – pohotovost

Vyhlašuje příslušný povodňový orgán, když nebezpečí povodně přerůstá v povodeň, ovšem nedochází ještě k větším rozlivům a škodám mimo koryto vodního toku.

3. Stupeň povodňové aktivity – ohrožení

Vyhlašuje příslušný povodňový orgán při bezprostředním nebezpečí nebo při vzniku škod většího rozsahu, ohrožení životů a majetku v záplavovém území. [1], [5]

Obr. 2 Zasažení okolní krajiny při jednotlivých SPA [5]

1.3 Povodňové plány

Základním dokumentem pro přípravu a zvládnání povodňových situací jsou povodňové plány (PP). Povodňový plán je dokument, který řeší ochranu územního celku, pozemku nebo stavby. Jeho obsahem jsou i směrodatné limity stupňů povodňové aktivity pro dané území. Na základě jejich určení lze odvodit možný průběh budoucí povodně. Popisují přípravu na její škodlivé účinky a definují organizaci prací pro minimalizaci ničivých účinků a přípravu zabezpečovacích prací. [8]

Struktura povodňových plánů je předepsána zákonem o vodách¹, v Hlavě IX. Jednotný obsah povodňových plánů tak usnadňuje manipulaci a orientaci v nich na všech stupních územně správních celků, pro které jsou plány vydávány.

Povodňové plány jsou zpracovány v rozsahu, který odpovídá potřebám a podmínkám těch orgánů, které jsou za jejich existenci zodpovědné, a které s nimi aktuálně pracují při zajišťování ochrany svých objektů před případnými povodňovými vlnami.

Povodňové plány jsou vypracovány podle rozsahu územních celků, které popisují.[6]

Můžeme je tedy podle tohoto kritéria rozdělit na:

- PP obcí, v jejichž území může dojít k povodni,
- PP obcí s rozšířenou působností,
- PP krajů – společně se správci povodí,
- Povodňový plán České republiky, jehož gestorem je Ministerstvo životního prostředí ČR.

1.4 Hlásná povodňová služba

Jednou ze služeb, zajišťovanou ČHMÚ jako reakce na nutnost pomoci při zajištění povodňové ochrany, je *hlásná povodňová služba*.

Hlásná povodňová služba (HPS) zajišťuje informace povodňovým orgánům pro zabezpečení jim stanových povinností, které vyplývají ze zákonů². Těmito povinnostmi jsou zejména:

- varování obyvatelstva – na úrovni obcí, ORP i kraje,
- vyhlášení SPA – především na úrovni obcí a ORP,
- vyhodnocení aktuální situace a následné řízení povodňových opatření (povodňové orgány na všech úrovních).

Hlásná povodňová služba podává informace i pro orgány krizového řízení, a to v případě, kdy projevy povodně dosáhly takové úrovně, že byly naplněny předpoklady pro vyhlášení krizového stavu a ten byl vyhlášen. [5] Pro zajištění přenosu informací pro povodňové orgány případně pro orgány krizového řízení, je využíváno krajských operačních a informač-

¹ Zákon č. 254/2000 Sb., vodní zákon

² Zákon č. 254/2000 Sb., vodní zákon

Zákon č. 239/2000 Sb., zákon o IZS

Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon

ních středisek hasičského záchranného sboru (KOPIS HZS). Tato komunikace se osvědčila již při předchozích povodňových událostech a je využívána dosud.

1.5 Povodňové orgány

Ochrana před povodněmi je prováděna již před vznikem povodně především ve formě přípravy dokumentace pro zvládání povodňových stavů, přípravy a školení členů povodňových komisí, nácviky svolávání a dosažitelnosti. Dále zahrnuje veškerá řízení, organizaci a kontrolu činností v průběhu povodně a bezprostředně po povodni, včetně vyčíslování předběžných škod. Tato činnost je zajišťována povodňovými orgány.

Těmi jsou v případě mimo povodňové stavy orgány obcí, tj. obecní úřady ORP (vodoprávní úřad), krajské úřady a na nejvyšší úrovni Ministerstvo životního prostředí České republiky. [6]

V okamžiku vyhlášení povodňových stavů se těmito orgány stávají *povodňové komise* (PK). Opět jsou rozděleny od nejnižších stupňů v obcích a ORP až po Ústřední povodňovou komisi.

Povodňové komise mají, obdobně jako krizové štáby v případě vyhlášení krizových stavů, právo vydávat příkazy a činit opatření k omezení ničivých účinků povodně. Takto svými zásahy mohou dočasně i omezit občanská práva obyvatel. Vždy to však musí být v rámci zabezpečování ochrany před povodněmi a o všech přijatých opatřeních musí být proveden zápis v Povodňové knize a informace o druhu provádění protipovodňových opatření předána občanům způsobem v místě obvyklém (obecní rozhlas, rozhlašování pomocí megafonů apod.).

Povinnost ustavit povodňovou komisi v obci není zákonem předepsána, lze však starostům, kteří jsou odpovědní za bezpečnost svých obyvatel, doporučit, aby si takto zajistili tým lidí, který v případě mimořádné události typu povodně byli seznámeni s úkoly a možnostmi, které bude třeba bezodkladně učinit. [7]

Jiná situace už je v ORP, kterým zákon ukládá povinnost zřídit povodňovou komisi (§ 78 zákon č. 254/2001 Sb., o vodách). Složení povodňové komise je vždy zaštitěno předsedou PK, kterým je starosta obce a dalšími členy buď z řad zastupitelstva, obecního úřadu nebo obyvatel, jejichž osobní nebo odborná způsobilost je předpokladem pro kvalitní účast na řešení krizových situací. [8]

1.6 Významné povodně na území České republiky

V České republice byla povodeň vyhodnocena jako nejčastější důvod pro vyhlášení krizového stavu. Povodní bylo za uplynulých 25 let postiženo všech 14 krajů státu. Ze zkušenosti víme, že výskyt povodní není pravidelným dějem. Odborníci – hydrologové hovoří o: „obdobích klidu a neklidu“. Po období relativního klidu jsme přešli do období v letech 1997 – 2002, kdy se výskyt povodní – a to těch výjimečně ničivých – prudce zvýšil. [1]

1.6.1 Povodně na Moravě v červenci 1997

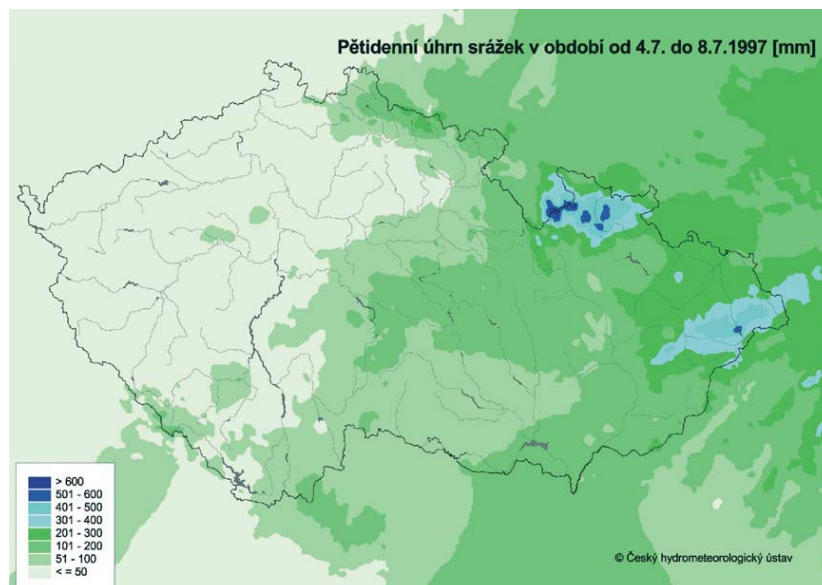
Za rozhodující mezník pro vnímání obyvatel k fenoménu povodně můžeme označit povodeň na Moravě v r. 1997, často označované za „katastrofální“.

Neočekávanou situací, kdy během několika dní došlo k zaplavení rozsáhlých území, obrovským materiálním ztrátám a dokonce k lidským obětem, byla většina obyvatel zaskočena, zastižena nepřípravena a minimálně v prvních dnech doslova paralyzována.

Pomoc ze strany státu, tak jak jsme zvyklí přijímat dnes, byla minimální především s ohledem na téměř neexistující legislativní postupy pro tento případ.

Povodně v r. 1997 změnily pohled veřejnosti na vlastní sebeochranu při živelních pohromách typu povodně. Po téměř stoletém klidu voda zaútočila na majetek a životy velké části obyvatel s ničivou silou – a zastihla nás nepřípravené.

Účtem za povodně z r. 1997 v povodí Moravy a Odry jsou škody za více než 62 miliard Kč a 50 lidských obětí, které zemřely v souvislosti s povodní. [10]

Obr. 3 Graf úhrnu srážek při povodních v r. 1997 na území České republiky [9]

Základní údaje o povodni v r. 1997:[10]

- postiženo bylo 538 obcí a měst ve 34 okresech,
- zahynulo 50 osob a 10 zemřelo na přímé následky,
- přímé povodňové škody byly odhadnuty na 60 mld. Kč,
- objem srážek: 3,4 km³,
- bylo zničeno 2 151 bytů a dalších 5 652 bylo poškozeno,
- 10 084 osob bylo nutno nouzově ubytovat,
- 52 obcí s vodovodem bylo bez dodávky pitné vody a bylo znečištěno 3 500 studní,
- 200 000 odběratelů zůstalo bez NN a 900 odběratelů bez VN a VVN,
- více než 200 000 odběratelů zůstalo bez NN a 900 odběratelů bez VN a VVN,
- na železnici bylo vyloučeno z provozu 946 km tratí, 13 stanic a 26 mostů,
- 1 850 km silnic a 851 mostů bylo poškozeno (48 mostů zničeno).

Hlavní tíha záchranných prací spočívala na hasičích, armádě a policii:

- nasazeno bylo 16 967 hasičů z 1 544 jednotek PO,
- Armáda ČR a CO pro záchranné práce uvolnila 8 621 příslušníků,
- Policie ČR poskytla 6 321 policistů.

Další stovky lidí se zapojily z řad zdravotní služby, horské služby, církevních organizací a dobrovolníků – jejich číslo nelze vzhledem k plošné rozsáhlosti a době trvání prací přesně vyčíslit.

I přes počáteční moment překvapení se v průběhu zvládnutí povodně a jejich následků osvědčila pracoviště, která uspokojivě reagovala na vzniklou krizi, a jejich aktivita přispěla k zmírnění škod.

Byla to především operační střediska Hasičského záchranného sboru ve většině postižených okresů a zpravidla i okresní úřady, konkrétně povodňové komise s tehdejšími pravomocemi. Za slabinu mohlo být deklarováno snad jen zajištění dlouhodobé nepřetržité činnosti, na což nebyla kapacitně povodňová komise připravena.

Osvědčilo se řízení záchranných prací pod gescí hasičů, přičemž ústřední koordinaci provádělo OPIS GŘ HZS.

Významnou pomoc poskytla Armáda ČR, nejen nasazením vojáků, ale především poskytnutými prostředky, které jiné složky neměly k dispozici. Nutno ovšem připomenout, že v r. 1997 ještě existovala základní vojenská služba a tedy i možnost poskytnout síly pro boj

s velkou vodou byla pro Armádu ČR proveditelná. O cca 20 let později, tedy dnes, by již tyto síly nebyla armáda z kapacitních důvodů schopna zajistit.

Následná analýza průběhu povodně a způsobu reakce na ni naopak vytipovala významné nedostatky, které zásadně ovlivnily možnosti záchranných prací a eventuálně evakuace obyvatel z ohrožených oblastí. [10]

Jejich výčet je následující, přičemž číslování pořadí nemusí odpovídat jejich závažnosti:

1. Nebyl vyřešen systém ochrany obyvatel – problém při varování, evakuaci, nouzovém přežití a humanitární pomoci (chybějící hlásná a předpovědní služba).
2. Absence krizové legislativy.
3. Nízká úroveň nebo zastaralost povodňových plánů.
4. Nedostatečná připravenost některých obcí, právnických osob i občanů.
5. Problémy se spojením v záchranném systému i mezi orgány veřejné správy.
6. Nedostatek speciální techniky (velkokapacitní čerpadla, vysoušeče). [10]

Při uvedené přírodní katastrofě (r. 1997) byly možnosti pomoci postiženým občanům omezené. Připravenost státu a jeho výkonných složek na takovou situaci byla – i s ohledem na zmiňované „období klidu“ – minimální. Relativně nový stát, který tvořil svůj legislativní rámec, neměl v té době vybudovaný systém reakce na mimořádné události takového rozsahu. Legislativně byly sice už v r. 1993 Usnesením Vlády ČR schváleny zásady IZS a uložen úkol Ministerstvu životního prostředí ČR a Ministerstvu vnitra ČR vytvořit právní rámec IZS, ovšem účinnosti se zákon o IZS a další „krizové zákony“ dočkaly až v r. 2001.

S takto vypracovanými předpisy už mohla být řešena další, v novodobých dějinách státu katastrofální, povodeň z 6. – 16. srpna 2002 v povodí Vltavy a dolního Labe.

S touto povodní se potvrdila nutnost počítat do budoucna s obdobnými stavy a potřeba vybudovat systém, který bude rychle a adekvátně reagovat na situace, které sice nemůžeme na sto procent ovládat, ale musí být naší snahou je v mezích možností maximálně řídit a usměrňovat tak, aby lidské oběti byly minimální a škody na majetku nevrátily ekonomiku o několik let zpět. [10]

Obr. 4 Zaplavené centrum města Olomouc - povodně 1997 [9]

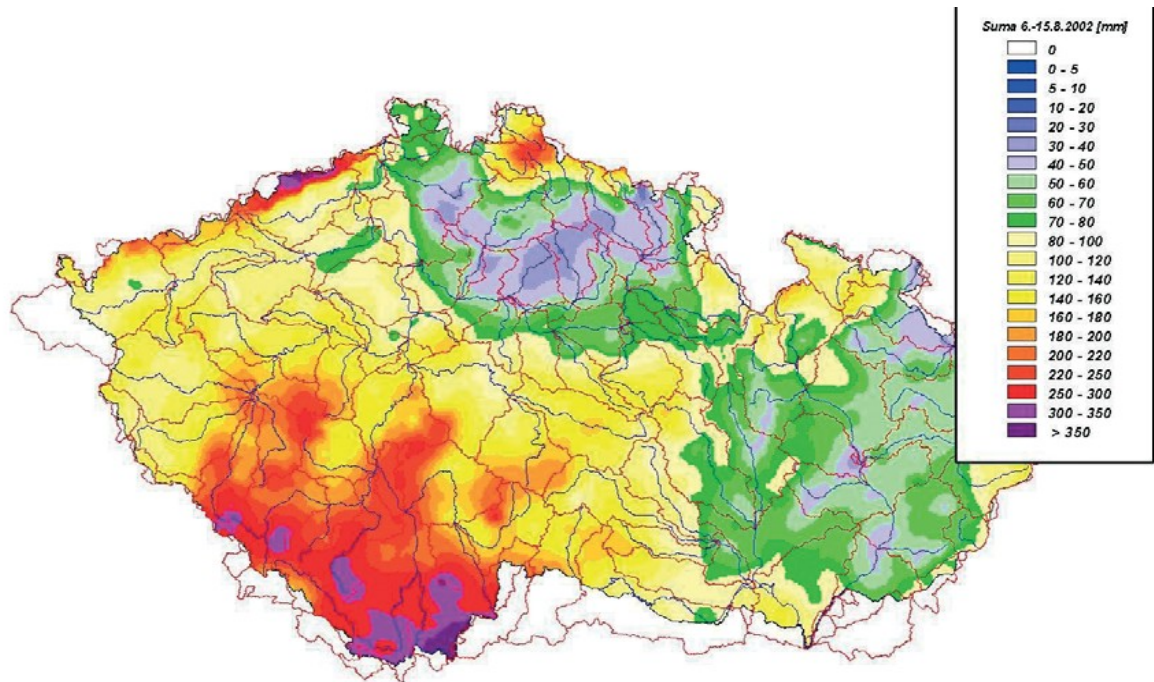
1.6.2 Povodně v Čechách v r. 2002

Povodně ze srpna 2002 jsou považovány za největší co do rozsahu zasažené plochy a množství spadlých srážek, a označují se jako *katastrofální*, či jako *tisíciletá voda*.

Ničivou povodní bylo zasaženo především území českých krajů a okresů. Povodeň se projevila ve dvou fázích – první od 6. srpna zasáhla především jižní část Čech a následnou vlnu srážek od 11. srpna už nebyla půda nasycená vodou schopna přijmout a došlo k zaplavení rozsáhlých území. Zasaženo bylo povodí Vltavy včetně jejích přítoků – Lužnice, Otavy, Berounky, Dyje, a následně velká část Čech i na dolním Labi až k hranicím s Německem.

První známky příchodu nezvykle silné povodně si mezi prvními všimli na Prachaticku pod Husineckou přehradou, když voda dosáhla přelivu vodního díla a nekontrolovatelně se valila po svém toku dál. Prostřednictvím Českého rozhlasu byli obyvatelé Prachatic vyzváni předsedou povodňové komise k opuštění svých domovů, které postupně velká voda zaplavovala. [11]

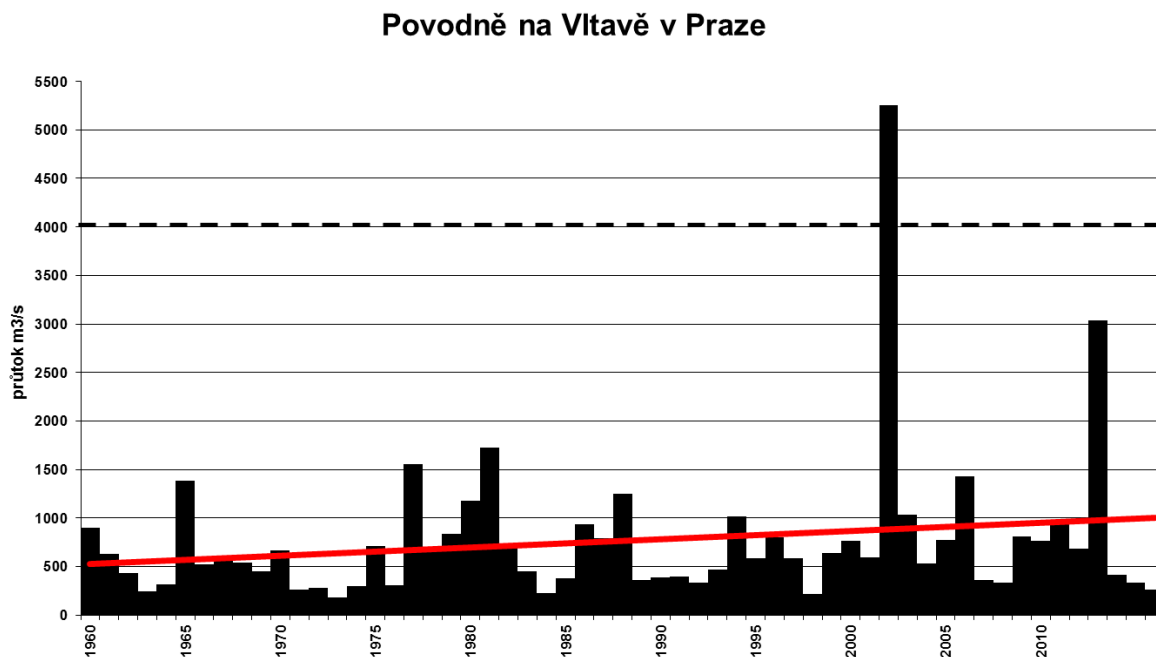
Následující mapka ze zdrojů CHMÚ názorně ukazuje množství srážek, které na území České republiky spadly v průběhu srpnových povodní v r. 2002.

Obr. 5 Množství srážek na území ČR při povodních v srpnu 2002 [9]

Povodně v hlavním městě byly událostí, které se věnovala všechna média snad nejvíce. Hlavní město je symbolem, který zná a pravděpodobně navštívil každý obyvatel země, a je pochopitelně poměrně jednoduché názorně doložit zákazonosnou sílu velké vody na historických a obecně známých místech.

Graf průtoku vody v Praze v průběhu století dokladuje mohutnost do dnešního dne „největší povodně“ zaznamenané na území hlavního města.

Obr. 6 Graf průtoku na Vltavě v letech 1960 – 2016 [14]

Základní údaje o povodni v r. 2002: [11]

- bylo postiženo více než 800 obcí a měst ve 43 okresech,
- zahynulo 17 osob,
- přímé povodňové škody byly odhadnuty na 73 mld. Kč,
- bylo evakuováno 91 300 osob,
- počet zasahujících hasičů 24 179,
- objem srážek je udáván cca 5 km³.

Škody na majetku a dokonce i ztráty lidských životů provázejí každou povodeň. Výše uvedené dvě povodně, které jsou dosud v živé paměti velké části obyvatel země, nejsou výjimkou. Zasažení přírodními živly, v tomto případě přívaly vody, se nevyhnulo v posledních 30 letech žádnému kraji republiky.

Povodně byly a jsou součástí život, a je třeba se smířit se skutečností, že jejich příchod, místo a intenzita je pro nás stále ještě těžce přesně předpověditelný jev.

Jak vysoké byly ztráty a výše škod dvou významných povodní na přelomu století dokazuje uvedená tabulka.

Tabulka 1 Výše povodňových škod a lidských ztrát v letech 1997–2013 [12]

Povodňová situace [rok]	Počet ztrát na lidských životech	Povodňové škody [mil. Kč]
1997	60	62 600
1998	10	1 800
2000	2	3 800
2001	0	1 000
2002	16	75 100
2006	9	6 200
2009	15	8 500
2010	8	15 200
2013	15	15 400
CELKEM	135	189 600

Jak je z výše uvedených dat zřejmé, povodně se na území ČR vyskytovaly vždy a téměř vždy působily značné materiální škody, a dokonce byly příčinou smrti stovek lidí. Vzhledem k tomu, že se jedná o živelní pohromu, kterou lidé nedokážou úplně odstranit, musíme počítat s tím, že povodňové situace se budou opakovat. Výše případných budoucích škod závisí na tom, jak bude obyvatelstvo na tuto možnost připraveno. Plněním úkolů v přípravné i akutní fázi je v ČR zajištěno prostřednictvím krizového řízení na všech stupních, tj. od ústředních správních orgánů až po územně správní útvary (obce).

2 KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Pojem „krizové řízení“ ve významu bezpečnostní politiky státu lze z hlediska předmětu zájmu rozdělit na oblast, která řeší otázky vnější bezpečnosti státu, tj. obranné plánování, a na zajištění vnitřní bezpečnosti, tedy ochranu zákonnosti a veřejného pořádku, a to včetně provádění záchranných a likvidačních prací.

Řešení krizových situací, souhrnně uváděno pod pojmem krizové řízení (KŘ), je v ČR plně v kompetenci výkonných složek státu, tedy orgánů krizového řízení. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých předpisů (krizový zákon) přesně definuje kompetence a odpovědnost na všech úrovních – od ústředních orgánů až po obce s rozšířenou působností, resp. obce. [40]

Podle definice v tomto zákoně je krizové řízení: „*souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení, zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením nebo ochranou kritické infrastruktury*“. [17]

Předcházení vzniku krizových situací je prvotním cílem KŘ, ovšem zdaleka ne vždy je v silách lidí příchodu katastrof bezesbýtku zabránit. To by byl ideální stav, ale téměř jistě k němu nikdy nedojde. Proto nastupují další úkoly na úseku krizového řízení, a tyto lze rozdělit do dvou stupňů:

První stupeň, tj. přípravná fáze zahrnuje veškerou přípravu na krizové situace. Do ní je zahrnuta činnost zaměřená na vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování s ohledem na požadovanou minimalizaci případných škod ve fázi akutní krize. V přípravné fázi je velká pozornost odpovědných orgánů věnována zpracování tzv. krizových plánů, případně plánů krizové připravenosti fyzických a podnikajících právnických osob.

Pokud je krizové řízení kvalitně vykonáváno a prováděno, může významně snížit neefektivní vedení a neadekvátní jednání v okamžiku nutnosti reagovat na nastalou mimořádnou událost nebo krizový stav.

Druhý stupeň, tj. realizační fáze nastává při řešení vzniklé krizové situace. Navazuje na zpracované a připravené krizové plány z předchozí fáze. Předem připravené, kvalitně zpracované postupy řešení situací, které se již v minulosti vyskytly, spolu s odpovídajícím výškolením a vycvičením členů krizových orgánů jsou předpokladem úspěšného zvládnutí krizových situací. [20]

Obr. 7 Proces krizového řízení [13]

2.1 Legislativní podpora krizového řízení

Stěžejním předpisem, kterým se řídí celá oblast KŘ, je zákon č. 240/2000 Sb., zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů, dále v textu označovaný jako **krizový zákon**.

Jeho účinností od 1. ledna 2001 a vydáním souvisejících zákonů se završilo úsilí o ucelené řešení oblasti KŘ a umožnilo zajistit právní rámec pro činnost krizových orgánů. Vlastní řešení příprav a realizace krizových opatření je svázána s mnoha dalšími zákony a jejich znalost je předpokladem kvalitní práce výkonných složek v oblasti KŘ. Následující přehled dokumentuje provázanost nejdůležitějších zákonů, řešících zajištění připravenosti státu na krizové situace.

Obr. 8 Schematické znázornění legislativy krizového řízení [21]

2.2 Základní pojmy v krizovém řízení

V oblasti krizového řízení jsou používány pojmy, které přesně určují svůj význam – jsou definovány zákonem o krizovém řízení, případně dalšími zákony z této oblasti, a v této práci jsou běžně používány. Následující kapitola si klade za cíl objasnit tyto základní termíny a umožnit tak lepší pochopení dalších statí této práce.

Mimořádná událost (MU) = škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. [22]

Krizový stav (KS) = mimořádná událost, při které dochází ke škodlivému působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. K odstranění už nestačí běžné prostředky a je vyhlášen některý z krizových stavů. [17]

Stav nebezpečí = stav, kdy jsou ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek IZS nebo systému kritické infrastruktury. Vyhláshuje je hejtman postiženého kraje na dobu max. 30 dnů pro celý kraj nebo jeho část. [27][17]

Nouzový stav je vyhlášován v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy,

zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Vyhláší je vláda, případně předseda vlády na dobu max. 30 dnů pro část území nebo celý stát.³

Krizový plán je stěžejním dokumentem KŘ. Obsahuje souhrn krizových opatření a postupů k řešení situací, které se již v minulosti staly. Právě jejich opakování v průběhu let a možnosti vyhodnotit způsoby, které se osvědčily při jejich zvládnutí, umožňuje nastavit osnovu postupu při zmírňování následků. Soustředění informací o rozpracovaných postupech, možnostech umístění a využití sil a prostředků, a především o kontaktech urychluje adekvátní odezvu.

Zpracovatelem krizového plánu je HZS příslušného kraje. Je zpracován jak pro kraj, tak pro jednotlivé ORP. Obsah KP musí odpovídat platné legislativě a být udržován v aktuálním stavu. [14]

Obsah krizového plánu je legislativně předepsán⁴ a skládá se ze tří částí:

Základní část – obsahuje charakteristiku subjektu, zdroje rizik, přehled právnických a podnikajících fyzických osob, kterých se týkají opatření uvedená v plánu.

Operativní část – přehled krizových opatření a jejich provedení, způsob zajištění nezbytných dodávek a rozpracované typové plány.

Pomocná část – obsahem je přehled platné legislativy, mapové podklady a zásady manipulace s dokumentem.

Po odsouhlasení Bezpečnostními radami (kraje nebo ORP) a podepsání statutárním zástupcem vstupuje v platnost. Obyvatelé území, pro které je plán zpracován, se s jeho obsahem mohou seznámit a případně se k němu vyjádřit.

Obec s rozšířenou působností⁵ - vykonává přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. V současnosti se jedná o 205 takto označených obcí. Vznikly jako nový druh obce po zániku okresních úřadů.

³ Ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti státu - čl. 5 a 6

⁴ Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení některých ustanovení krizového plánu

⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obecním zřízení (zákon o obcích)

2.3 Orgány krizového řízení

Orgány krizového řízení jsou jednak státní orgány a dále orgány územních samosprávných celků, oprávněné plnit úkoly stanovené krizovým zákonem. V době vyhlášení stavu nebezpečí nebo nouzového stavu na území ohroženém povodní přebírají řízení ochrany před jejími účinky. Pro svou práci využívají zpracovanou dokumentaci, v případě krizových situací charakteru povodní postupují také podle příslušných povodňových plánů. [16]

Pro řešení krizových situací na úrovni krajů a ORP je možno pro přehlednost uvést následující tabulku.

Tabulka 2 Orgány krizového řízení na úrovni kraje a obce [21]

Orgán krizového řízení	Zřizuje	Podle zákona	Důvod zřízení	
Orgány kraje	Hejtman	Bezpečnostní rada kraje	§ 14 zák. č. 240/2000 Sb.	Poradní orgán pro přípravu na řešení krizových situací
	Krajský úřad	Krizový štáb kraje	§ 14 zák. č. 240/2000 Sb.	Pracovní orgán k řešení krizových situací
	HZS kraje		§ 15 zák. č. 240/2000 Sb.	Plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí s bezpečností a pořádkem
	Policie ČR		§ 16 zák. č. 240/2000 Sb.	Plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, které souvisejí s bezpečností a pořádkem

2.3.1 Krizové řízení na úrovni kraje

Kraj je nejvyšším stupněm s územní působností, který je pověřen řešením krizových stavů na daném území a podle krizového zákona⁶ mu přísluší povinnosti v oblasti ochrany obyvatel. Ty jsou zajišťovány prostřednictvím orgánů KŘ.

ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ KRAJE:

Krajský úřad – zajišťuje připravenost kraje na řešení krizových situací, umožňuje spolupráci s hasičským záchranným sborem při přípravě krizového plánu kraje a plní úkoly v něm stanovené. Tyto úkoly jsou zajišťovány prostřednictvím pracoviště krizového řízení, jak stanovuje krizový zákon.

Hejtman je statutárním zástupcem kraje a jsou mu § 14 krizového zákona stanoveny povinnosti na úseku varování obyvatel a zajištění jejich ochrany, zřízení bezpečnostní rady

⁶ Zákon č. 240/2000 Sb. v platném znění

a krizového štábu kraje, projednání krizového plánu kraje v bezpečnostní radě a jeho schválení pro celé území kraje.

Důležitou a obecně známou pravomocí hejtmána je možnost vyhlásit pro dané území jeden z krizových stavů, tj. „stav nebezpečí“ v případě ohrožení bezpečnosti obyvatel, pokud dosavadní opatření k odstranění nebezpečí prováděná složkami IZS nejsou postačující. [19]

2.3.2 Krizové řízení na úrovni obce s rozšířenou působností

V této kapitole je věnována pozornost krizovému řízení na úrovni obce s rozšířenou působností. Pro tyto subjekty platí povinnost zajistit v mezích svých možností úkoly, které na ně přenesl stát v rámci jedné ze svých základních povinností, tj. ochrana obyvatel. Je neproveditelné, aby stát toto prováděl přímo, proto uplatnil v tomto případě zásadu subsidiarity a přenesl tak povinnost na nižší orgány, tj. kraje a obce. Zásada, aby záležitosti byly řešeny co nejdříve jejich místu výskytu, se v tomto případě naprosto shoduje s cílem rychlé a efektivní pomoci zasaženým oblastem a postiženému obyvatelstvu. [20]

ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Starosta obce s rozšířenou působností je představitelem obce na veřejnosti a krizovým zákonem jsou mu přesně určeny povinnosti při řešení krizových situací, a to v celém správním obvodu.

Povinnosti starosty ORP jsou definovány jak pro přípravnou fázi, tj. řízení a kontrola přípravných opatření k řešení krizových, tak pro fázi realizační, tj. veškerá činnost spojená se zmírněním následků. Toto provádí v součinnosti s územně správními úřady i právníckými či fyzickými osobami. Mezi povinnosti starosty ORP patří:

- organizace přípravy správního obvodu ORP na krizové situace,
- schválení krizového plánu ORP po projednání v bezpečnostní radě ORP,
- ustavit a řídit bezpečnostní radu jako svůj poradní orgán a krizový štáb ORP jako pracovní orgán pro řešení krizových situací,
- při vyhlášení krizových stavů zajistit provedení stanovených krizových opatření ve svém správním obvodu,
- plnit úkoly stanovené hejtmánem při přípravě na krizové situace a při jejich řešení.

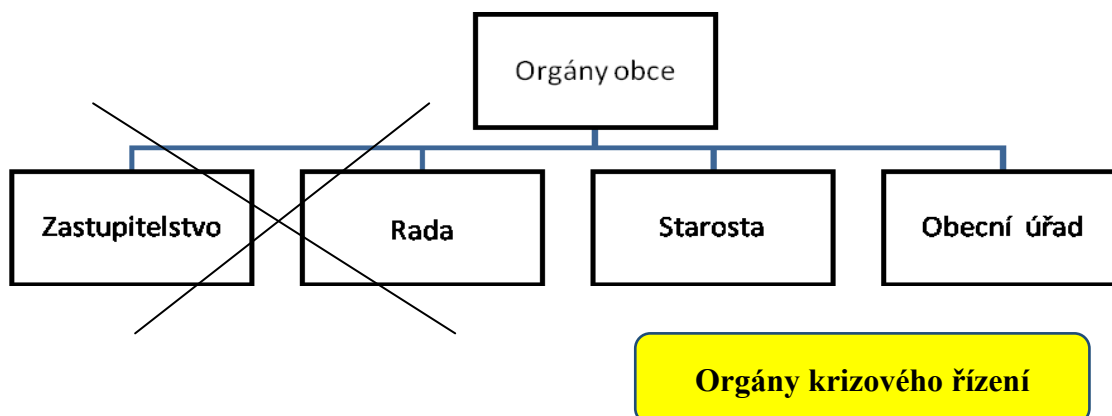
[20]

Obecní úřad obce s rozšířenou působností poskytuje součinnost HZS kraje při zpracování krizového plánu ORP a kraje, a plní úkoly, které vyplývají ze schváleného krizového plánu. Každý úřad obce s rozšířenou působností má povinnost zřídit pracoviště krizového řízení.

Tabulka 3 Orgány krizového řízení na úrovni ORP [21]

Orgán krizového řízení		Zřizuje	Podle zákona	Důvod zřízení
Orgány obce	Starosta	Bezpečnostní rada ORP	§ 18 zák. č. 240/2000 Sb.	Poradní orgán pro přípravu na řešení krizových situací
	Obecní úřad	Krizový štáb ORP	§ 18 zák. č. 240/2000 Sb.	Pracovní orgán k řešení krizových situací

V případě vyhlášení krizového stavu se zásadně mění pravomoci při správě ohroženého území. Jestliže v době bez vyhlášených krizových stavů jsou veškerá rozhodnutí potvrzena buď souhlasem rady, nebo zastupitelstva a uplatňovány lhůty podle správního řádu, v případě stavu nebezpečí přecházejí rozhodovací pravomoci do rukou starosty obce a výkon je svěřen obecnímu úřadu. Je tak činěno z praktických důvodů, kdy rychlost a efektivnost rozhodování odborníků je v tuto chvíli nadřazena běžným principům vedení obce. [20]

Obr. 9 Schéma pravomoci krizových orgánů při vyhlášení krizového stavu [21]

2.3.3 Bezpečnostní rada ORP

Jako svůj poradní orgán zřizuje starosta ORP **bezpečnostní radu ORP** a je zároveň jejím předsedou. Společně se členy bezpečnostní rady projednává na pravidelných zasedáních BR ORP stav zabezpečení a připravenost území na možné krizové situace, projednává roční zprávu o stavu prostředků pro varování občanů ve správním obvodu, plán evakuace

z ohroženého území. BR ORP sleduje objem finančních prostředků na zajištění přípravy na krizové situace a o výši finanční rezervy pro tyto stavy. [20][17]

BR ORP nemá konkrétní výkonné pravomoci a je výlučně nástrojem pro koordinaci příprav na případné krizové situace.

Kromě starosty jsou členy BR ORP místostarosta, tajemník, příslušník Policie ČR, příslušník HZS ČR, velitel JSDH obce, zaměstnanec obce na pozici krizového ředitele (tajemník BR ORP).

2.3.4 Krizové štáby ORP

Krizové štáby jsou pracovními orgány vytvářenými na úrovni ministerstev a ústředních správních úřadů, krajů, určených obcí (ORP), popř. obcí.

Krizový štáb ústředního správního úřadu, např. ministerstva (ÚSÚ) svolává ministr nebo vedoucí ÚSÚ, krizový štáb kraje svolává hejtman a krizový štáb obce svolává starosta v případě, že:

- je vyhlášen krizový stav pro celé území státu nebo pro dotčenou část území kraje,
- jej použije ke koordinaci záchranných a likvidačních prací,
- je k tomu vyzván ministerstvem vnitra,
- jde o úkol prováděný při cvičení.

Členy krizového štábu kraje nebo obce jsou:

- členové příslušné bezpečnostní rady,
- členové stálé pracovní skupiny krizového štábu.

Tajemník bezpečnostní rady ORP je zároveň tajemníkem krizového štábu ORP

Členové stálé pracovní skupiny krizového štábu jsou:

- a) tajemník krizového štábu,
- b) pracovníci krajského úřadu nebo obecního úřadu,
- c) pracovníci IZS a odborníci s ohledem na druh řešené mimořádné události.

K hlavním úkolům krizového štábu, zejména jeho stálé pracovní skupiny patří:

- a) analýza vývoje krizové situace a dokumentace postupu řešení,
- b) návrh způsobu řešení postupu při ochraně obyvatelstva. K tomu využívá havarijní plány nebo krizový plán,

- c) soustředění informací o stavu sil a prostředků, vedení celkového přehledu o nasazení sil a prostředků,
- d) organizace spojení s krizovými štáby obcí, krajů, popř. KŠ MV,
- e) informování veřejnosti o přijatých opatřeních a postupu řešení krizové situace,
- f) technická a informační podpora nasazeným silám a prostředkům,
- g) ochrana obyvatelstva na postiženém území, včetně zajištění zásobování a humanitární pomoci,
- h) zabezpečení ukládání a využívání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci a povinnosti poskytovat věcné prostředky. [17][25]

2.4 Finanční zajištění krizových opatření

Základním prvkem finančního zabezpečení krizového řízení jsou rozpočty územního samosprávného celku. Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon v § 25 ukládá obci povinnost vyčlenit jednak finance na přípravu krizových opatření, a dále povinnost vytvářet účelovou rezervu, která je určena pro prvotní řešení krizových situací a odstraňování jejich následků. Výše rezervy není určena a záleží na možnostech každé obce nebo ORP, jak vyhodnotí a ocení pravděpodobné náklady pro případ krizové situace.

V případě povodní se předpokládá finanční krytí nákladů spojených především s odčerpáváním vody ze zatopených objektů, nezbytné opravy zdrojů vody, odvoz a čištění komunikací od nánosů naplavenin, opravy poškozených propustků a mostů, nouzové přežití evakuovaných osob, občerstvení, ubytování a refundace mzdy zasahujících dobrovolných hasičů a dalších osob v rámci poskytování pracovní výpomoci. Často se o těchto financích mluví jako o „rychlých penězích“. *„Rychlé peníze“ nejsou určeny na obnovu území. Je to dotace na pokrytí prvotních nákladů na nezbytná opatření přijatá v rámci řešení krizové situace.* **Mgr. Edita Trtíková – MF ČR, odbor bezpečnosti a krizového řízení.** [22]

Další možností pro úhradu prvotních nákladů jsou rozpočtová opatření, jejichž efektivnost je poněkud snížena časovým zdržením z důvodu schválení minimálně radou obce nebo ORP. Ze strany státu jsou pro pomoc obcím postiženým povodněmi v posledních letech vypisovány dotace na obnovu obecního majetku. Formou vyhlášení dotačních titulů prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj ČR lze postiženým obcím, které splní zásady vypsání pomoci, částečně finančně pomoci při obnově majetku poškozeného povodní. [24]

3 ČINNOST KRIZOVÉHO ŠTÁBU ORP PŘI POVODNI

Povodeň, ať už přirozená, blesková nebo ledová, je nejčastěji se vyskytující se mimořádná událost v naší zemi. Za posledních cca 20 let se každoročně s jejími následky potýká několik míst či oblastí státu. Není výjimkou, že povodeň přeroste z mimořádné události až do vyhlášení krizového stavu.

V r. 2010 byl stav nebezpečí např. ve Zlínském kraji vyhlášen hned dvakrát, a to s odstupem tří dnů. V posledních letech není ani zvláštností, že povodeň je původcem značných škod v obcích, kde není buď vůbec žádný vodní tok, nebo jen doslova bezejmenný potok, který se ale v případě tzv. bleskové (nebo přívalové) povodně změní ve významný ničivý činitel.

Právě přípravy na tyto situace a jejich řešení je v kompetenci krizového řízení v obcích.

Od významné novelizace krizového zákona v r. 2011 jsou za přípravu a řešení krizových situací odpovědné ORP, a to na celém svém správním obvodu. Jedná se o oprávněné ustanovení, kdy řešení událostí (až krizových situací) by mělo probíhat vždy nejbližší místu výskytu. Pro obce s malým počtem obyvatel, nízkým rozpočtem a omezenými možnostmi personálního obsazení „krizových manažerů“ znamená přenos odpovědnosti na ORP významnou pomoc při zajištění bezpečnosti obyvatel vlastní obce.

3.1 Povodně nedosahující úrovně krizového stavu

Pokud nedosahují hladiny toků v hlásných profilech hodnot překračujících 2. SPA, nebo dokonce 3. SPA, není splněn předpoklad pro vyhlášení krizového stavu.

V takém případě je veškerá činnost, směřující k ochraně před povodněmi plně v kompetenci povodňového orgánu ORP, tj. **povodňové komise**. Povodňovou komisi zřizuje starosta ORP jako svůj poradní orgán k řešení následujících povodňových opatření:

- a) řízené ovlivňování odtokových poměrů,
- b) provedení povodňových zabezpečovacích prací,
- c) zajištění provedení povodňových záchranných prací,
- d) zabezpečení náhradních funkcí a služeb v území zasaženém povodní.

Povodňovou komisi ORP tvoří předseda, který jmenuje další členy z řad zaměstnanců obecního úřadu ORP a zástupců orgánů a právnických osob, které mohou v případě povodně poskytnout účinnou technickou pomoc a pracovní sílu. [8][25]

O průběhu povodně, včetně doby dosažení SPA, přijatých opatřeních v souvislosti s povodní, způsobech varování obyvatel jsou vedeny zápisy v **povodňové knize**. Zpravidla je vedena v písemné podobě, přičemž zápisy v ní provádí pověřený pracovník úřadu. Zápisy v povodňové knize slouží následně jako doklad při vyžadování státní finanční podpory pro odstraňování povodňových škod. [28]

3.2 Povodně dosahující úrovně krizového stavu

Běžné zvýšení hladiny toku nebývá důvodem pro vyhlášení krizového stavu.

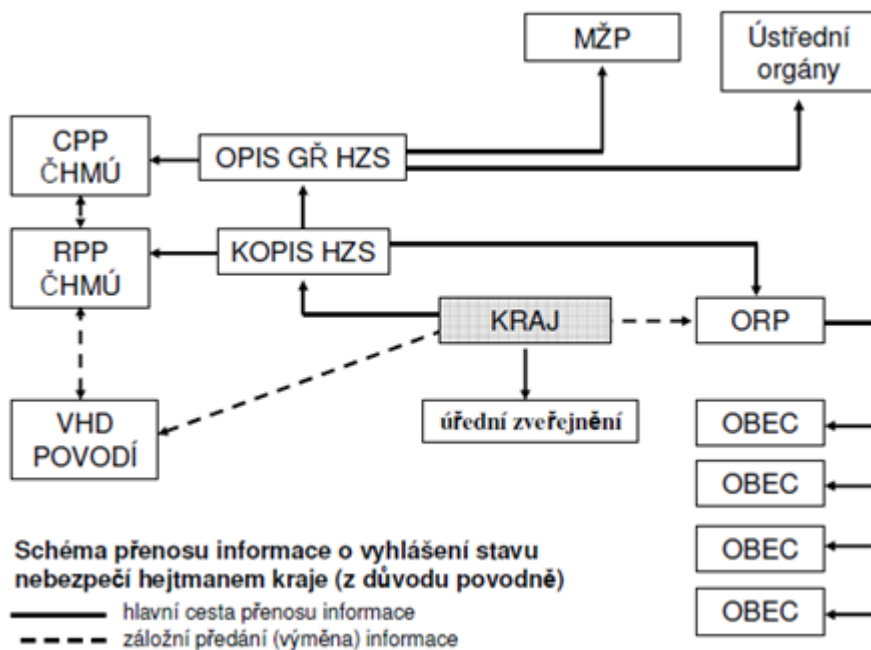
Stává se tak v okamžiku, kdy na významném hlásném profilu je dosaženo hodnot pro 2. nebo 3. SPA, případně kombinaci dosažení 2. SPA a předpokladu dlouhodobých vydatných srážek v dané lokalitě. Vyhlášení krizového stavu je plně v kompetenci hejtmana kraje a je i na jeho odpovědnosti, zda stav nebezpečí vyhlásí.

3.2.1 Vyhlášení stavu nebezpečí

Stav nebezpečí vyhláší hejtman kraje pro celý kraj, případně pro území ohrožené povodní. Vyhlášení stavu nebezpečí může provést hejtman na dobu nezbytně nutnou (max. na 30 dní), prodloužen může být jen se souhlasem vlády. Součástí vyhlášení musí být opatření, která v rámci krizového stavu budou provedena, a jejich rozsah.

Vyhlášení stavu nebezpečí musí být uveřejněno na úřední desce všech obcí, jejichž území spadá do plochy ohrožené povodní. Je doporučeno kromě úřední desky použít i další způsoby vyhlášení obvyklé v konkrétním místě, tzn. s využitím obecního rozhlasu, místních novin nebo regionálních televizních stanic. Lze také zřídit „krizovou linku“ s trvalou obsluhou, prostřednictvím které v době krizových stavů mohou občané obdržet aktuální zprávy o vývoji situace. Je na rozhodnutí starosty ORP a technických možnostech obcí, jaký způsob bude použit.

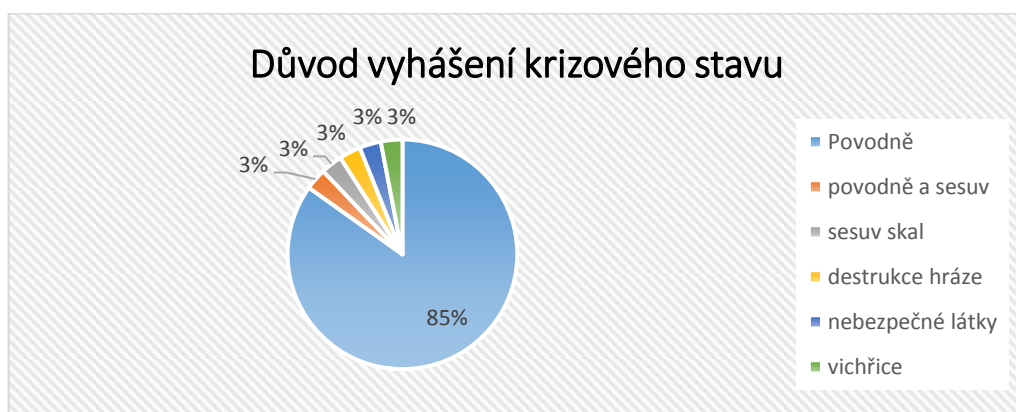
Stav nebezpečí končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, pokud jej hejtman nezruší ještě před tímto datem z důvodu pomínutí krizové situace. [17] Schéma přenosu informace o vyhlášení stavu nebezpečí hejtmanem kraje je patrný z následujícího obrázku.

Obr. 10 Schéma přenosu informací o vyhlášení stavu nebezpečí při povodni [5]

Je-li vyhlášen krizový stav, řídí se ochrana před povodněmi podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a řízení přebírá příslušný orgán krizového řízení, tj. krizový štáb ORP. Pokud dojde k převzetí ochrany před povodněmi orgánem KŘ, stává se dosud fungující povodňová komise ORP součástí krizového štábu ORP.

Od roku 2001 tedy od zavedení „krizových zákonů“ dosud byl vyhlášen 33x stav nebezpečí. V drtivé většině byly důvodem povodně, jak dokládá následující graf.

Obr. 11 Graf – důvody pro vyhlášení krizové situace (2001-2017) [18]

3.2.2 Úkoly krizového štábu ORP

Vyhlášením krizového stavu dochází k aktivaci krizového štábu ORP jako pracovního orgánu starosty ORP. Krizový štáb ORP obdobně jako KŠ kraje projednává možnost řešení dané krizové situace a navrhuje opatření nebo posuzuje možnosti koordinace záchranných a likvidačních prací. [40]

3.2.3 Svolání krizového štábu ORP

Krizový štáb ORP svolává jeho předseda, tj. starosta ORP při vyhlášení krizového stavu na daném území. Jednání se účastní členové bezpečnostní rady ORP a dále přizvaní členové stálé pracovní skupiny KŠ. Svolání krizového štábu bývá prováděno prostřednictvím KOPIS příslušného kraje s využitím mobilních telefonů členů KŠ, přičemž je určeno místo a čas, kdy bude zahájeno jednání KŠ. Jako místo pro činnost KŠ je předem určena místnost s plným zabezpečením elektrickou energií, v ideálním případě náhradním zdrojem energie, technickými prostředky pro komunikaci s dalšími orgány (KŠ kraje, obce ve směru ohrožujícího toku, KOPIS apod.) a zázemím pro fungování skupiny lidí po delší časové období.

Zasedání se mohou na žádost předsedy zúčastnit i další odborníci, kteří by mohli navrhnout efektivní řešení dané situace.

Pokud zasedá krizový štáb nepřetržitě, mohou být jednotliví členové zastoupeni jimi pověřenými zástupci ze svých oborů, ovšem vždy po odsouhlasení předsedou krizového štábu. [28]

3.2.4 Průběh zasedání krizového štábu ORP

V případě vyhlášení krizového stavu z důvodu ohrožení území povodní je předpoklad, že již situaci zmapovala a vyhodnotila povodňová komise a v rámci svých pravomocí přijala potřebná opatření pro omezení škod na majetku.

Vyhlášení krizového stavu hejtmanem kraje předpokládá dosažení 3. stupně povodňové aktivity, případně z analýzy meteorologických a hydrologických modelů lze dovodit další vzestup hladin.

Při prvním zasedání krizového štábu je provedeno předání kompetencí mezi povodňovou komisí a krizovým štábem a členové krizového štábu jsou seznámeni s aktuálním stavem na tocích a s výhledem do budoucna. [40]

Při ukončení práce povodňové komise a aktivace krizové štábu v režimu krizového řízení mohou nastat dvě varianty:

1. Varianta – tajemník povodňové komise je zároveň tajemníkem krizového štábu.
2. Varianta – tajemník povodňové komise není shodný s tajemníkem krizového štábu.

Současné postavení tajemníka v obou komisích znamená rychlý a bezproblémový nástup do režimu krizových zákonů a postupovat v navrženém harmonogramu prací od počátku povodně.

Podle zjištěných skutečností jsou vyhodnoceny akutní problémy v ohroženém území a členové KŠ z řad odborných pracovníků navrhují možná řešení. Názory členů KŠ jsou vždy doporučením předsedovi štábu, který na jejich základě musí rozhodnout o druhu a způsobu provedení opatření a pověřit příslušné členy pracovní skupiny jejich splněním. [40]

Nejčastějšími opatřeními pro řešení povodňového ohrožení jsou:

- vyhlášení varování obyvatelstvu prostřednictvím varovného systému signálem “VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ včetně doprovodné informace o ohrožení povodní,
- aktivace jednotek sboru dobrovolných hasičů města pro případ nutnosti využití jejich osobní pomoci a příslušné techniky (čerpadla, vysoušeče, pytlování vaků pískem, pomoc při evakuaci obyvatel),
- kontaktování subjektů disponujících těžkou technikou,
- příprava objektů pro případné nouzové ubytování evakuovaných,
- výzva humanitárním organizacím k nápomoci při možné evakuaci obyvatel a zajištění jejich nouzového ubytování,
- spolupráce s hygienickými stanicemi v oblasti kontroly kvality pitné vody ze studní v zaplavených územích,
- zpohotovení firem odpadového hospodářství a dalších havarijních firem,
- k zajištění veřejného pořádku jsou využiti strážníci městské (obecní) policie, případně Policie ČR, včetně zajištění uzavírky zatopených komunikací a dohled nad evakuovanými objekty.

Podrobněji jsou jednotlivá opatření popsána a vysvětlena v kapitole **3.2.7 Krizová opatření při vyhlášení krizových stavů**.

V případě vyhlášení krizového stavu z důvodu povodní je aktivována také pracovní skupina pro předběžný odhad škod⁷. Členové této skupiny jsou z titulu písemného pověření hejtmanem kraje oprávněni za účelem zjišťování škod za povodně vstupovat na pozemky a do staveb fyzických a právnických osob. [45]

3.2.5 Dokumentace krizového štábu ORP

Zasedání krizového štábu řídí vždy předseda (starosta ORP), případně místostarosta. Zasedání KŠ jsou neveřejná a výstupy pro veřejnost jsou z něj tlumočeny prostřednictvím tiskového odboru městského úřadu nebo přímo předsedou KŠ ORP. Ze zasedání KŠ jsou pořizovány zápisy, a to:

- návrhy doporučených opatření pro řešení povodňových situací,
- přijatá opatření, pověření příslušných osob jejich vykonáním,
- zápisy probíhajícího zasedání KŠ,
- informace pro sdělovací prostředky.

Všechny písemné výstupy z jednání KŠ jsou archivovány po dobu 5 let. [28][42]

3.2.6 Informační systémy krizového řízení

Krizový štáb využívá při řešení krizových situací informační systémy krizového řízení, které musí splňovat určené standardy informačních systémů ve veřejné správě. Ve fázi přípravy krizových opatření i v aktivní fázi jejich provedení jsou využívány intranety krizového řízení, přístupné pověřeným členům krizových štábů. [42]

3.2.7 Krizová opatření při vyhlášení stavu nebezpečí

Krizová opatření představují souhrn prostředků, postupů a způsobů, jak lze pomoci obyvatelstvu ohroženému krizovými stavy přestat toto období s co nejmenší újmou na zdraví, životě nebo majetku.

⁷ Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území)

Krizový zákon tato opatření definuje jako: „... *organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejích následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.*“ [17]

O použití příslušných opatření při územní působnosti rozhoduje jak hejtman kraje (§ 14, odst. 4 zákona č. 240/2000 Sb.), tak v případě potřeby pro svůj správní obvod starosta obce (§ 21 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb.).

Nejčastěji používanými opatřeními v případě povodní jsou na všech úrovních územního řízení varování a vyrozumění, evakuace a nouzové přežití, zamezení vstupu na ohrožená území a další opatření pro řešení krizové situace

Varování a vyrozumění

Varování obyvatelstva a vyrozumění dotčených orgánů jsou zásadní a jednou z nejdůležitějších podmínek úspěšného řízení a řešení mimořádných událostí i krizových stavů.

Při vzniku události, která ohrožuje životy, zdraví a majetek je nutné informovat obyvatele o vzniklé situaci a vhodnými instrukcemi je nasměrovat k zvládnutí krizové situace, případně jim předat informace potřebné pro eliminaci rizika.

Varování je souhrnem organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé MU nebo KS obyvatelstvu.[29]

Varovný signál pro obyvatele je v současnosti v ČR jeden, a to „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ (vyhláška č. 380/2001 S., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému). Jedná se o akustický signál – kolísavý tón v délce 140 s. U elektronických sirén následuje verbální informace o druhu nebezpečí, které hrozí, a je případně doplněna instrukcemi pro další postup na ohroženém území.

Varování zabezpečuje HZS kraje, odpovědnost za zajištění varování obyvatel na území obce má obecní úřad. Základním prostředkem pro vyhlášení signálu je síť koncových prvků varování, začleněná do jednotného systému varování a vyrozumění (JSVV). [30]

Po vyhlášení VŠEOBECNÉ VÝSTRAHY je v zájmu obyvatel získat podrobnější informace o druhu rizika a způsobu doporučeného chování. Potřebné údaje lze získat buď z místních sdělovacích prostředků (regionální televizní a rozhlasové stanice), mobilních rozhlasovacích prostředků (pomocí megafonů z automobilů), systémem zasílaných SMS zpráv.

Vyrozumění je určeno pro přenos zpráv a informací o MU nebo KS orgánům krizového řízení, orgánům státní správy a samosprávy, právníkům osobám a PFO zařazeným do krizových plánů. V rámci vyrozumění probíhá i předání informací o průběhu povodně a o hrozícím nebezpečí povodňovým orgánům sousedních obcí, které by mohly být povodňovou vlnou zasaženy. [44]

Evakuace, nouzové ubytování

Evakuace a následné nouzové ubytování jsou jedním z možných a užívaných opatření, která je povinen zajistit starosta ORP pro občany ohrožené přirozenými, případně zvláštními povodněmi. Plánování evakuace vychází z hydrologických výpočtů, modelů, podkladů správců povodí a vodních děl, která předpokládají vznik povodně, vyběžení vodních toků, zalití obydlených nebo jinak zastavených území.

Evakuace je jedním z nejrozšířenějších a nejúčinnějších opatření při ochraně obyvatelstva před následky povodní. Pro jejich časovou a organizační náročnost se používají zvláště v případech, kdy krizová situace teprve hrozí nebo je v počáteční fázi.

Při plánování evakuace z ohrožených území se vychází z rozdílných působení zmíněných dvou povodní, tj. přirozené a povodně způsobené poruchou vodního díla (zvláštní povodně).

Při ohrožení způsobeném postupující přirozenou povodní se evakuace provádí na základě rozhodnutí povodňové komise nebo krizového štábu po vyhodnocení aktuálních hydrologických zpráv s výhledem na nejbližší období, a s ohledem na posouzení ochranných hrází a skutečném ohrožení obyvatelstva [31].

V případě hrozby poruchy vodního díla a možnosti následné průlomové vlny je kladen důraz na okamžité provedení evakuace ihned po varování obyvatel z míst pod vodním dílem, a to všemi dostupnými prostředky s cílem dosáhnout co nejnižších možných ztrát na životech.

O možném vzniku zvláštní povodně informují vlastníci jednak příslušný povodňový orgán, jednak povodňové orgány na území ležícím níže ve směru toku.

Pro řízení evakuace obyvatel je v rámci krizového štábu určena pracovní skupina. Členové pracovní skupiny jsou pověřeni zajištěním a vybudováním evakuačního střediska, což je místo určené pro shromáždění osob z ohrožených území. Zde jsou evakuované osoby zapísány do seznamů, včetně nezbytných osobních údajů, zdravotního (pokud by vyžadoval

zvláštní péči), kontakty na rodinné příslušníky apod. Dále je provedeno rozdělení do předem určených přijímacích středisek, přičemž jsou zohledněna např. zdravotní omezení, stáří, nedělitelnost rodin apod.

Z evakuačních středisek jsou dostupnými dopravními prostředky odvezeni do určených ubytovacích zařízení – přijímacích středisek.

Přijímací střediska jsou vybrána tak, aby byl splněn princip evakuace, tj. přemístění obyvatel z míst ohrožených do míst bez nebezpečí. V případě povodní tak jsou vybrány a předem zajištěny ubytovny, hotely, rekreační střediska a školy mimo záplavová území. Vzhledem k tomu, že pobyt evakuovaných bývá zpravidla v řádech dnů, je důležitým aspektem možnost stravování přímo v přijímacích střediscích dočasně ubytovaných, a zajištění základních hygienických potřeb. [44]

Ochrana majetku evakuovaných osob

Při provedení evakuace obyvatel z ohrožených území jsou opuštěné budovy hlídány Policí ČR, případně městskou nebo obecní policií. Není vyloučeno ani hlídkování civilními osobami – v případě vyhlášení krizového stavu je jedním z možných opatření nařízení pracovní pomoci z rozhodnutí hejtmána kraje nebo i rozhodnutí starosty ORP.

Regulace a odklon dopravy

Obdobně jako ochrana majetku na evakuovaných územích je regulace dopravy, případně odklon z ohrožených míst prováděn příslušníky Policie ČR.

V případě hlášených zaplavených komunikací, jejich zanesení naplaveninami a troskami, při poškození mostů nebo vlastní komunikace je v gesci povodňové komise nebo krizového štábu vyžádat dočasné uzavření silnice a odklon dopravy na objízdné trasy, včetně úpravy místního značení.

O uzavírkách, objíždkách a komplikacích na cestách z důvodu povodně jsou informováni občané opět formou v místě obvyklou. Nejčastěji se v současnosti využívají koncové prvky varování – hlásiče JSVV. [30]

Uvedená opatření jsou nejčastěji využívanými opatřeními, která jsou určena hejtmánem kraje při vyhlášení stavu nebezpečí. V Rozhodnutí hejtmána o vyhlášení stavu nebezpečí musí být vždy uveden výčet přijatých opatření a jejich plnění je vynutitelné zákonem.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ POVODŇOVÉ PROBLEMATIKY S VYHLÁŠENÍM KRIZOVÉHO STAVU V RŮZNÝCH KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

Nejčastějším důvodem pro vyhlášení krizového stavu na území některého ze 14 krajů ČR je v posledních letech povodeň. Krizový zákon podrobně řeší vyhlášení krizového stavu, personální složení krizových štábů, popisuje možná opatření, která jsou v kompetenci hejtmanů nebo starostů pro úspěšné zvládnutí povodní i následné zhodnocení vzniklých škod a jejich odstraňování s finanční podporou státu.

Přesto se pravděpodobně přístup k plnění zákonných pravidel v různých správních obvodech na území státu liší.

4.1 Cíl výzkumu

Dílčí cíle práce:

- zjistit, jak přistupují KŠ ORP k řešení krizového stavu z důvodu povodně v různých obcích s rozšířenou působností v České republice,
- z výsledku výzkumu vytypovat problémy, se kterými se oslovení odborníci při své práci setkávají,
- na základě výsledků výzkumu navrhnout nové způsoby, možnosti, pomůcky pro lepší činnost krizového štábu při řešení opatření při povodni.

Hlavní cíl práce:

Návrh postupu činnosti krizového štábu ORP při řešení krizového stavu přirozená povodeň s využitím dílčích cílů a jejich zpracování do vzorového návrhu.

Tato práce se pokusí zmapovat postupy, které užívají vybrané ORP při plnění svých povinností při práci krizových štábů při vyhlášení povodně. Přes dikci krizového zákona je předpoklad, že se během praxe při řešení povodňových stavů v předchozích letech osvědčily různé postupy a ty se zdokonalují s dalšími, nově vzniklými okolnostmi při opakujících se povodňových epizodách. Šetření si klade za cíl posoudit zkušenosti z ORP z různých krajů a na jejich základě navrhnout optimální postup pro zvládnutí povodňových stavů, které lze v budoucnosti očekávat.

4.2 Výběr ORP pro výzkum zvládnání povodní za krizové situace

Pro posouzení způsobu zvládnání povodně při vyhlášení krizového stavu prostřednictvím krizových štábů na úrovni ORP byly vybrány správní obvody, kterými protékají významné vodní toky, a tedy v nich v posledních letech pravděpodobně musela být krizová situace typu povodeň řešena. Pro větší variabilitu jsou vybrány ORP jak z různých krajů, tak i z odlišných povodí. Uvedená tabulka popisuje zkoumané správní obvody s významnými vodními toky, které posuzovanými oblastmi protékají.

Tabulka 4 Přehled vodních toků ve zkoumaných ORP

ORP	KRAJ	VODNÍ TOK	POVODÍ
Vsetín	Zlínský	Vsetínská Bečva	Moravy
Valašské Meziříčí	Zlínský	Vsetínská a Rožnovská Bečva	Moravy
Hranice	Olomoucký	Bečva	Moravy
Uherské Hradiště	Zlínský	Morava	Moravy
Opava	Moravskoslezský	Opava	Odry

4.3 Popis zkoumaných území z hlediska ohrožení povodní

Vodní toky, které protékají krajinou jednotlivých územních celků, jsou přibližně stejné vydatnosti, patří ke dvěma povodím, tj. povodí Odry a povodí Moravy.

Ve dvou ORP ve Zlínském kraji protéká řeka Bečva ve svém horním toku a tomu odpovídá i charakter povodní, které způsobuje. Charakteristické je rychlé dosažení limitů pro vyhlášení povodňových stupňů, které často znesnadňuje nebo omezuje provedení povodňových opatření typu výstavby povodňových hrází. Vzhledem k horskému charakteru terénu v okolí řeky je téměř vyloučeno vytvoření poldrů, které by rozlivem v oblastech bez zastavby zmenšily ničivou sílu povodně. S rychlým nástupem je naopak spojeno poměrně rychlé odeznění povodně a její přesun na území ve směru toku. Na zaplavených územích dochází k masivnímu odnosu splavenin, které jsou následně zdrojem ucpání kanalizace, vpustí a poškození komunikací. Zkoumaná území ve Zlínském kraji jsou značně náchylná k sesuvům a podmáčení při povodních je příčinou nových sesuvů nebo aktivace stávajících při každé další povodni.

V pořadí třetím územím je pokračování toku Bečvy, ovšem už v Olomouckém kraji. Z historie je dobře zmapovaná povodňová situace v r. 1997, kdy lázně Teplice nad Bečvou byly silně poškozeny a obnova lázeňství si vyžádala jednak značné finanční následky, jednak omezení lázeňské sezóny na dlouhou dobu.

ORP Vsetín

Správní obvod obce s rozšířenou působností Vsetín leží ve Zlínském kraji. Rozloha obce s rozšířenou působností Vsetín činí 662,5 km² s 66 665 obyvateli žijících v 32 obcích. Hustota zalidnění činí 100,7 osob/km².

Nachází se v oblasti mírného klimatického pásu s pravidelným ročním cyklem teplot a srážek. Půdy jsou převážně jílovité, což je předpoklad pro vznik častých sesuvů při podmáčení a tím i možnosti ovlivnění přirozené povodně.

Významným tokem je Vsetínská Bečva, která pramení ve Vsetínských vrších pod vrchem Čarták nad Velkými Karlovicemi v nadmořské výšce okolo 900 m n. m. V horním úseku tok směřuje k jihu, ve Velkých Karlovicích se stáčí na jihozápad. V obci Ústí se do řeky vlévá Senice (ř. km 23,5) a tok Vsetínské Bečvy se stáčí na sever ke Vsetínu, kde přibírá Jasenici a Rokytenku. Na ř. km 14,18 se nachází soutok s Ratibořkou. V obci Bystřička se do Vsetínské Bečvy vlévá vodní tok Bystřička. Stejnomenou obcí Bystřička končí ORP Vsetín a přechází do ORP Valašské Meziříčí. Celková délka toku Vsetínské Bečvy je 60 km. Plocha povodí 734,1 km².

Vsetínská Bečva je charakterizována jako údolní tok s velkým osídleným územím a možností povodně horského typu s rozléváním v obcích a městech.

V posledních letech byly na uvedeném toku zaznamenány následující povodně, které představovaly významné ohrožení pro obyvatele podél toku:

- červen 1987,
- 14. červenec 1997,
- 15. - 26. červenec 2001,
- 17. - 24. května 2010 - škody cca 65 mil. Kč,
- 2. - 13. června 2010 - škody 180 mil. Kč,
- červenec, srpen 2011 - bleskové povodně - cca 20 mil. Kč,
- duben, červen 2012 - bleskové povodně – 10 mil. Kč,
- 25. února 2012 ledové jevy – soutok Bečvy a Senice.

Správní obvod Vsetín obecně-geografická mapa

Obr. 12 Mapa správního obvodu ORP Vsetín [32]

ORP Valašské Meziříčí

Území správního obvodu ORP Valašské Meziříčí patří k povodí Moravy. Hydrologicky významnými toky jsou především Vsetínská a Rožnovská Bečva, které se na území města Valašské Meziříčí spojují, a dále pokračuje tok pod názvem Bečva. Pod tímto názvem překonává hranici kraje Zlínského a vlévá se do kraje Olomouckého.

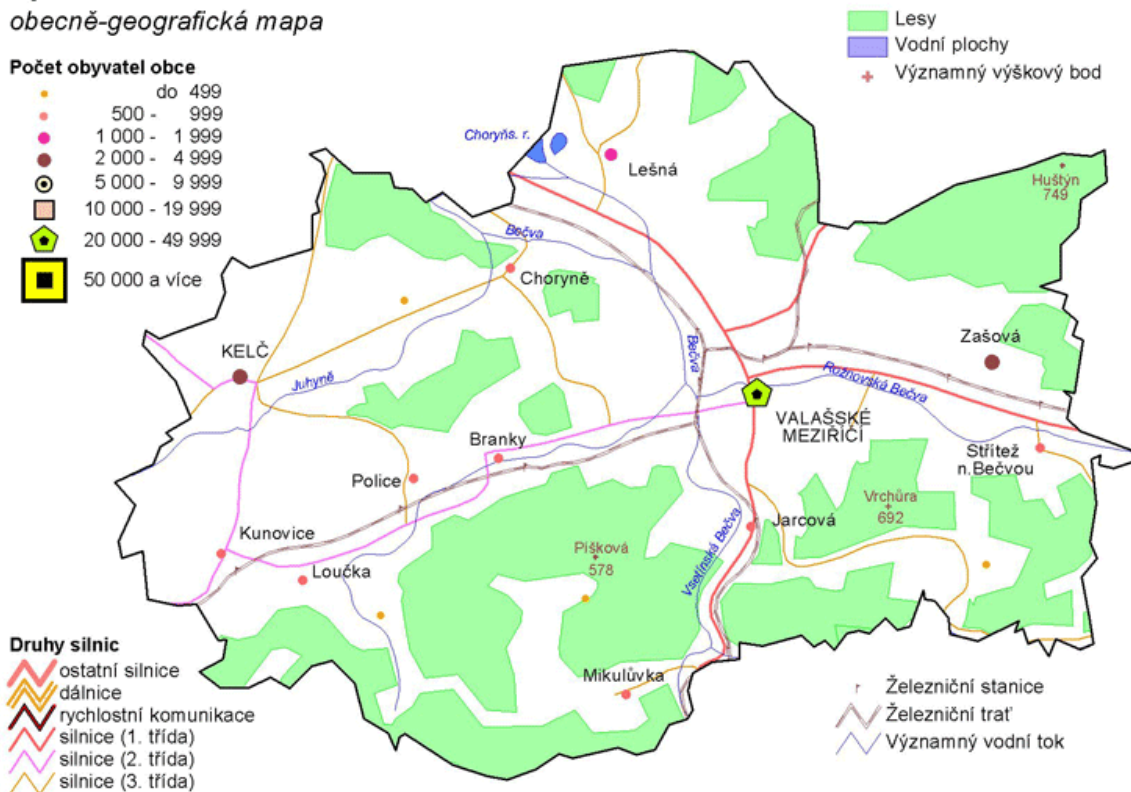
Obě Bečvy svým průtokem významně ovlivňují průtok řeky Moravy, do níž se dále po toku vlévají. V letním období bývá průtok Bečvy vyšší než Moravy nad soutokem.

Území, kterým řeka protéká, je především zemědělsko-lesnického charakteru, průmyslové objekty jsou soustředěny pouze ve větších obcích a městě Valašské Meziříčí. Zde je to především významná chemická výroba (DEZA, CABOT), která svou polohou v blízkosti toku Bečvy představuje závažné riziko chemického znečištění v případě velkých povodní s rozlivem do okolí.

Významné povodně se zde vyskytují poměrně často. Historicky největší povodně v r. 1997 byly rozsáhlé na obou Bečvách a jejich spojením došlo ke splynutí dvou mohutných vln, které v některých oblastech ORP Valašské Meziříčí na několik dnů uvěznily obyvatele ve svých domech.

Správní obvod Valašské Meziříčí

obecně-geografická mapa

Obr. 13 Mapa správního obvodu ORP Valašské Meziříčí [33]

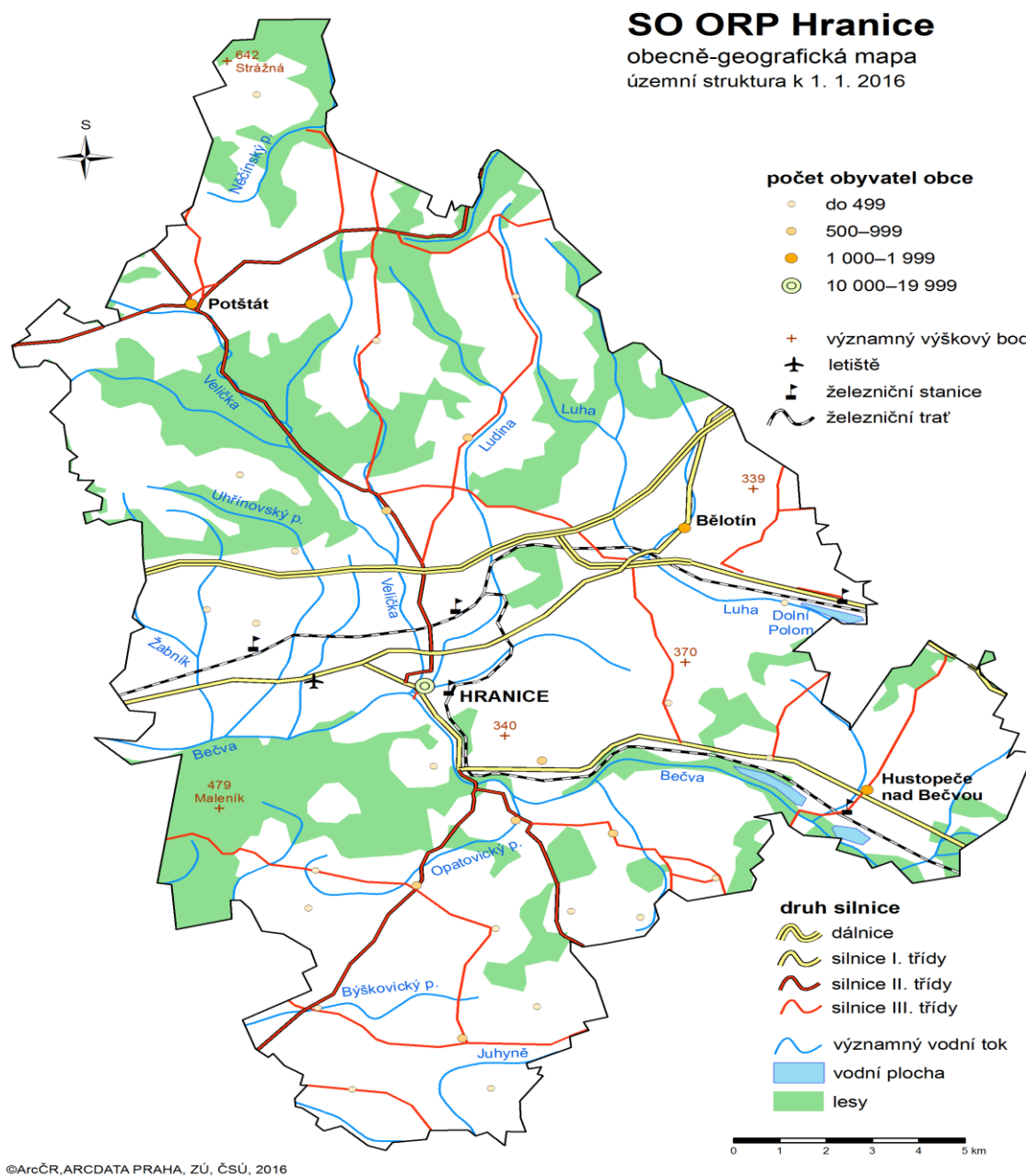
ORP Hranice

Území ORP Hranice patří do Olomouckého kraje a z východní strany hraničí s krajem Zlínským, ORP Valašské Meziříčí. Leží v tzv. Moravské bráně. Významným vodním tokem je řeka Bečva, která od Teplického kaňonu na hranicích se Zlínským krajem pokračuje napříč územím a na svém dolním toku se vlévá do Moravy na území dalšího ORP. Hydrograficky náleží k dílčím povodím řeky Dunaje. Dalšími toky, které představují v době povodní potenciální riziko, jsou Velička a Ludina.

Vzhledem k tomu, že se jedná v případě řeky Bečvy už o její dolní tok, předpokládá se, že v případě dlouhotrvajících dešťů v Beskydech nebo Javorníkách je informace o blížící se

povodni předána povodňovým a krizovým orgánům v dostatečném předstihu a mohou být přijata opatření k minimalizaci škod z povodní. [43]

*

Obr. 14 Mapa správního obvodu ORP Hranice [34]

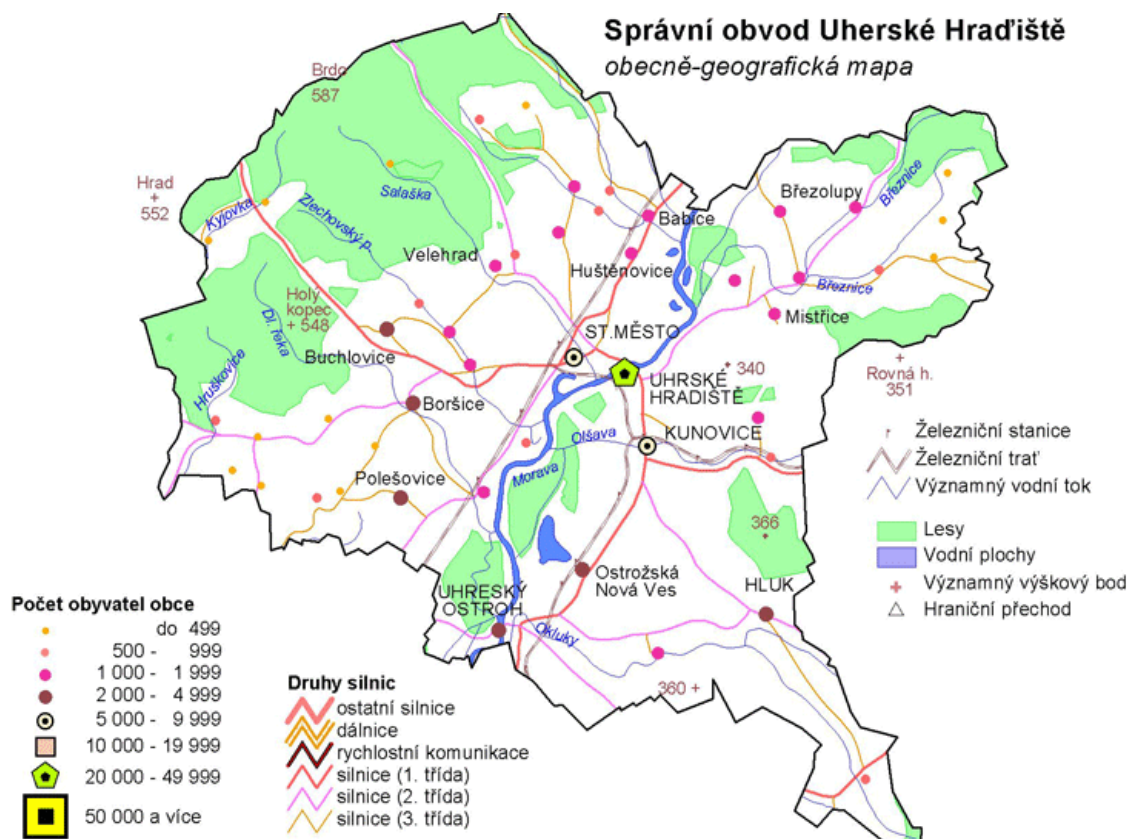
ORP Uherské Hradiště

Hydrologicky patří území ORP Uherské Hradiště do povodí Moravy. Charakteristika správního obvodu obce s rozšířenou působností Uherské Hradiště je dána především tokem Moravy, která protéká územím od severní hranice s ORP Otrokovice na jih, kde opouští Zlínský kraj.

Území, ze kterého odvádí řeka Morava vodu, má především zemědělsko-lesnický charakter a průmysl je zastoupen pouze ve větších městech (Uherské Hradiště, Uherský Ostroh).

Nejvýznamnějšími přítoky z hlediska rizika vzniku povodně jsou řeka Olšava, Dlouhá řeka, Salaška, Březnice a Okluky.

Povodeň v toku Moravy je nížinného charakteru s pozvolným nástupem podle postupující povodňové vlny na horních tocích a rozsáhlým zaplavovaným územím, kde jsou soustředěna velká sídelní místa s množstvím obyvatel a budov. Povodeň zde zůstává relativně dlouhou dobu a působí škody, i když už nemá takovou razanci jak v horních tocích.

Obr. 15 Mapa správního obvodu ORP Uherské Hradiště [35]

ORP Opava

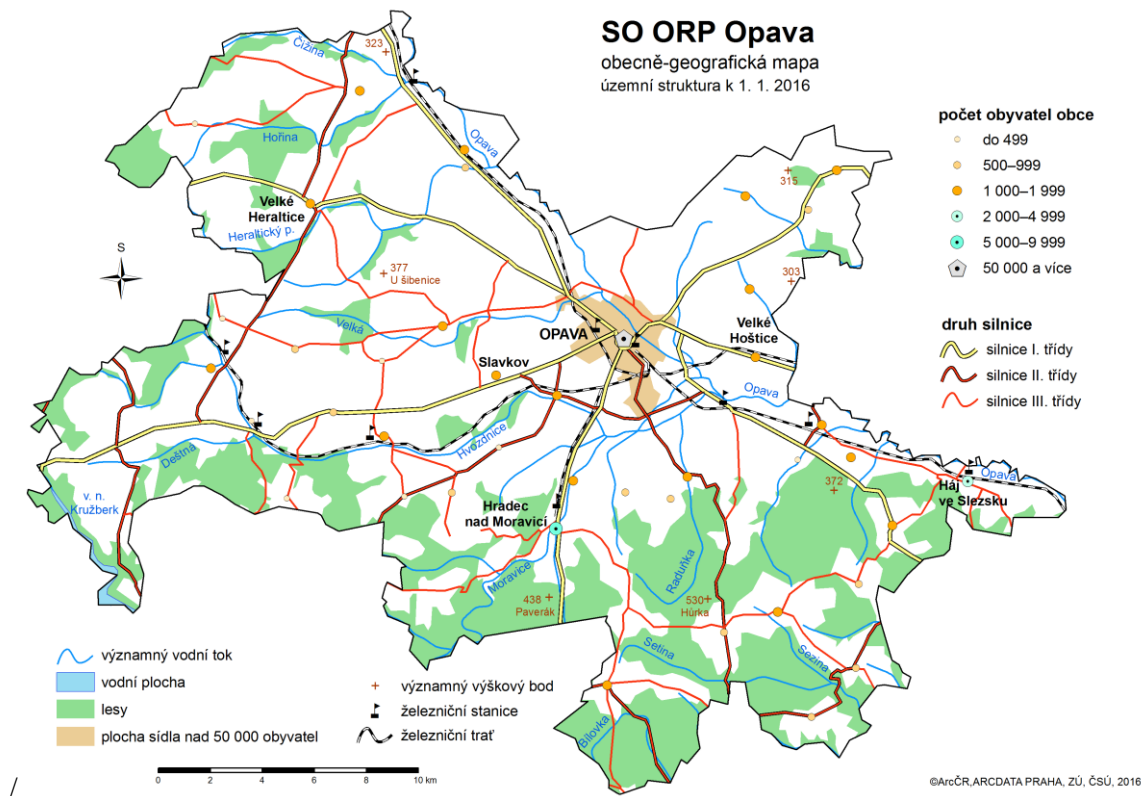
Správní obvod obce s rozšířenou působností Opava je jedním ze čtyř správních obvodů s rozšířenou působností obcí v okrese Opava v Moravskoslezském kraji. Obvod zahrnuje města Hradec nad Moravicí a Opava, městys Litultovice a dalších 38 obcí.

Stejnomená řeka Opava a Moravice jsou nejdůležitějšími toky z hlediska možného ohrožení povodní v ORP Opava. Samotné město Opava leží v dolní části toku, který odvodňuje nejvyšší polohy masivu Jeseníku, a je tedy jisté, že každé srážky v těchto horách stečou na území ORP Opava.

Povodně v r 1997 na několika místech změnil průběh toku řeky natolik, že se upustilo od jejich náprav a byly ponechány v přírodě blízkém stavu. Správní obvod je nejvíce ohrožen povodní přímo ve statutárním městě Opava, kde hrozí rozliv stejnojmenné řeky, a na soutoku Opavy a Moravice v katastru Komárova a Malých Hoštic. Rizikem povodní je významná i oblast na západ od města Opavy, kdy Otický potok společně s tokem Hvozdnice ohrožují přímo území obce Otice. [37]

Významným ohrožením jsou na území správního obvodu Opavy i zvláštní povodně. Narušením vodního díla Slezská Harta a Kružberk by šířící se záplavová vlna ohrozila města a obce od Hradce nad Moravicí přes Otice, Opavu, Komárov až po Háj ve Slezsku. [38]

V ORP nejsou významné chemické podniky nebo výroby těžkého průmyslu, které by představovaly zásadní riziko v případě zaplavení objektu při povodních. Možné ohrožení by představovalo pouze zaplavení provozu firmy Teva Czech Industries, s.r.o. výrobce léčiv, která disponuje chemikáliemi (čpavek, diethylether - sk. A, aceton, metanol, ethylalkohol). [39]

Obr. 16 Mapa správního obvodu ORP Opava [36]

4.4 Analýza činnosti KŠ ORP při povodni na území vybraných ORP

Krizové štáby ORP jsou odpovědné za provedení ochrany obyvatel na území ohroženém povodní při vyhlášení krizového stavu. V tuto chvíli přebírají odpovědnost od povodňových komisí. Legislativa stanovuje postup pro svolání krizových štábů, jejich úkoly a vedení dokumentace, nicméně jednotlivé štáby mohou volit svůj způsob, který se osvědčil a který praktikují ve svém správním obvodu.

Pokud je zajištěna dostatečná ochrana obyvatel a realizace protipovodňových opatření je efektivní, není důvod striktně nařizovat, jaký musí být postup.

Je pravděpodobné, že se praxe může lišit nejen v obcích z různých krajů, ale rozdíly mohou být i v rámci jednoho kraje.

4.5 Metoda výzkumu - expertní rozhovor

Pro zhodnocení činnosti krizových štábů ORP při povodni byl zvolen kvalitativní výzkum metodou expertního rozhovoru. Výstupem těchto expertních rozhovorů s odborníky pracujícími v oboru krizového řízení je zpráva o způsobu činnosti krizového štábu ORP a o úrovni plnění úkolů krizového řízení v různých městech. Na základě její analýzy je v další kapitole zpracován návrh optimálního postupu činnosti krizových štábů při vyhlášení krizového stavu z důvodu povodně.

Pro zjištění názoru na činnost krizových štábů v různých obcích s rozšířenou působností byli vybráni a kontaktováni pracovníci krizového řízení na obcích s rozšířenou působností. Kontaktovaní lidé pracují na svých pozicích převážně dlouhou dobu a každý z nich zažil a řešil problematiku povodní ve svém správním obvodu, včetně šetřené povodně s vyhlášením krizového stavu, tj. vyhlášením stavu nebezpečí hejtmanem svého kraje.

Jedinou výjimkou mezi dotazovanými pracovníky je oslovená referentka krizového řízení Magistrátu Opavy, která je na své pracovní pozici právě jeden rok a praktickou zkušenost s děním spojeným s vyhlášením krizového stavu a následnou prací krizového štábu nemá. Nicméně i toto bylo přínosem, neboť se jedná o čerstvou absolventku VŠB, přesně absolventku bakalářského studia na Slezské univerzitě v Opavě, Matematickém ústavu v Opavě, obor Aplikovaná matematika pro řešení krizových situací a navazujícího magisterského studia na VŠB-TU Ostrava, Fakultě bezpečnostního inženýrství, obor Bezpečnostní plánování. Její kvalifikace je tedy více než dostatečná a její názor na položené dotazy může ukázat problematiku krizového řízení z pohledu mladého člověka a jeho přístupu k zvládnutí krizových situací.

Expertní rozhovor byl veden s jednotlivými dotazovanými odborníky na jejich pracovištích s tím, že byli ochotni přímo z vlastních interních materiálů doložit způsob, jakým mají krizovou problematiku ošetřenu v dokumentaci, jaké programové vybavení používají, případně jak vpadají jejich místnosti určené pro činnost krizových štábů. Rozhovor trval vždy přibližně 1 až 1,5 hodiny; v případě města Hranice se rozhovoru zúčastnil po určitou dobu i přímý nadřízený pracovníka krizového řízení – vedoucí odboru vnitřních věcí, který se podle vlastních slov o krizovou problematiku zajímá a orientuje se v ní.

Dotazovaní odborníci odpovídali na otázky rozdělené na tematické okruhy:

I. Okruh otázek – dotazovaná osoba

1. Jaké je Vaše zaměstnání?
2. Jak dlouho na této pozici pracujete?
3. Přineslo Vám předcházející zaměstnání nějaké zkušenosti, dovednosti, které jste uplatnil(a) při současném vedení KŘ?
4. Zažil(a) jste za dobu své praxe v oboru povodeň s vyhlášením krizového stavu?
5. Pokud ano, kdy to bylo?

II. Okruh otázek – organizace krizového řízení

1. Jak je organizačně začleněno pracoviště krizového řízení v rámci úřadu?
2. Kolik osob na plný úvazek řeší problematiku KŘ?
3. Existuje Váš plnohodnotný zástup pro případ dlouhodobé nemoci, dovolené apod.?
4. Byl by Vás schopen někdo plnohodnotně zastoupit v případě nutnosti organizovat krizová opatření při vyhlášení krizového stavu?
5. Jste tajemníkem KŠ a současně tajemníkem povodňové komise? Pokud ne, kdo jím je?
6. Jak probíhá předávání funkce v případě přechodu povodeň MU – povodeň KS?

III. Okruh otázek – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyrozumění

1. Jak je zajištěna, technicky vybavena místnost pro zasedání krizového štábu v době vyhlášení KS?
2. Existují adekvátní náhradní prostory pro případ nutnosti?
3. Je místnost pro jednání zabezpečena náhradním zdrojem elektrické energie?
4. Máte ošetřeno v organizační směrnici (normě) jak postupovat v případě vyhlášení krizových stavů v souvislosti s uvolněním pracovníků úřadu pro práci v KŠ?
5. Jak probíhá svolání členů krizového štábu?
6. Jaké technické prostředky používáte pro komunikaci mezi členy krizového štábu?
7. Jakým způsobem informujete obyvatele o vyhlášení krizového stavu a opatřeních pro jejich ochranu?

IV. Okruh otázek – odborná příprava, cvičení členů KŠ, povodňové komise

1. Jakým způsobem a jak často je prováděno školení členů krizového štábu?
2. Jakým způsobem a jak často je zajištěno školení členů povodňové komise?
3. Jakým způsobem je zajištěno školení starosty jako předsedy PK a KŠ a kdo je provádí?
4. Jak jsou s povinnostmi v oblasti krizového řízení a řízení krizového štábu informováni/proškoleni starostové ve správním obvodu.
5. Provádíte cvičení krizového štábu „na ostro“?
6. Používáte při cvičení simulační programy?

V. Okruh otázek – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

1. Pokud byl vyhlášen krizový stav z důvodu povodně, byly obce ve správním obvodu schopny samostatné činnosti, nebo jste museli jejich povinnosti řešit?
2. Obraceli se na KŠ ORP starostové obcí s požadavky na zajištění sil a prostředků pro likvidaci povodně?
3. Aktivuje Váš krizový štáb skupinu pro odhad škod? (podle zákona č. 12/2002 Sb. o státní pomoci při obnově území)
4. Využíváte (a obce ve správním obvodu) možnosti finanční spoluúčasti státu na odstraňování škod (podle zákona č. 12/2002 Sb. o státní pomoci při obnově území)?

VI. Okruh – opatření použita při povodni

1. Jaká opatření jste přijali při vyhlášení krizového stavu z důvodu povodni pro ochranu obyvatel?
2. Zaznamenali jste problémy při jejich uplatňování, případně budete do budoucna volit jiný způsob?
3. Stačily Vám v rámci krizového řízení síly a prostředky pro jejich uskutečnění?
4. Jaké personální pomoci využívá krizový štáb při provádění protipovodňových opatření (JSDH, humanitární organizace, dobrovolníky apod.)?

VII. Okruh – největší problémy a nedostatky při zajišťování krizového řízení

1. Jaké jsou podle Vašeho mínění nedostatky nebo problémy při práci krizového štábu?
2. Co byste, v případě absolutní volnosti rozhodování, udělali jinak?

Následují zpracované odpovědi vybraných ORP. Řazení obcí nemá žádný význam, jsou seřazeny tak, jak se v časové řadě rozhovory uskutečnily.

4.5.1 ORP Hranice

I. Okruh – dotazovaná osoba

Pan Dušan Michálek je referentem krizového řízení, který pracuje na této pozici od r. 2001, tedy v podstatě od účinnosti tzv. *krizových zákonů*. I díky svému předchozímu zaměstnání (pracovník veterinární správy s výjezdy po okrese) se dobře orientuje ve správním obvodu ORP Hranice a svých znalostí terénu a historických událostí krizového charakteru využívá i dnes při řešení všech mimořádných událostí a krizových stavů, které jsou v jeho kompetenci. Povodně zažil a řešil už několikrát, včetně práce krizového štábu při přijímání opatření při povodních, tj. s vyhlášením krizového stavu. Naposledy byl krizový stav z důvodu povodně vyhlášen v květnu a červnu 2010.

II. Okruh – organizace krizového řízení

Oddělení krizového řízení je organizačně začleněno pod odbor vnitřních věcí, oddělení provozní a správní. Problematiku povodní a s ní spojené zabezpečovací práce řeší až v případě vyhlášení krizového stavu. Do té doby je činnost ochrany před povodněmi zajišťována povodňovou komisí a pracovník KŘ je pouhým členem. Tajemníkem povodňové komise je vedoucí „superodboru“ (odboru stavebního, životního prostředí a dopravy) ing. arch. Patočka. V případě vyhlášení krizového stavu přechází k předání kompetencí u tajemníků komisí a vedení přebírá oddělení krizového řízení.

III. Okruh – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyrozumění

Krizový štáb má svou jednací místnost přímo v budově MÚ, která zároveň slouží pro jednání Zastupitelstva Hranic. Záložní pracoviště lze využít na stanici profesionálních hasičů. Obě zasedací místnosti je možno v případě výpadku elektrické energie napojit na záložní zdroj, jsou vybaveny prostředky pro komunikaci s Krajským úřadem Olomouckého kraje (telefonní připojení, internet), projekční zařízení pro možnou prezentaci.

Ke komunikaci mezi členy KŠ slouží nejčastěji mobilní telefony, e-mailové spojení, v případě výpadku lze využít spojení prostřednictvím radiostanic JSDH města. Svolání členů KŠ je prováděno formou telefonického spojení, kdy jsou osobně buď pracovníkem

krizového řízení, nebo za pomoci strážníků městské policie obvolání jednotliví členové s oznámením času a místa zasedání krizového štábu.

Na zasedání krizového štábu se schází podle potřeby vyzvaní členové, není nutná přítomnost všech členů po celou dobu krizového stavu. Jednání krizového štábu jsou neveřejná a výstupy zajišťuje tiskový mluvčí úřadu.

V případě vyhlášení krizového stavu jsou pro varování obyvatel využívány sirény se signálem „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“, místa, která nejsou pokryta hlásiči, nebo ze zkušeností je známo, že je zde špatná slyšitelnost hlášení, jsou objížďena strážníky městské policie a pomocí tlampačů je vyhlašováno varování a případné instrukce. Podle zákona je samozřejmě uveřejněno varování na úřední desce města, včetně webových stránek města. Stejným způsobem byly v minulosti předávány i informace o nutnosti evakuace z ohrožených míst a možnostech nouzového ubytování.

IV. Okruh – odborná příprava a cvičení členů KŠ

Přípravu členů na jejich práci v rámci krizového štábu provádí pracovník krizového oddělení každý rok a organizuje také 2x do roka cvičení KŠ s účastí jednotek SDH města. Fakticky je nasimulováno téma cvičení (povodeň je jedním z možných témat) a pracovní skupiny mají za úkol situace řešit.

S povinnostmi na úseku krizového řízení jsou předsedové KŠ (starostové) seznámeni vždy do půl roku nového volebního období prostřednictvím HZS Olomouckého kraje. Informace o změnách v průběhu volebního období jsou předávány na setkáních starostů ORP Hranice každých 6 měsíců.

Vzhledem ke striktnímu rozdělení kompetencí na dobu povodně bez vyhlášení KS a s vyhlášením KS není dotazovanému známo, že by kdokoliv prováděl školení povodňové komise.

V. okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

Pod ORP Hranice spadá 31 obcí. V rámci státních kontrol v obcích společně s HZS informuje pracovník krizového řízení starosty jednak o jejich povinnostech při zajištění ochrany svých obyvatel, jednak postup při vyžadování pomoci. Dotazovaný konstatuje, že za dobu, co vykonává tuto práci, může říct, že starostové, kteří zažili ve svém volebním období povodeň už z této zkušenosti vycházejí nadále, jsou si vědomi závažnosti situace i svých povinností a umí je zvládnout. Není mu znám případ, kdy by byl požádán o převzetí povinnosti při ochraně některé obce v ORP. K úspěšnému výkonu určitě slouží i doporučené

ustavení „krizového štábu“ na obcích, i když to zákon přímo nevyžaduje. Starostové si zpracovali tzv. plány připravenosti obce a určili osoby, které jsou v případě povodní k dispozici a ochotny provést úkoly k ochraně obyvatel. Ve všech obcích jsou k tomuto využívání zvláště členové JSDH.

VI. Okruh – opatření použita při povodni

Nejčastějším opatřením při povodních byly v uplynulém období evakuace zatopených nebo ohrožených částí území. Ze zkušeností už lze předvídat, která místa budou zaplavena nejdříve a pokud se použitím pytlů s pískem k odklonu toku nepodaří zamezit zátopě, nebo pokud je intenzita srážek tak vydatná, že nepomůže ani budování hrází podél toku, následuje vyhlášení evakuace. Zpravidla se lidé evakuují sami a ubytují se u svých příbuzných - neobracejí se s žádostí o pomoc na krizový štáb (např. v r. 2010 bylo evakuováno celkem 59 osob). Pouze malá část obyvatel volí dočasné poskytnutí náhradního ubytování v určených objektech (školy, turistické ubytovny).

Dalším opatřením je uzavření zatopených komunikací a určení objízdných tras, které fyzicky provádí Správa a údržba silnic Hranice.

Odčerpávání vody ze zatopených objektů, silnic (prohlubní) a čištění komunikací je prováděno až po opadnutí vody, a tedy často až po ukončení vyhlášeného krizového stavu. K této práci jsou využívány jednotky SDH Hranice a místní jednotky v obcích.

VII. Okruh – největší problémy a nedostatky při zajišťování krizového řízení

Jako závažný nedostatek, který se opakuje s každou povodní, vidí tázaný pracovník ve špatné spolupráci s odborem životního prostředí, které je do doby vyhlášení krizového stavu garantem organizace protipovodňových opatření. Opakují se situace, kdy se tento odbor staví k povodni hned v počátečních fázích jako ke „krizovému stavu“, se kterým sami nemají co do činění, a vše by tedy mělo zajišťovat krizové oddělení. Přes opakující se povodňové stavy nebyl tento odbor schopen poskytnout mapy zaplavených částí města při daném průtoku, čímž se komplikuje postup při určování míst, která by mohla a měla být aktuálně chráněna.

Největší komplikací je tedy osobní přístup některých pracovníků a jen důsledné vyžadování podkladů a zlepšení spolupráce může vést ke kvalitnější ochraně před povodněmi.

ORP Hranice – shrnutí expertního rozhovoru:

Krizový štáb v ORP Hranice pracuje v případě vyhlášení krizového stavu z důvodu povodně v zasedací místnosti přímo v budově městského úřadu, která je také využívána ostatními odbory a institucemi. Záložní pracoviště lze použít i na stanici profesionálních hasičů. Obě místnosti jsou zabezpečeny náhradním zdrojem a výpočetní a spojovou technikou. V tomto městě je důsledně rozdělena v případě povodňové kompetence jednat na povodňovou komisi a krizový štáb. Tajemníci v komisích jsou rozdílní lidé a v případě aktivace krizového štábu musí dojít k fyzickému předání funkce a seznámení členů krizového štábu s aktuálními skutečnostmi a opatřeními, které do té doby řešila povodňová komise.

Pracovníkem zajišťujícím krizové řízení a současně tajemníkem krizového štábu je odborník s dlouholetou praxí v oboru.

Při práci krizového štábu je aktivně používán intranet HZS Olomouckého kraje včetně tam zveřejněného Krizového plánu. Přístup k aktuální verzi mají všichni členové krizového štábu ve svých elektronických zařízeních (pod přístupovým heslem).

Je zde patrný nesoulad při řešení povodňové problematiky mezi pracovníky životního prostředí a oddělením krizového řízení. Není shoda mezi přípravou a cvičením povodňové komise a krizovým štábem. Zajištění vedení krizového štábu na odborné úrovni je zajištěno pouze jedním krizovým pracovníkem, případný zástup je řešen z řad odboru vnitřních věcí. Otázkou je, do jaké míry je tento zástup kvalifikovaný.

Pokud se týká školení a cvičení členů krizového štábu, zajištěním je pověřen pracovník krizového řízení, školení povodňové komise není prováděno.

4.5.2 ORP Opava**I. Okruh – dotazovaná osoba**

Provedení expertního rozhovoru bylo původně dohodnuto s vedoucím oddělení krizového řízení Ing. Romanem Otipkou. Vzhledem k tomu, že ve stanovený den byl z pracovních důvodů odvolán, byla oslovena jeho podřízená, referentka oddělení krizového řízení Ing. Věra Tomková. Její praxe v oblasti krizového řízení je zatím krátká – nastoupila na tuto pozici před rokem po ukončení studia na VŠB TU Ostrava, Fakultě bezpečnostního inženýrství, obor Bezpečnostní plánování. Teoretická příprava je z jejího pohledu velice dobrá, ovšem zkušenosti z reálné situace při krizovém stavu nemá.

II. Okruh – organizace krizového řízení

Organizačně je oddělení havarijního a krizového řízení začleněno pod odbor kanceláře tajemníka. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem o době praxe dotazované referentky je plná zastupitelnost pracovníků KŘ (2 lidé na plný úvazek) v době vyhlášených krizových stavů omezena. Problematika povodní není ve správním obvodu výjimečnou situací a toky na jeho území se poměrně často vylévají z břehů. Nedochozí však k významným povodním (s výjimkou r. 1997), kdy by povodně vedly k vyhlášení krizového stavu a ke svolání krizového štábu. Nicméně i na tuto variantu je oddělení havarijní a krizové připraveno a má zpracovány postupy pro činnost KŠ. Povodně, které v posledních letech postihly území, byly zvládnuty na daném území v rámci činnosti povodňových komisí. Tajemník povodňové komise je zároveň tajemníkem krizového štábu, jeho znalosti v krizové problematice jsou tedy využívány už ve fázi vyhlášených prvních dvou stupňů povodňové aktivity. V posledních letech došlo k rozšíření počtu členů povodňové komise, aby bylo zajištěno prostřídání pracovních skupin při dlouhodobém trvání povodňových stavů.

III. Okruh – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyrozumění

Pro jednání krizového štábu ORP Opava je vyhrazena místnost v areálu Magistrátu na ul. Krnovská. Jeho kapacita je poměrně malá cca 25 osob, ovšem předpokládá se, že by sloužila v případě krátkých porad a zhodnocení situace. Následné plnění úkolů v rámci krizových opatření by probíhalo přímo na pracovištích jednotlivých členů pracovních skupin ve stejné budově. Další možný prostor pro zasedání krizového štábu je v hlavní budově Magistrátu na Hlásce v centru města. Jako záložní pracoviště je možno využít i místnost na stanici profesionálních hasičů na ulici Těšínské. Všechny místnosti jsou připraveny pro okamžité použití, zajištěny náhradními zdroji elektrické energie pro případy výpadku sítě. Všechny jsou dále vybaveny běžnými prostředky pro komunikaci se členy krizového štábu i mimo budovu, tzn. telefonními linkami, počítači s připojením na internet, prostředky pro kopírování, projektorem.

Pokud se týká varování obyvatel, odpovídá dotazovaná osoba, že jsou používány sociální sítě (facebook) a uveřejnění zprávy na úřední desce Magistrátu – i v elektronické podobě, funguje i možnost zaslání varovných SMS.

Naopak nepodporuje zveřejnění zprávy o hrozícím nebezpečí prostřednictvím výstražného systému – signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ z důvodu zamezení vyvolání paniky. Na

námítku, že každý nemá facebook a pro starší občany je toto nedostupné, konstatuje, že můžou starší obyvatelé zavolat příbuzným a takto informace získat.

IV. Okruh – odborná příprava a cvičení členů KŠ

Školení a odborná příprava členů krizového štábu ORP je zajištěna každoročně prostřednictvím vedoucího oddělení krizového řízení. Vzhledem k tomu, že v ORP Opava je tajemník povodňové komise zároveň tajemníkem krizového štábu, je otázka školení povodňové komise taktéž v jeho kompetenci.

Jak je zajištěno školení starostů jednotlivých obcí ORP dotazovaná referentka neví, ale je přesvědčena, že probíhá. Stejně tak je informována o tom, že jednotlivé obce ORP mají zpracován „Plán připravenosti obce“, tedy zjednodušený krizový plán, který má v případě nutnosti řešit krizovou situaci a být návodem pro úspěšné zvládnutí krize.

V. Okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

Vzhledem ke krátkým pracovním zkušenostem může dotazovaná referentka pouze odhadovat, že během povodní v uplynulých letech nebyly ze strany obcí zásadní problémy při zvládnutí situací vyvolaných povodní (čerpání vody, zátarasy). Není jí známo, že by obce vyžadovaly zásadní pomoc ze strany krizového štábu ORP a dokázaly si pomoci samy.

Ke komunikaci v době povodní se obvykle používají mobilní telefony a e-maily, pouze při výpadku je možno využít radiostanic jednotek SDH.

Pokud se jedná o možnost využít finanční podpory státu při obnově území po živelní pohromě, dotazovaná osoba o ní ví, ovšem nemá poznatky, že by se obce v této dotační politice angažovaly a ani neví o tom, že by se této problematice krizový štáb ORP významně věnoval.

VI. Okruh – opatření použita při povodni

Nejčastějším opatřením je pytlování a omezení zaplavení níže položených prostor v domech i průmyslových areálech, případně vynesení věcí, které by mohly být zničeny, do vyšších míst. Povodně se na území správního obvodu vyskytují každoročně, místa vylití jsou známá a lidé se s tímto jevem už naučili žít. Výjimkou samozřejmě byl rok 1997, kdy byla oblast kolem Opavy silně zasažena, a škody na majetku byly vysoké. Z té doby se také datuje určení počtu lidí, pro které jsou ochraňovány prostředky pro nouzové přežití – tj. pro 300 osob. Ty jsou soustředěny přímo v areálu úřadu a v případě nutnosti mohou být okamžitě vydány potřebným.

Zvláštností Opavy při plánování evakuace je specifický systém evakuace obyvatelstva. Místa shromáždění jsou zastávky MHD města Opavy. Transport je zabezpečován smluvně zajištěnými vozy veřejné dopravy do míst určených pro nouzové ubytování.

VII. Okruh – největší problémy a nedostatky při zajišťování krizového řízení

Dotazovaná referentka pro svou krátkou pracovní zkušenost nedokáže popsat, v čem by mohl být zásadní nedostatek při krizovém řízení, jak je v současné době nastaven.

Při rozhovoru se však objevilo téma, které by snad mohlo být potenciálním nebezpečím, a to obsazenost místa krizových manažerů ve státní správě – právě na úrovni obcí s rozšířenou působností. Z jejího hlediska a zkušenosti ze školy se obává, že přes počet absolventů, kteří ukončí úspěšně školu, nebude pro ně práce na obcích atraktivní ani z hlediska pozice, kterou mohou zastávat (pouze referenti), ani z hlediska finančního ohodnocení, které není ve srovnání se soukromým sektorem nijak ohromující.

ORP Opava – shrnutí expertního rozhovoru:

Krizový štáb ORP je připraven na řešení povodní kvalitně, z poskytnutých informací lze usuzovat, že vzhledem k opakujícím se povodním je správní území na případnou krizovou situaci dobře připraveno. Personální obsazení krizového štábu odpovídá potřebám, které přináší řešení povodňových opatření. V ORP Opava je tajemník krizové štábu zároveň tajemníkem povodňové komise a zkracuje se tak časový přenos zpráv a informací na podporu rozhodování o protipovodňových opatřeních v případě vyhlášení krizového stavu. Zastupitelnost na pozici tajemníka krizového štábu i při běžné činnosti pracoviště krizového řízení je zajištěna vedoucím oddělení a další pracovníci, která je zde sice poměrně krátce (1 rok), ale svým vzděláním odpovídajícím požadavkům ochrany obyvatel, a následným zacvičením je na nejlepší cestě stát se plnohodnotným zástupcem v případě nepřítomnosti tajemníka krizového štábu.

Odborná příprava členů krizového štábu je zajišťována prostřednictvím společných cvičení s HZS Moravskoslezského kraje, nepoužívají se žádné simulační programy. Zvláštností v ORP Opava je způsob vyhlášení varovných zpráva pro obyvatele, kdy upřednostňují vyhlášení výstrahy prostřednictvím sociálních sítí a SMS zpráv. Z důvodu omezení šíření paniky se nevyužívají v počátečních fázích povodně signál „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“.

Odpovědně je v ORP Opava ošetřeno zajištění vybavení prostředky nouzového přežití, kdy přímo v areálu je možno vydávat postiženým osobám základní prostředky pro přežití, čímž je potřebná pomoc předána okamžitě a není třeba žádat KOPIS o zajištění dodávky.

Další ojedinělou skutečností je určení míst pro shromažďování osob k evakuaci. Za místa pro soustředění k odvozu smluvními dopravci jsou určeny zastávky MHD, odkud jsou rozvezeni do míst evakuace. Je otázkou, jak jsou tyto zastávky vybudovány a zda alespoň po krátkou dobu zajistí ochranu evakuovaných před deštěm, který je v případě krizové situace z důvodu povodní pravděpodobný. Naopak má toto řešení výhodu, že v případě zálivů u zastávek evakuační autobusy po dobu nástupu evakuovaných neblokují komunikaci.

4.5.3 ORP Vsetín

I. Okruh – dotazovaná osoba

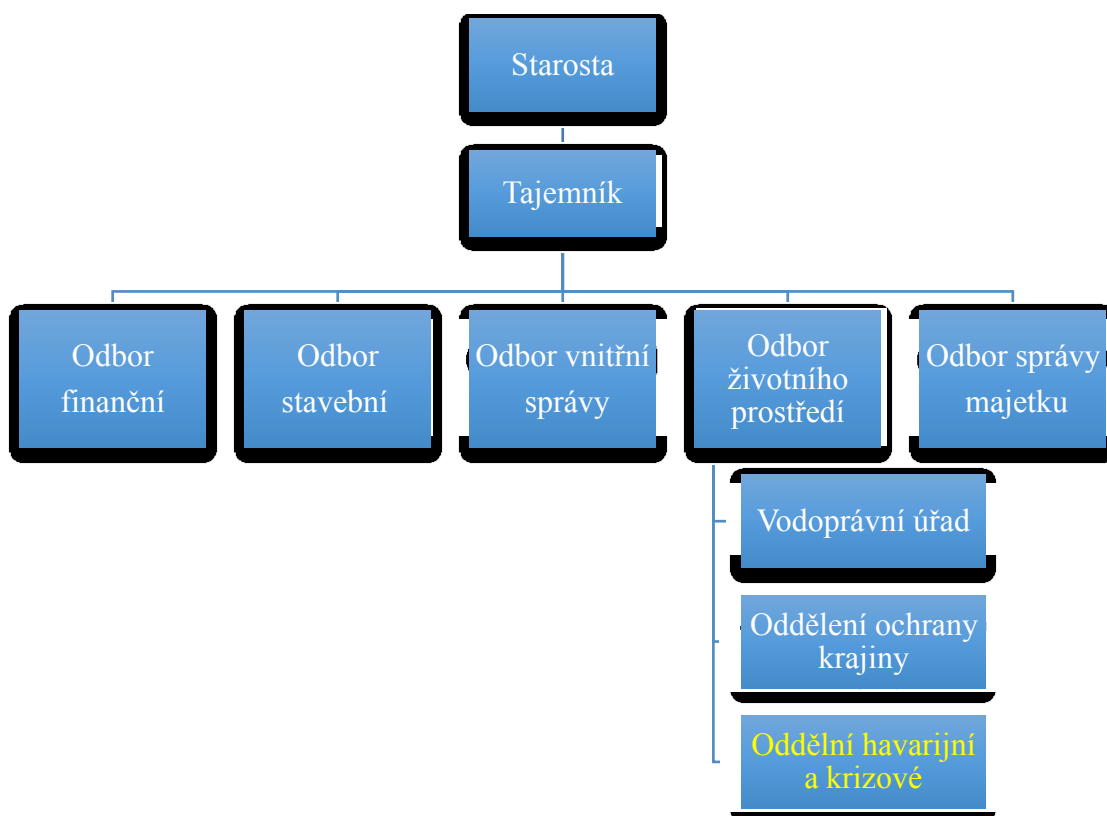
Odborníkem na pozici krizového manažera, se kterým probíhal rozhovor, je vedoucí havarijního a krizového oddělení na MÚ Vsetín. Ing. Rostislav Křupala je absolventem Vojenské akademie Brno a v Armádě ČR sloužil 21 let. Od r. 2003 pracuje v oblasti KŘ. Uvedené zaměstnání a technické vzdělání mu bylo, podle jeho mínění, značně nápomocno při zvládání problematiky krizového řízení. Sám konstatuje, že bez patřičné kvalifikace, případně praxe tuto problematiku nelze dobře zvládnout. Ve zvyšování znalostí v tomto oboru pokračuje i nyní, kdy se účastní odborných školení pořádaných SSHR na VŠE v Praze, jejichž úroveň hodnotí velmi vysoko. Osobně lituje zrušení školení v Institutu ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdanči, kterých měl možnost se dříve účastnit a jejichž přínos pro práci v krizovém řízení byl značný. Ukončení těchto kurzů považuje za chybu.

II. Okruh – organizace krizového řízení v ORP Vsetín

Oddělení havarijního a krizového řízení je organizačně začleněno pod odbor životního prostředí a bylo tomu tak od jeho vzniku. V nedávné minulosti se při organizačních změnách vážně uvažovalo o jeho začlenění pod odbor vnitřní správy, kde by byl uveden společně s oddělením právním, IT oddělením a pracovníky podatelny. Po odůvodnění vedoucímu úřadu (tajemníkovi MÚ), že krizové řízení je výkonem přenesené působnosti státní správy a spojení s výkonem typické samosprávy by nebylo nejvhodnější, zůstala zachována struktura: odbor životního prostředí – oddělení havarijního a krizového řízení.

Povodňová komise, která je zřizována ze zaměstnanců vodoprávního úřadu (ŽP), se v případě nárůstu povodňové vlny automaticky včleňuje do krizového štábu. Tajemník PK,

i když není jeho pozice z díkce zákona jmenována, je zároveň tajemníkem KŠ, a místo-předsedové PK jsou zároveň vedoucími pracovních skupin v KŠ. Z pohledu dotazovaného je toto rozdělení v případě povodní (nejčastěji řešená situace) ideální, protože při nárůstu povodně a následném vyhlášení krizového stavu není nutno předávat kompetence a PK se přímo vělení do KŠ. Slabinou je plnohodnotná zastupitelnost tajemníka PK a KŠ. V současné době se o optimální vyřešení zastupitelnosti pokouší na oddělení dotazovaný již potřetí. Zatím byla tato snaha přerušena nevhodným organizačním rozhodnutím o obsazení dalšího pracovníka krizového řízení.

Obr. 17 Začlenění pracoviště krizového řízení ve struktuře Městského úřadu Vsetín

III. Okruh – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyzoomění

Hlavní pracoviště KŠ je umístěno v přímo v budově MÚ Vsetín, v těsné blízkosti kanceláře starosty a tajemníka úřadu. Slouží zároveň jako zasedací místnost pro jednání Rady, vedoucích odborů, případně pro další pracovní schůzky. Provoz je jistěn dvěma náhradními zdroji, které zajišťují v případě výpadku elektrické energie nouzový provoz i části úřadu. Standardně je místnost vybavena projektorem, telefony, připojením na internet a přijí-

mačem pro videokonferenci – spojení je možno navázat jednak s jednotlivými ORP Zlínského kraje, pracovištěm krizového řízení na Krajském úřadě ve Zlíně a dále s pracovišti HZS, případně Policie ČR.

Pro svolání členů povodňové komise i krizového štábu je využíváno pracoviště KOPIS Zlín, kdy jsou formou hlasových zpráv informováni členové o důvodu, čase a místě svolání. Během roku je takto prověřováno spojení a dosažitelnost členů, přičemž je běžná 90 % úspěšnost přijatých zpráv.

Kromě hlavního pracoviště je k dispozici i záložní, umístěné v krytu civilní ochrany (CO) na Horním městě ve Vsetíně. Je vybaveno taktéž náhradním zdrojem (15 kW), spojovacími prostředky (wi-fi, anténou pro spojení s KOPIS).

Je připravena i verze pro činnost krizového štábu v terénu. Jedná se o pracoviště v podobě výstavby stanového komplexu, opět s možností využít elektrocentrálou napájená zařízení (světlomety, počítače, router), mobilní benzínové topení.

Varování obyvatelstva je zabezpečeno systémem VISO 2002. Jeho ovládání je možné provést ze zadávacího pracoviště Městské policie Vsetín (zajišťuje cca 10 strážníků), z mobilního telefonu pracovníků krizového řízení (tři osoby) a centrálně z pracoviště na Krajském úřadě ve Zlíně a HZS Zlínského kraje. Koncové prvky varování jsou umístěny na celém území města Vsetína v počtu 195 a jejich spouštění lze provést po jednotlivých územních obvodech. Pro místa, která nejsou pokryta hlásiči, je varování realizováno prostřednictvím hlášení z vozidel Městské policie Vsetín.

IV. Okruh – odborná příprava a cvičení členů KŠ

Odborná příprava členů krizového štábu je prováděna v jednacích místnostech krizového štábu a provádí ji tajemník krizového štábu. Programem školení je vždy seznámení s druhy možných ohrožení na území správního obvodu, dále s novými (pokud jsou známy) legislativními požadavky a s konkrétními úkoly jednotlivých pracovních skupin podle druhu řešené krizové situace. Vzhledem k tomu, že nejčastěji se za uplynulou dobu řešily povodně, jsou již dlouholetí členové pracovních skupin s tímto tématem dostatečně seznámeni. Většina z nich již zažila v reálu stav nebezpečí a ví, co se od nich v případě nutnosti očekává. Cvičení krizového štábu jsou rovněž pravidelně prováděna v součinnosti s jednotkou SDH Jasenka (předurčenou pro civilní ochranu), včetně rozvinutí mobilního pracoviště a jeho zprovoznění, jak by probíhalo v případě nutnosti jednání krizového štábu v terénu.

Obdobně jsou školeni členové povodňové komise. Školení provádí opět tajemník povodňové komise (zároveň tajemník KŠ) ve spolupráci s vedoucí pracovní skupiny, tj. vedoucí vodoprávního úřadu. Každý z nich si tedy provádí školení ve svých oborech a specializacích.

V souvislosti se školením připomíná dotazovaný expert, že doporučuje i starostům obcí ve správním obvodu zřídit si „krizový štáb“ a jeho členy seznámit s riziky v konkrétní obci, a naučit je základním reakcím na vzniklé hrozby. Instruuje takto starosty při provádění státní kontroly na obcích, a při povodních, které už zažil, se mu tento model osvědčil v tom, že jsou jednotlivé obce solidně připraveny především na řešení povodňových stavů.

V. Okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

Jak bylo uvedeno už v předchozím okruhu, starostové jsou na možnost vzniku povodně připraveni. Všichni zvolení funkcionáři pocházejí z tohoto kraje a každý z nich už povodeň zažil, byť třeba ne v pozici starosty. Místní znalosti chování vodního toku při zvýšených průtocích dává starostům dobré předpoklady pro provedení včasných opatření k minimalizaci škod. V posledních letech dochází k povodním minimálně v jedné obci na území ORP Vsetín každoročně. Starostové už většinou nevyžadují materiální pomoc od ORP, ale je už samozřejmostí, že podávají telefonicky hlášení o stavu v jejich obci, případně se jen ujistí o správnosti svého vyhlášeného opatření.

Při vyhlášení krizových stavů se aktivují skupiny pro prvotní odhad škod, tzv. „obnova území“. Starostové obcí si už zvykli, že v případě škod musí kontaktovat ORP a prostřednictvím pracoviště krizového řízení nárokovat náhradu škod, které při povodních vznikly. Za dobu platnosti zákona č. 12/2001 Sb., o pomoci státu při obnově území se tak podařilo obcím uplatnit náhrady škod v milionových částkách.

VI. Okruh – opatření použita při povodni

Nejčastějšími opatřeními při povodních jsou v omezené míře pytlování pískem a zahrazení toku řeky, ovšem s ohledem na rychlý nástup povodně z horských přítoků řeky Bečvy pro toto nebývá dostatek času a taktéž provést pytlování podél celého toku, který protéká středem města, je nereálné. Nicméně je k tomuto druhu opatření zajištěno cca 2 000 pytlů a jsou poskytovány občanům, kteří si je vyžádají v případě potřeby k ochraně svého majetku. Přes bezplatné nabídnutí tohoto opatření při posledním vyhlášení krizového stavu v r. 2010 nepřekročil celkový počet vyzvednutých pytlů 100 kusů, přičemž část z tohoto množství si do zásoby vyzvedli starostové okolních obcí. K plnění pytlů pískem bylo vyu-

žito členů JSDH města, ovšem po opadnutí povodní se projevil problém s likvidací pytlů – znečištěné pytle odebírala oprávněná osoba bezplatně jen po dobu vyhlášení krizového stavu. Po ukončení už je tento odpad definován jako nebezpečný a jeho likvidace je problematická.

Dalším opatřením může být evakuace obyvatel z ohrožených území. Pro tento případ jsou vybrána místa mimo ohrožené území. Nejčastěji jsou takto označeny školy s možností využití školních jídelen k zajištění nouzového přežití evakuovaných. Případné rozhodnutí o umístění evakuovaných by se vždy odvíjelo od aktuálních skutečností, tj. o kolik lidí se jedná, zda jsou v příbuzenském poměru, zda se evakovali s domácími zvířaty apod.

Dosavadní zkušenosti s nouzovým ubytováním nasvědčují tomu, že postižení raději dávají přednost ubytování u svých příbuzných a nouzové ubytování by volili jen v nejvyšší nouzi. Přesto je databáze možných objektů udržována aktuální.

Oddělení krizového řízení má pro případ nutného ubytování připraveno k okamžitému použití ubytování přímo ve svých prostorech včetně postelí, matrací, spacích pytlů, nádobí, varných nádob apod.

VII. Okruh – největší nedostatky při zajišťování krizového řízení

Za největší problém při realizaci krizového řízení spatřuje dotazovaný v podceňování problematiky krizového řízení většinou zaměstnanců. Toto je podle něj způsobeno absolutní neznalostí rozsahu témat, situací a opatření, které musí být v souladu s legislativou a zajištěním ochrany obyvatel pro různorodé druhy krizových stavů. Někteří vedoucí úřadu z této neznalosti oboru nabyli dojmu, že problematiku krizového řízení může řešit každý, nejlépe osoba s pedagogickým vzděláním. Takový názor osob, které mají zajistit personální obsazení místa s možností způsobit svou neznalostí škody na majetku nebo i na životech, je velkým problémem při snaze vybudovat solidně fungující pracoviště s odborně a manažersky schopnými pracovníky. V osvětě mezi vedoucími úředníky selhává i nečinnost krajského úřadu, kdy při výkonu kontrolní činnosti není schopen vyhodnotit rozdíly úrovní vedení pracoviště krizového řízení a všechny ORP jsou tak hodnoceny naprosto stejně. V reálu z jejich interpretace tak statutární orgán nabývá dojmu, že tuto práci vlastně může zabezpečit jakýkoliv zaměstnanec, který složí zkoušku odborné způsobilosti, nejlépe na poloviční úvazek. A to bez rozdílu – zda se jedná o ORP s 10 nebo 30 obcemi ve správním obvodu, zda se na území vyskytují objekty spadající pod režim prevence závažných havárií nebo naopak se jedná o „lázeňskou oblast“ s životem relativně klidovým.

ORP Vsetín – shrnutí expertního rozhovoru:

Ochrana územně největšího ze zkoumaných ORP je zajišťována prostřednictvím tří zaměstnanců, přičemž je náplň výkonu oddělení rozšířena o BOZP a požární ochranu. Zastupitelnost je tedy po vhodném zácviku a seznámení s obsáhlou problematikou možná a reálná.

Zařazením do odboru životního prostředí je naplněna souvislost s povodněmi, organizačně je ovšem vzdálena statutárnímu zástupci ORP, tj. starostovi města, který je odpovědný za zajištění krizových opatření za celý správní obvod ORP. S tím souvisí i malá povědomost statutárních a vedoucích představitelů o veškeré náplni a odpovědnosti tohoto pracoviště. Krizový štáb i povodňová komise jsou zaštitěny jedním tajemníkem – vedoucím oddělení krizového řízení, který zároveň řeší odbornou přípravu členů krizového štábu a zároveň je garantem přípravy členů povodňové komise pro vyhlášení krizového stavu. Obsazenost postu tajemníka v obou komisích krizovým odborníkem výrazně aktivizuje činnost krizového štábu při nejčastější krizové situaci, tj. povodni.

Pro účely pracoviště KŠ je určena zasedací místnost v hlavní budově, vybavená technikou pro přenos informací (videokonference), projektorem, telefonním a internetovým připojením. Z tohoto pracoviště lze spouštět varovná hlášení s využitím JSVV, pro jehož obsluhu je vyškoleny cca 5 osob + strážníci městské policie. Obdobnými technickými prostředky (vyjma videokonference) jsou vybaveny náhradní a mobilní prostory.

4.5.4 ORP Valašská Meziříčí**I. Okruh – dotazovaná osoba**

Pan Václav Zelenka je bývalý pracovník krizového řízení na Městském úřadě Valašské Meziříčí. V r. 2017 odešel do důchodu, nicméně jeho zkušenosti s prací krizového štábu v případě krizových situací nejen za povodní je dlouholetá a byl proto osloven s žádostí o zodpovězení otázek týkajících se právě této problematiky.

Na pozici pracovníka krizového řízení na MÚ Valašské Meziříčí pracoval od r. 1999 a jeho dřívější pozice u soukromé firmy i dříve u státního podniku TESLA byla vždy spojena s prací v oboru civilní ochrany a obrany. Tyto zkušenosti během zaměstnání na pozici tajemníka krizového štábu ORP byly maximálně využity a ku prospěchu vykonávané pozice.

II. Okruh – organizace krizového řízení v ORP Valašské Meziříčí

Pracoviště krizového řízení je v ORP Valašské Meziříčí zařazeno pod odbor životního prostředí, i když dříve bylo zařazeno pod odbor vnitřní správy. Ze střídání začlenění je patrná „rozpačitost“, kam toto oddělení začlenit.

V současné době jsou na tomto pracovišti celkem tři zaměstnanci, přičemž dva na plný úvazek a jedna pracovnice na zkrácený úvazek na administrativní pozici pro podporu celého odboru životního prostředí.

Nejčastěji řešenou krizovou situací je i v tomto ORP povodeň a tedy i provázanost komise povodňové a krizového štábu je znát. Tajemníkem povodňové komise je vedoucí odboru životního prostředí (který má zároveň odbornou způsobilost z krizového řízení) a tajemníkem krizového štábu ORP je pracovník krizového řízení. V případě vyhlášení krizového stavu z důvodu povodně se mění pozice tajemníků a povodňová komise splývá v krizový štáb. Rovněž vedení povodňové knihy pokračuje i při činnosti v krizovém režimu.

III. Okruh – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyrozumění

Jako jednací místnost krizového štábu je určena zasedací místnost na Městském úřadu Valašské Meziříčí, záložní pracoviště je určeno na stanici HZS Zlínského kraje ve Valašském Meziříčí, cca 3 km od centra města. Obě místnosti jsou zajištěny náhradním zdrojem a připraveny k zasedání krizového štábu, včetně všech přípojení (telefonní linky, internet, počítačová síť, videokonference), zázemí pro fungování štábu v mimořádných podmínkách.

Pro řešení situací za krizových stavů včetně povodní je využíván vlastními silami zpracovaný krizový plán v programu Manager. Jedná se o detailně zpracovaný postup činnosti krizového štábu v případě vyhlášení krizových stavů. Zpracovatelem je sám dotazovaný odborník, který tak zúročil své zkušenosti v průběhu praxe. Nutno zdůraznit, že s tvorbou tohoto „návodu“ začal už v době, kdy byl oficiálně zpracováván krizový plán teprve v počátečních fázích své tvorby HZS Zlínského kraje. Podle legislativy je tedy platný schválený „Krizový plán ORP“ vytvořený HZS, ovšem pro potřeby rychlé orientace v krizové problematice má toto ORP k dispozici vlastní verzi, včetně odkazů na vzory formulářů, hlášení, pověření apod. a aktivně jej využívá

Ke sledování aktuálního stavu vlastní verze postupů pro zvládání krizových situací je určena administrativní síla, která zároveň zajišťuje aktuálnost dat vložených do Intranetu HZS Zlínského kraje. Z pohledu dotazovaného experta je vlastní verze přehlednější a pouze při udržování databáze kontaktů využívá pracoviště KŘ ORP Valašské Meziříčí oficiální verzi uveřejněnou na Intranetu. Dotazovaný uvádí, že možnosti zjištění dat v mobilní verzi sám příliš nevyužíval, ovšem v současné době, kdy je jeho pozice obsazena mladším kolegou, je mu známo, že tento s verzí on line i off line pracuje a spoléhá na ni.

Pokud se týká způsobu varování obyvatel o možném nebezpečí povodní, jsou k tomuto účelu využívány koncové prvky varování (celkem cca 170 jednotlivých hlásičů) a se způsobem vyhledávání jsou seznámeni a umí je provést všichni pracovníci krizového řízení, strážníci městské policie, odbor školství MÚ, komunálních služeb a tisková mluvčí města. Kromě varovných hlášení je systém IVVS využíván rovněž pro hlášení různých omezení, provádění oprav, úklidu, pátracích relací i pozvánek na významné kulturní akce.

Pro vyrozumění členů krizového štábu (svolání) je využíváno středisek KOPIS a hromadného rozesílání hlasové zprávy jmenovaným členům krizového štábu. Běžně jsou využívány mobilní telefony, případně e-mailová pošta.

IV. Okruh – odborná příprava a cvičení členů KŘ

Dotazovaný pracovník vždy prováděl školení členů krizového štábu sám a zároveň také organizoval společná cvičení s využitím HZS a JSDH města k procvičení svolání i simulace krizové situace. Na podzim loňského roku bylo například provedeno cvičení společně s KVV na téma „Napadení čistírny pitné vody pro město Valašské Meziříčí teroristy NCHLaS“.

S ohledem na to, že povodně v ORP (mimo krizový stav) řeší pracoviště životního prostředí a povodňová komise, její školení zajišťuje tajemník povodňové komise každoročně sám.

Starosty obcí, které spadají do územního celku ORP Valašské Meziříčí, o krizovém řízení informuje pracovník krizového řízení, a to v rámci setkání starostů mikroregionu Valašskomeziříčsko-Kelečsko každého ½ roku. Zde jsou v krátkých programech uvedeny všechny potřebné informace, které by měli starostové znát a zároveň je tak navázán kontakt k případným osobním jednáním.

V. Okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodně

Každá obec ORP se za dobu posledních cca 20 let musela vypořádat s problematikou povodní. Souvisí to s geomorfologií území, kdy z horských oblastí jsou odváděny vody a snadno dochází k rychlému zvodnění z důvodu buď jarního tání (v posledních letech v omezeném počtu), nebo náhlých přívalových dešťů (v posledních letech naopak častý jev).

V. Okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

Starostové obcí jsou dostatečně proškoleni a prověřeni pro případ povodní a jsou seznámeni se způsobem opatření, která mají pro obyvatele svých obcí zajistit, tj. varování, případně zajistit nouzové ubytování a zásobování. Ze zkušenosti dotazovaný může potvrdit, že starosta obce, který už zažil situaci ve své obci za povodně, si dobře uvědomuje svou odpovědnost a nutnost poskytnout lidem základní informace a pomoc. Stejně tak vědí tito starostové, jakým způsobem mohou žádat o pomoc v době povodní i jak zdokumentovat škody způsobené velkou vodou a následně požádat o částečnou úhradu nákladů. Stejně tak je navázána dobrá spolupráce s jednotkami SDH v obcích, které jsou v podstatě jedinými, kdo jsou schopni ihned nastoupit a v případě nutnosti provést povodňová protioopatření, a to včetně zajištění techniky.

Na dotaz, zda by starostové všech obcí byli schopni adekvátně reagovat a sami zvládnout činnost k odvrácení škod při povodni, dotazovaný odpovídá, že snad až na výjimku (1 starosta) by toto byli z jeho pohledu schopni všichni zvládnout, a to s vysokou úspěšností.

VI. Okruh – použití opatření při povodni

V případě povodní v horském terénu s rychlým nástupem povodňové vlny a krátkým časovým úsekem pro možná účinná opatření se nabízí pouze stavění hrází z pytlů nebo instalace mobilních zábran na nejexponovanějších místech. Tyto práce jsou prováděny s pomocí členů jednotek SDH obce v místech, která jsou už známá a jsou dokonce na toto téma pořádána cvičení.

Obr. 18 Prověřovací cvičení na toku Loučky v Poličné

Dalším možným a využívaným opatřením je evakuace osob z ohrožených míst a jejich přesun buď opět za pomoci dobrovolných hasičů a jejich techniky nebo s využitím těžké techniky, kterými disponují právnické osoby, s nimiž jsou uzavírány dohody o výpomoci v případě povodní. Ze zkušeností opět může dotazovaný potvrdit, že nebyl dosud žádný problém při vyžadování pomoci od specializovaných firem. Jsou si vědomy své povinnosti poskytnout pomoc, a pokud jsou řádně a včas informováni a instruováni, jsou ochotni vyjít vstříc bez písemných pověření a příkazů.

Pokud se týká náhradních ubytování, většinou volí evakuované osoby ubytování u svých příbuzných. Výjimečně jsou ubytováni ve školách nebo společenských sálech a jejich pobyt bývá omezen pouze na několik málo dní.

Po opadnutí vody následují likvidační práce spočívající v odčerpávání vody ze zatopených sklepů, garáží, přízemních prostor. Opět jsou využíváni dobrovolní hasiči a jejich technika, tj. především čerpadla, elektrocentrály a vysoušeče.

VII. Okruh – největší problémy a nedostatky při zajišťování krizového řízení

Dlouholeté zkušenosti tázaného v oboru jej vedou ke konstatování, že význam krizového řízení je částečně podceňována nejen u veřejnosti, ale, bohužel, i u reprezentantů obce. Souvislost vidí v poměrně dlouhých „obdobích klidu“, kdy neprobíhá aktivní fáze krize a podle laiků tedy není ani pracoviště krizového řízení třeba. Je smutným faktem, že obdobně k práci v krizovém štábu přistupují i členové pracovních skupin. Většinou netuší, co obnáší příprava na pravděpodobné mimořádné a krizové situace, včetně zajištění aktuálnosti plánů připravenosti, dodavatelů nezbytných dodávek, udržování akceschopnosti JSDH, jako téměř jediné pracovní síly, která je okamžitě v případě potřeby k dispozici.

Z toho důvodu pramení nejspíš i pocit nadřízených, že obsazenost tohoto pracoviště je značně naddimenzována.

Jako druhý problém vidí dotazovaný v rozdělení kompetencí – plněním úkolů, za které jsou odpovědni starostové, jsou pověřeny HZS kraje. Ale finanční stránka zabezpečení je už bez jejich účasti.

ORP Valašské Meziříčí – shrnutí:

V současnosti je příprava na krizové situace na ORP Valašské Meziříčí zajišťována celkem třemi zaměstnanci. Ovšem pouze dva lze pokládat za odborníky na krizové řízení. Třetí osoba je pouze administrativní posila a plní zadání i jiných pracovišť odboru. Slabší stránkou na tomto ORP je chybějící praxe současných pracovníků, protože ani jeden z nich dosud nemusel řešit problematiku povodní z pozice krizového manažera. Je tedy otázkou, jak kvalitně bylo provedeno zaškolení dosavadním odborníkem – konkrétně dotazovaným expertem.

Organizačně je krizové oddělení zařazeno pod odbor životního prostředí.

Návaznost povodňových stavů a krizové situace je na tomto obvodu vyřešeno oddělenou prací povodňové komise a následně pokračováním prací krizového štábu. Osoba tajemníka je odlišná v obou komisích a obsazenost obou komisí je také značně odlišná.

Zvláštností v tomto ORP je jeho vlastní pojetí vypracování a používání krizového plánu prostřednictvím programu Manager. Jedná se o vlastní iniciativu, a přestože zpracovává zákonem předepsaná témata, lze předpokládat, že zajištění aktualizací takto rozsáhlého textu znamená značnou časovou a personální náročnost.

Zařízení a vybavení zasedací místnosti je standardní, jedná se o zasedací místnost sloužící i pro ostatní odbory v hlavní budově radnice. Je vybavena náhradním zdrojem elektrické energie a z tohoto místa lze taktéž ovládat spouštění varovných informací pro obyvatele s využitím JSVV.

4.5.5 ORP Uherské Hradiště

I. Okruh – dotazovaná osoba

Krizovým manažerem v ORP Uherské Hradiště je pověřen Ing. Lumír Lacka, který pracuje na této pozici od r. 2006 a povodeň ve svém obvodu zažil už několikrát. V r. 2010 byl ve

Zlínském kraji vyhlášen stav nebezpečí z důvodu povodně hned dvakrát s odstupem pouhých dvou dnů.

II. Okruh – organizace krizového řízení v ORP Uherské Hradiště

Pracoviště krizového řízení je zařazeno pod útvar kanceláře starosty města Uherské Hradiště. Přes velikost správního obvodu, počet obcí v něm (47 obcí), podniky na území obvodu, které spadají do gesce zákona o prevenci závažných havárií⁸ (COLORLAK a.s. UH), vykonává veškerou činnost na úseku krizového řízení, včetně zajištění akceschopnosti JSDH města jeden zaměstnanec na plný úvazek. Z tohoto důvodu je omezena zastupitelnost referenta krizového řízení v případě nemoci, úrazu apod. V předchozích letech byla pro danou práci vyčleněna další pracovnice, ovšem po zralé úvaze vedoucích pracovníků bylo rozhodnuto, že její místo bude zrušeno a tento stav dosud trvá. Zda by byl někdo schopen jeho práci v případě krizového stavu z důvodu povodně plnohodnotně nahradit, odpovídá: „Nahradit ano – zda plnohodnotně, to si netroufám říci“.

Dotazovaný pracovník krizového řízení je v rámci krizového řízení zařazen na pozici tajemníka bezpečnostní rady a zároveň krizového štábu.

V souvislosti s problematikou řešení povodňových opatření je třeba zmínit, že Radou města zřízená povodňová komise pracuje jednak ve složení pro vlastní město Uherské Hradiště, jednak jako povodňová komise pro celé území správního obvodu ORP Uherské Hradiště. V povodňové komisi ORP je pracovník krizového řízení veden jako člen. Pozice tajemníka PK zastává vedoucí vodoprávního úřadu a životního prostředí.

III. Okruh – prostory pro jednání krizového štábu, technické prostředky pro varování a vyrozumění

Pro jednání krizového štábu je vyčleněna zasedací místnost v hlavní budově na Masarykově náměstí, která je určena mimo jiné i pro zasedání Zastupitelstva a Rady města. Je dostatečně vybavena pro jednání v případě krizových situací – je zabezpečena náhradním zdrojem elektrické energie i dostatečnými komunikačními prostředky (internetové připojení, telefonní linky, kopírka, projektor). K dispozici je také zázemí, tj. sociální zařízení, místnost pro přípravu občerstvení.

⁸ Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií

Technickými prostředky, které využívá krizový štáb pro informování členů, jsou krizové telefony a e-maily, případně existuje možnost pro případ výpadku služeb operátora využít vysílaček u jednotek SDH.

Vyrozumění o svolání krizového štábu provádí krajské operační a informační středisko HZS Zlínského kraje. Jedná se o hlasovou zprávu, kterou jsou členové KŠ vyzváni k dostavení se na určené místo v určený čas k jednání krizového štábu. Obvykle jsou k prvnímu jednání KŠ svoláni všichni členové a následně po vyhodnocení aktuálního stavu už se k jednání dostaví jen ti, jejichž odbornost je k danému typu krizového jednání potřeba. Naopak soustavnou činností je pověřena stálá pracovní skupina, včetně časového harmonogramu společných jednání s krizovým štábem a způsobu zajištění střídání směn při dlouhodobém trvání akutního krizového stavu.

Varování obyvatel je standardně prováděno prostřednictvím systému IVVS, kdy je hlášení o hrozícím nebezpečí přenášeno do koncových prvků varování, které pokrývají téměř všechna místa města. Stejně tak se k varování obyvatel využívají rozhlasové systémy v obcích ve správním obvodu.

IV. Okruh – odborná příprava a cvičení členů KŠ

Školení krizového štábu, tj. všech jeho členů provádí referent krizového řízení, a to minimálně 1x za rok. Stejně tak organizuje cvičné svolání členů krizového štábu a ve spolupráci s jednotkami SDH města jsou taktéž prováděna cvičení v terénu na vyhlášené téma (povodně, únik nebezpečných látek).

Povodňová komise, jakožto orgán, který prvotně řeší situaci předcházející vyhlášení krizového stavu z důvodu povodní, je odborně školená, a to prostřednictvím svého tajemníka – vedoucího oddělení vodoprávního úřadu a životního prostředí.

V. Okruh – komunikace s obcemi ORP při řešení krizového stavu povodeň

Obcí ve správním obvodu je celkem 46 a starostové si jsou vědomi svých povinností na úseku ochrany vlastních obyvatel, spočívající především ve varování a nouzového ubytování. Značná část starostů obcí pracuje ve funkci už více než jedno volební období a za tu dobu měli možnost se s problematikou povodní setkat v reálu. I když tato zkušenost nebyla vítaná, pro uvědomění si této hrozby funguje spolehlivě. Každý, kdo se s „velkou vodou“ setkal a musel řešit následky jejího působení, si dobře pamatuje, co v minulosti provedl špatně a jaké si z povodní vzal ponaučení. S ohledem na tuto zkušenost se už nestává, že

by si starostové nevěděli rady a spíše se jen cestou telefonického spojení ujistí, že provedli všechna opatření, která měli. Pokud se dožadují pomoci, pak se jedná spíše o informace, kde zajistit vysoušeče po povodních a zda a jak budou vypsány dotace na odstranění povodňových škod. S tím související vyhodnocení nákladů na obnovu území zajišťuje pro obce (které mají zájem) pracoviště krizového řízení a předsedou krizového štábu jmenovaná pracovní skupina pro sčítání škod.

VI. Okruh – nejčastější opatření při povodni

Hrozba povodní na dolním toku Moravy, tedy na správním území ORP Uherské Hradiště, bývá známa s dostatečným předstihem díky hlásné povodňové službě i informacím z horních toků řeky a z ORP výše proti proudu o přicházející povodni. Jednak je to povinnost výše položených obcí, jednak dobrá spolupráce s těmito ORP dává dobrý přehled o očekávané povodňové vlně. Největším a nejnákladnějším opatřením byla úprava koryta řeky Moravy, která sice není typickým akutním opatřením v době povodní, ale z hlediska významu a pokrytí velkého území stojí za zmínku.

Dalšími opatřeními je budování protipovodňových stěn, kdy se vychází z map záplavových území a z vlastních zkušeností s kritickými místy, která jsou pravidelně zaplavována.

Evakuace z ohrožených míst od vybudování nových hrází nebyla nařízena, a pokud nedojde k povodni rozsahem podobné z r. 1997, není reálné, že by bylo nutno k tomuto řešení přikročit.

S evakuací související nouzové ubytování je taktéž spíše teoretickou možností, i když samozřejmě se s ní pracuje a objekty, které by připadaly v úvahu pro ubytování evakuovaných, jsou zajištěny a připraveny k aktivaci během krátké doby.

VII. Okruh – největší problémy a nedostatky při zajišťování krizového řízení

Z pohledu dotazovaného odborníka se jako největší problém jeví neznalost o obsáhlosti povinností na úseku krizového řízení ze strany vedení města. Personální zajištění (kvalitní) celého úseku jediným člověkem je nereálné a je pravděpodobné, že vzhledem k množství povinností a nedostatku času bude některé odvětví ošizené a zanedbáno. Přes několikeré upozornění na tuto skutečnost se zdá, že vedení je k riziku hluché.

V souvislosti s tímto stavem by dotazovaný přivítal lepší podporu ze strany krajského pracoviště a zdůraznění nutnosti oblast krizového řízení řešit s větším počtem odborných pra-

covníků. Každoroční setkání tajemníků Zlínského kraje a ujišťování vedoucích úřadů navzájem, že krizové řízení je u nich dobře zajištěno, však spíše svědčí o opaku.

ORP Uherské Hradiště - shrnutí:

Katastrálně druhý největší správní odbor ve Zlínském kraji je spravován prostřednictvím jednoho pracovníka krizového řízení. Organizačně je pracoviště KŘ zařazeno pod útvar kanceláře starosty a je zde tedy úzká návaznost na statutárního zástupce města.

Ve správním obvodu jsou zřízeny dokonce dvě povodňové komise – PK města Uherské Hradiště a PK ORP Uherské Hradiště. Pracovník krizového štábu není ani v jedné z nich tajemníkem – to je vždy vedoucí životního prostředí. Je otázkou, jak současně zasedají obě komise, když i její členové nejsou titíž lidé. Pracovník KŘ je tajemníkem až funkčního krizového štábu. Do té doby je „pouhým“ členem obou komisí.

Jednací místnost krizového štábu je standardně umístěna v hlavní budově a provoz je zajištěn také náhradním zdrojem elektrické energie, záložní pracoviště je naplánováno zásobovat mobilními elektrocentrálami. Svolávání členů KŠ se uskutečňuje prostřednictvím KOPIS kraje. Alternativně prostřednictvím aplikace pro varování a informování obyvatel, jejíž součástí je možnost SMS komunikace s vytvořenými skupinami – BR, KŠ, PK apod. – „VOX Client“; případně i prostřednictvím mobilních telefonů.

Obdobně se pro varování obyvatel používá „VOX Client“ pro vysílání varování obyvatel hlásiči umístěnými ve městě, dále prostřednictvím pochůzkové činnosti strážníků městské policie – rozhlašování ze služebních automobilů v místech bez pokrytí hlásiči.

ZÁVĚR

V této kapitole bylo využito expertního rozhovoru s odborníky na krizové řízení ke zdokumentování praxe při fungování krizových štábů jednotlivých ORP v době krizového stavu, vyhlášenému z důvodu povodně.

Všichni oslovení zaměstnanci jsou pracovníky krizového řízení s praxí s výjimkou pracovníce v ORP Opava. Ta však nezastává pozici tajemníka krizového štábu a zkušenosti s organizací krizového štábu zatím zná jen ze studia dokumentace z minulých krizových stavů.

Dotazovaným byly položeny otázky rozdělené do tematických okruhů a jejich odpovědi byly vždy na konci rozhovoru shrnuty. Pokud se vyskytly při rozhovorech náměty, které původně nebyly předmětem připravených otázek, a jejich realizace se zdá pro praxi prospěšná, budou vzpomenuty při závěrečném návrhu ideálního postupu činnosti krizového štábu.

Z expertních rozhovorů vyplynuly některé skutečnosti, které se opakují ve všech zmíněných obcích. Jsou vnímány dotazovanými jako překážky nebo omezení při výkonu jejich práce krizových manažerů, a dokonce při vlastní práci krizových štábů. V následující kapitole budou podrobněji charakterizovány a bude navrženo opatření pro jejich odstranění nebo zmírnění.

Problémy, které se v uskutečněných expertních rozhovorech vyskytují opakovaně a měly by být řešeny, se týkají následujících oblastí:

- personální obsazení povodňové komise a krizového štábu,
- personální zabezpečení pracoviště krizového řízení,
- nedostatečné využívání finanční podpory státu při obnově území zasaženého živelní pohromou,
- nedostatečné provádění praktického nácviku práce krizového štábu za povodně.

Další dvě oblasti nejsou pro fungování krizového štábu naprosto nepostradatelné, ale v rámci této práce jim bude věnována pozornost také, protože se autor práce domnívá, že by jejich jednotné řešení v rámci práce krizového štábu znamenalo přínos:

- jednotné organizační začlenění pracoviště krizového řízení,
- umístění a vybavenost pracoviště krizového štábu.

5 PROBLÉMY ZJIŠTĚNÉ Z EXPERTNÍCH ROZHovorŮ

5.1 Personální obsazení krizového štábu a povodňové komise

Charakteristika problému

Výzkum v uvedených ORP ukázal, že v praxi existují dva různé způsoby personálního obsazení povodňové komise a krizového štábu ORP.

V prvním případě fungují obě komise (PK i KŠ) naprosto odděleně. Spojují je jen pozice předsedy, tj. starosty jako statutárního zástupce. V případě vyhlášení krizového stavu povodně tak musí dojít k ukončení činnosti povodňové komise, svolání krizového štábu, dostavení se jeho členů na zasedání, předání kompetencí mezi PK a KŠ ORP, zápisů o dosavadním průběhu povodně, přijatých opatřeních a aktuálním stavu. To vše je časově i personálně náročné a zbytečně tak může dojít ke zkreslení předávaných informací a časovému skluzu, který může mít ve fázi akutní krize závažné dopady. Stejně jako členové komisí se při tomto způsobu mění obsazení funkce tajemníka. Jedná se o odborníka, který by měl zajišťovat práci povodňové komise a obdobně i krizového štábu. Pokud jsou tyto funkce odděleny pro stejný typ události (povodeň), může nastat situace, kdy opatření navržená tajemníkem PK budou v rozporu s opatřeními, které by navrhl tajemník KŠ. Příkladem může být post tajemníka povodňové komise v ORP, který je vzděláním inženýr-architekt. Jeho odbornost je velmi pravděpodobně značně vzdálená zkušenostem krizového povodňového manažera.

Při druhém možném způsobu činnosti povodňové komise a krizového štábu ORP jsou sice také podle zákona zřízeny dvě instituce, tj. PK a KŠ, ovšem osoba tajemníka je stejná pro obě skupiny a existuje tak jistota, že navržená opatření budou z jedné pozice řešena plynule s ohledem na vzrůstající intenzitu povodňových stavů. Pokud se týká přechodu do fáze krizového stavu, povodňová komise se v tomto případě většinou začleňuje v omezeném počtu do krizového štábu. Odpadá tak seznamování členů s průběhem dosavadních realizovaných činností a značně se zkrátí čas pro přechod PK v KŠ.

Návrh řešení

1. Složení povodňové komise je určeno starostou ORP a zahrnuje kromě starosty:
 - tajemníka povodňové komise,
 - zástupce příslušného povodí,

- správce vodních toků,
 - zástupce JSDH,
 - zástupce městské policie nebo Policie ČR,
 - zástupce technických služeb.
2. Tajemník povodňové komise je zároveň tajemníkem krizového štábu ORP.
 3. V případě vyhlášení krizového stavu jsou členové povodňové komise včleněni do krizového štábu.

Nedochází tak k tříštění informací při přechodu do krizového stavu a bezpečnostní manažer v pozici tajemníka jak povodňové komise, tak krizového štábu může plynule pokračovat v souladu s vývojem povodňové situace.

5.2 Personální zabezpečení pracoviště krizového řízení

Charakteristika problému

Veškerá činnost v přípravné fázi na krizové situace je prováděna prostřednictvím pracovišť krizového řízení. Zřídit pracoviště krizové řízení je jednou z povinností obce při výkonu přenesené působnosti. Toto je splněno na všech zkoumaných pracovištích, ovšem obsazenost, a především zastupitelnost pracovníků je opomíjena. Pravděpodobně to souvisí s nízkým povědomím o náplni práce a její obsáhlosti ze strany vedoucích úřadů. Je obtížné určit tabulkově počet osob, který by měl na pracovištích krizového řízení být. Velikostí obvodu, počtem obyvatel, ale i typem rizika se v rámci kraje i republiky liší. Ale už jen prostou úvahou lze dojít k závěru, že jeden pracovník, který je zároveň minimálně z díkce zákona tajemníkem bezpečnostní rady a krizového štábu ORP, nemůže kvalitně a v plném rozsahu zajistit výkon funkce bezpečnostního manažera. Obzvláště, když odpovědnost za celý správní obvod je legislativně přenesena na obce s rozšířenou působností. Suplování jeho funkce některým z dalších zaměstnanců úřadu, který absolvoval školení o krizovém řízení v rozsahu dvou dnů, je krátkozraké a alibistické. Pokud se takový člověk nevěnuje krizové problematice soustavně, jeho přínos při řešení krizových situací je minimální a zásadně ohrožuje výsledný výkon při zajištění ochrany podle předpisů.

Návrh řešení

Řešení je relativně jednoduché a přímo se nabízí – obsazení pracoviště krizového řízení minimálně dvěma zaměstnanci s odpovídajícím vzděláním na plný úvazek. Není vhodné kombinovat a doplňovat pracovní náplň jiným výkonem činnosti, která se zásadně liší od výkonu souvisejícím s krizovým řízením (např. focení klientů na řidičské průkazy, záskok za sekretářku starosty, práce v technických službách – jak je tomu v některých ORP).

S personálním obsazením souvisí nároky na odbornost pracovníka krizového řízení. Předpokladem pro přijetí na takové místo musí být dosažení vzdělání technického směru. Nelze předpokládat, že absolvent humanitních oborů (kombinované chybějící praxí), bude pro funkci vyžadující návrhy řešení technického charakteru vhodným kandidátem.

5.3 Nedostatečné využívání finanční podpory státu při obnově území zasaženého živelní pohromou

Charakteristika problému

V okamžiku, kdy je vyhlášen krizový stav z důvodu živelní pohromy (povodně), začíná platit zákon č. 12/2002 Sb., o státní podpoře při obnově území. Tento zákon nařizuje provést předběžný odhad škod způsobených živelní pohromou a na základě sumarizace údajů od jednotlivých postižených obcí je provedeno rozpočtové opatření ve státním rozpočtu a mohou být uvolněny finance pro částečné krytí škod způsobených povodní. Jde tak o významnou pomoc od státu směrem k obcím. Garantem shromáždění potřebných údajů za celý správní obvod je ORP. Krizový štáb ORP na svém prvním zasedání pověří předem určené osoby k odhadu škod a tyto provedou zadokumentování hlášených škod na obecním majetku (nejčastěji jsou to komunikace, mosty, propustky, apod.) dále je zpracována dokumentace ve spolupráci se starosty obcí a požadavek odeslán prostřednictvím krajského úřadu na ministerstvo financí. Následně vypsané dotace tak mohou být přerozděleny obcím, které objektivně zdokumentovaly škody na obecním majetku.

V rámci dotazů ve zkoumaných obcích bylo zjištěno, že se o tuto problematiku příliš pracoviště, respektive krizové štáby ORP nestarají a je na okraji jejich zájmu. Výjimkou je ORP Vsetín, která při dvou vyhlášených krizových stavech v r. 2010 díky aktivitě své pracovní skupiny a spolupráce se starosty obcí dokázala dosáhnout toho, že ze státního rozpočtu obce ve správním obvodu obdržely na opravu povodňových škod 65 mil. Kč, tj. 47 % z celkové částky vyplacené celému Zlínskému kraji (celkem 13 ORP).

Není to vše vypovídající údaj, ovšem je zřejmé, že by této problematice měla být ze strany krizových štábů ORP věnována větší pozornost než dosud.

Tabulka 5 Příklad využití dotací z programu Obnova obecního majetku po živelních pohromách

P.č.	ORP	Počet žádostí podaných obcemi	Objem finančních prostředků (tis. Kč)
1	Vsetín	9	34 000
2	Rožnov p/R	6	4 750
3	Val. Meziříčí	5	3 500
4	Vizovice	2	5 760
celkem		22	48 010

Návrh řešení

Legislativně je pomoc státu při živelních pohromách ošetřena. Postup pracovní skupiny KŠ ORP pro odhad škod je stanoven a jde jen o to, aktivně se zapojit do procesu zjišťování a dokumentace škod. Jde o práci s lidmi ve vypjatých situacích, kdy řeší akutní problémy vyvolané povodní, ale i přesto je reálné zajistit požadovaná data. Je nutné, aby na tuto možnost a příležitost byli starostové upozorněni už v přípravných fázích. Při rozhovorech všichni krizoví pracovníci potvrdili, že jsou v kontaktu se starosty ve svých správních obvodech ať už při setkáních starostů nebo schůzích mikroregionu nebo při osobních konzultačních návštěvách přímo v obcích. Existuje tedy jednoduché řešení, jak informaci o možnosti čerpání finančních prostředků tlumočit starostům a vyzvat je k aktivnímu zapojení do tohoto programu.

5.4 Nedostatečné provádění praktického nácviku práce KŠ za povodně

Charakteristika problému

K zajištění připravenosti krizových štábů na řešení krizových stavů je určena kontrola dosažitelnosti členů a cvičné svolání členů minimálně 1x ročně. Obdobně je tato povinnost řešena u povodňových komisí. Ve všech zkoumaných městech je tato povinnost prováděna, ovšem často je povinnosti učiněno zadost opravdu jen pověřením KOPIS vyhlásit zprávu pro určené členy KŠ. V omezené míře dochází k fyzickému dostavení se členů štábu na

místo určení a v daném čase. Další stupeň, tedy provedení školení o konkrétních úkolech jednotlivých pracovních skupin při vyhlášení krizového stavu, bývá prováděn také pouze okrajově. Praktický nácvik s účastí všech složek zapojených do řešení krizové situace už je prováděn spíše výjimečně. Jedná se samozřejmě o časově, organizačně a finančně náročnou práci, kterou zabezpečuje pracovník krizového řízení. I s ohledem na personální problém, kterému byla věnována pozornost v bodě 5.1.2, dochází často pouze k formální realizaci nácviku práce krizového štábu.

Nedostatečná informovanost členů krizového štábu o jejich povinnostech při vyhlášení krizového stavu a chybějící praktická zkušenost tak v případě skutečné akutní krize vyvolává chaos a špatná rozhodnutí. Pokud navíc není situace usměrňována tajemníkem KŠ znalým krizové problematiky, který může vydávat kvalifikovaná doporučení předsedovi KŠ, je pravděpodobnost účinného řešení problémů vyvolaných povodní minimální.

Návrh řešení

Předpokladem pro nápravu je jednak navýšení počtu pracovníků krizového řízení (jak bylo navrženo už v bodě 5.1.2), aby byli schopni z časového hlediska cvičení zabezpečit, a to ne na úkor svých dalších povinností, jednak ujišťování členů krizových štábů a spolupracujících složek, že praktická cvičení jsou pro nácvik postupu při řešení povodňové problematiky ideální. Navržené řešení k nácviku „sehranosti“ zainteresovaných účastníků je možno provádět dvěma způsoby:

1. Simulací povodně, tj. vyhlášení SPA, zasedání povodňové komise a následný nárůst hladiny vedoucí k vyhlášení krizového stavu, reálné svolání členů krizového štábu prostřednictvím KOPIS, analýza hlášených problémů na sledovaném území a návrhy na jejich řešení. Na zvážení předsedy krizového štábu je rozhodnutí, zda tato simulace bude provedena i s fází fyzického plnění vydaných rozhodnutí v rámci cvičení, tj. např. uzavření komunikací ve spolupráci s Policií ČR, stavění norných stěn s pomocí JSDH, apod.).
2. Využití počítačových programů, kde je simulace povodně možno reálně zasadit do podmínek konkrétní obce.

Obě možnosti mají svá pozitiva i negativa. První možnost je náročná na přípravu a organizaci, ale s podporou vedoucích činitelů obce je reálná. Druhá varianta je z hlediska realizace jednodušší – stačí počítačový program a svolání krizového štábu. Ovšem vzhledem

k nákladům na pořízení takového jednoúčelového zařízení s využitelností max. 1x do roka je málo pravděpodobné, že na něj vedení obce přistoupí.

5.5 Jednotné organizační začlenění pracoviště krizového řízení

Charakteristika problému

Jednou z prvních otázek při expertním rozhovoru v jednotlivých ORP bylo, jak je pracoviště krizového řízení organizačně začleněno v rámci úřadu. Z odpovědí vyplynulo, že převládá jakási rozpačitost, kam toto pracoviště zařadit, kdo bude pověřen jeho vedením, komu se bude zodpovídat. Pravděpodobně to opět souvisí s neznalostí problematiky krizového řízení. Některá města zařadila toto oddělení pod odbor životního prostředí – nejspíš v souvislosti s vodou a povodněmi. Další variantou je zařazení pod odbor vnitřní správy. Spojení samosprávy a výkonu přenesené správy ale není zrovna ideální, náplně jejich činnosti jsou zcela odlišné. V Opavě použité zařazení pod „kancelář tajemníka“ už sice přibližuje výkon práce KŘ vedoucím představitelům bez mezičlánku vedoucích odborů, ale přesto se nabízí lepší řešení.

Návrh řešení

Vhodnou variantou se jeví zařazení pracoviště krizového řízení přímo pod pravomoc starosty ORP. Vzhledem k tomu, že ve všech komisích, bezpečnostní radě i krizovém štábu je vždy v nejvyšší pozici statutární zástupce obce, tj. starosta, není důvod přesouvat jeho výkonnou složku (pracoviště KŘ) pod pravomoc jiných vedoucích. Řešením je tedy začlenit pracoviště krizového řízení pod kancelář starosty.

5.6 Umístění a vybavenost pracoviště krizového štábu

Charakteristika problému

Nejedná se o zásadní problém, ale jeho vyřešením by mohlo být dosaženo efektivnější práce KŠ.

Pod pojmem „pracoviště krizového štábu“ rozumíme místnost, ve které se schází krizový štáb (tj. cca 20 osob), přijímají a analyzují se zprávy z terénu, komunikuje se s nadřízenými orgány (krajský úřad), s dalšími ORP ve směru vodního toku, starosty obcí ve správním obvodu, HZS, atd. Tomu by mělo být pracoviště přizpůsobeno, navíc s ohledem, že zde mohou jednání probíhat i v průběhu několika dnů. Úroveň těchto pracovišť je ze zkouma-

ného vzorku různá a odpovídá stavebním možnostem objektů, ve kterých jsou zpravidla městské úřady situovány. Ve většině případů jsou to stejné místnosti, které využívá zastupitelstvo nebo rada města. S tím jsou ovšem spojeny problémy při plánování obsazení místností. V době vyhlášených krizových stavů je místnost samozřejmě uvolněna krizovému štábu, ale mimo tuto dobu, např. při školení, pořádání videokonferencí s dalšími ORP a krajským úřadem nastává problém a zbytečná nevraživost ze strany neznalých pracovníků úřadu. Výjimkou není ani komerční pronajímání těchto místností cizím společností a opět dochází ke křížení termínů obsazenosti pracoviště.

Návrh řešení

Ideální stav by byl následující:

Pracoviště krizového štábu je umístěno v budově příslušného úřadu ORP, v dosahu pracoviště městské policie. Slouží pouze pro jednání povodňové komise, bezpečnostní rady a krizového štábu. Je zajištěno náhradním zdrojem elektrické energie pro celé patro, tj. včetně sociálního zařízení, výtahů (pokud se jedná o vyšší patra), technických místností. Vybavení spojovací technikou – tj. telefonní linky, internetové připojení, propojení s JSVV. Zařízení pro zřízení videokonference – v ideálním případě možnost přepažit místnost a oddělit tak pracoviště od vysílané videokonference.

SHRNUTÍ

V páté kapitole byla provedena charakteristika těch problémů, které vyplynuly z výsledků provedených expertních rozhovorů a objevují se v obměnách při činnosti ve většině zkoumaných krizových štábů. Pozornost je věnována především nedostatkům, které, z pohledu zpracovatele této práce, mohou mít vliv na průběh, rychlost a efektivnost vlastní práce krizového štábu při řešení povodňových ohrožení. Některé z deklarovaných problémových situací mohou být řešeny operativně (př. změna osazenstva povodňové komise), jiné naopak předpokládají delší čas na přípravu, úpravu legislativy, a také finanční náročnost bude vyšší.

Závěrečná kapitola této práce se pokusí navrhnout způsob, jak by mohl pracovat krizový štáb v době povodně s využitím navrženého řešení výše popsanych problémů.

6 NÁVRH POSTUPU ČINNOSTI KRIZOVÉHO ŠTÁBU PŘI ZVLÁDÁNÍ POVODNĚ S VYHLÁŠENÍM KRIZOVÉHO STAVU

Tato kapitola zpracovává možný postup činnosti krizového štábu při řešení povodňových stavů se zpracovanými návrhy řešení problémových bodů, které vyplynuly z expertních rozhovorů. Nejedná se o naprosto přesný postup krok za krokem, neboť tomu by neodpovídal rozsah zpracovávané diplomové práce, ale o návod pro krizové štáby, jak by mohla být jejich práce lépe a efektivněji prováděna.

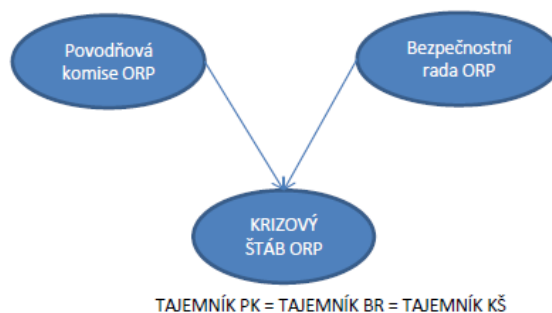
Popis situace:

1. Na sledovaném vodním toku dosahuje hladina 2. SPA.

Je svolána povodňová komise ve složení: předseda (starosta ORP), tajemník povodňové komise, zástupce příslušného povodí, správce vodních toků, zástupce JSDH, zástupce městské policie nebo Policie ČR, zástupce technických služeb. Pokud je třeba odborné konzultace dalších odborníků, je v pravomoci předsedy vyžádat si jejich stanovisko.

2. Na sledovaném vodním toku dosahuje hladina 3. SPA a je vyhlášen krizový stav

Prostřednictvím KOPIS a systému AMDS jsou svoláni členové krizového štábu ke svému prvnímu zasedání s určením hodiny a místa pracoviště krizového štábu. Krizový štáb se skládá z členů bezpečnostní rady a dosud pracující povodňové komise. Tajemníkem KŠ je tajemník povodňové komise - nedochází k tříštění navrhovaných opatření při záchranných a likvidačních pracích. V případě dlouhodobého jednání krizového štábu lze zajistit střídání směn pověřenými zástupci, včetně tajemníka KŠ – pracovníka krizového řízení.

Obr. 19 Složení krizového štábu ORP

3. Informování obyvatel o hrozícím nebezpečí

Na pokyn předsedy KŠ jsou vydána oznámení o rozhodnutí hejtmána o vyhlášení krizového stavu a zveřejněno varování pro obyvatele. Všechny informace musí být uveřejněny na úřední desce (i v elektronické podobě). Dále se informace vyhledávají prostřednictvím JSVV – koncových prvků varování. Vysílání je možno spustit přímo z pracoviště krizového štábu nebo ze služebny městské policie. V místech bez osazení hlásičů je varování prováděno prostřednictvím strážníků městské policie rozhlašováním z automobilů. Pro varování obyvatel jsou využity sociální sítě – facebook, twitter, instagram, a automatické rozesílání varovných SMS, pokud je tato služba v městě provozována.

Obr. 20 Schéma toku informací a povodňových opatření

Pokud vzestup hladiny ohrožuje zaplavením zastavěnou a obývanou část území obce (podkladem je grafická část povodňového plánu území) a zprávy hlídkové služby potvrzují toto potenciální riziko, krizový štáb obce vyhláší pro dané území evakuaci všech obyvatel. S využitím systému varování, včetně možnosti zapojení sociálních sítí, jsou občané informováni o oblasti, pro kterou je nařízena evakuace, a jsou určena místa pro soustředění evakuovaných obyvatel. V evakuačních místech je s využitím pracovní skupiny krizového štábu pro evakuaci provedena evidence evakuovaných obyvatel, jejich rozdělení do konkrétních přijímacích středisek a určen způsob jejich dopravy do těchto míst.

Obr. 21 Princip přesunu evakuovaných obyvatel do náhradního ubytování

Pro přepravu osob jsou určena vozidla smluvních partnerů. Nejčastěji se jedná o provozovatele autobusové přepravy, využít lze i 9místný dopravní automobil (DA) jednotek SDH města.

Podle množství osob, pro které je vyžadována evakuace, jsou zvoleny pro ubytování – rekreační střediska s možností zajištění dodávky stravy, případně je využito kapacit školských zařízení (tělocvičny) s využitím vlastních stravovacích zařízení. Pokud je počet evakuovaných natolik vysoký, že pro potřeby nouzového přežití nestačí vlastní kapacity dotčené ORP, lze vyžádat pomoc prostřednictvím KOPIS a využít tak nouzových zásob SSHR spravovaných státem (např. postele, plynová topení, cisterny na pitnou vodu, elektrocentrály, případně i nově pořízené kontejnery nouzového přežití).

Z důvodu nutnosti přehledu o počtu evakuovaných mimo místo bydliště zajišťuje pověřená obec hlášení přechodné změny pobytu.

4. Způsoby vyrozumívání orgánů krizového řízení

Pro komunikaci mezi jednotlivými ORP ve směru říčního toku o průběhu povodně, ke spojení s krajským pracovištěm krizového řízení, případně s dalšími orgány státní správy jsou využívány videokonference, provozované přímo na pracovištích krizového štábu. Je tak zajištěno operativní propojení dotčených subjektů bez nutnosti fyzického setkávání na konzultačních poradách. Odpadá časová zátěž pracovníků krizového štábu v době povodní při přesunu na společné schůzky. Obsluhou videokonference jsou pověřeni pracovníci krizového řízení, vždy minimálně dva, aby byla zajištěna zastupitelnost.

5. Zahájení práce skupiny pro odhad škod

V okamžiku vyhlášení krizového stavu začíná platit zákon č. 12/2002 Sb., o obnově území. Z tohoto důvodu jsou členům pracovní skupiny vydána pověření k provádění odhadu škod pro předběžný přehled a odhad škod, a začíná jejich práce v terénu, včetně zadokumentování. Je doporučeno předběžný průzkum úrovně škod provádět už ve fázi povodně bez vyhlášení krizového stavu s ohledem na průběh povodně na horních tocích. Zde může fak-

tický povodeň skončit ještě před vyhlášením krizového stavu, který se vyhláší až podle dosažení 3. SPA na hlásném profilu na středním toku. Souhrnné informace o škodách jsou odeslány krajskému úřadu do 5 dnů od ukončení krizového stavu.

6. Ukončení krizového stavu

Krizový stav končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen nebo pokud pominuly důvody pro jeho vyhlášení. Hejtman kraje svým rozhodnutím oficiálně ukončí režim krizového stavu a práce krizového štábu je ukončena. Všechny materiály, které souvisí s vyhlášeným krizovým stavem, jsou zaevidovány a uloženy po dobu 5 let.

Popsaný postup činnosti krizového štábu ORP je vytvořen s přihlédnutím k problémovým bodům, které vyplynuly z expertních rozhovorů s pracovníky krizového řízení. V navrženém postupu jsou zapracovány návrhy řešení těchto bodů, a výsledkem je efektivnější postup s využitím nových technických prostředků a uplatněním odborných znalostí kvalifikovaných pracovníků krizového řízení a členů krizových štábů.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce popisuje nejčastější živelní pohromu, která postihuje naše území, tj. přirozenou povodeň.

V teoretické části je věnována pozornost problematice povodní, způsobům vyhlášení povodňových stavů, sledování a oznamování kritických hodnot na tocích a vodních dílech a jejich spojitost s činností povodňových orgánů. Další okruh popisuje vazbu krizového řízení na veřejnou správu, jeho organizaci, legislativní povinnosti a možnosti, které při své práci má a využívá ke zvládnutí krizových stavů.

Cílem práce bylo najít problémy a nedostatky, se kterými se potýkají krizové štáby při své činnosti za povodní, vyhodnotit je a navrhnout jiný, lepší způsob, který by zefektivnil práci krizového štábu.

Praktická část diplomové práce s využitím expertního rozhovoru s pracovníky krizového řízení pěti různých ORP zpracovává způsob činnosti konkrétních krizových štábů za povodní. Byly vybrány obce s přibližně stejně velkým správním územím s významnou protékající řekou, kterých se povodně pravidelně týkají. Z analýzy expertních rozhovorů byly vybrány problémy a nedostatky, které se vyskytují napříč všemi zkoumanými pracovišti. Mezi nimi dominují:

- personální obsazení povodňové komise a krizového štábu,
- personální zabezpečení pracoviště krizového řízení,
- nedostatečné využívání finanční podpory státu při obnově území zasaženého živelní pohromou,
- nedostatečné provádění praktického nácviku práce krizového štábu za povodně.

Dva další zmíněné body jsou klasifikovány jako méně závažné, ale v případě optimálního řešení činnosti krizového štábu by bylo vhodné je také vyřešit.

- jednotné organizační začlenění pracoviště krizového řízení,
- umístění a vybavenost pracoviště krizového štábu.

Výsledkem je doporučení úpravy personálního obsazení povodňové komise a krizového štábu, kdy jsou vybráni pouze odborníci na problematiku povodní. Zejména je doporučeno, aby osoba tajemníka krizového štábu byla totožná s tajemníkem povodňové komise, protože činnost povodňové komise předchází práci krizového štábu.

Dalším závěrem z výzkumu je zvážení počtu pracovníků krizového řízení, kteří odpovídají už za přípravu krizových opatření a v době vyhlášení krizových stavů zajišťují po odborné stránce akceschopnost krizového štábu. Je doporučeno, aby bylo pracoviště krizového řízení obsazeno minimálně dvěma odborníky na krizovou problematiku. Náročnost a obsáhlost krizového řízení vylučuje, aby tuto práci pro celý správní obvod zajišťoval na dostatečné úrovni pouze jeden zaměstnanec.

Z výsledků šetření bylo zjištěno, že jen některé ORP předávají obcím ve svém správním obvodu informace o možnosti využít dotační tituly na škody způsobené živelní pohromou, čímž připravují jejich obyvatele o možnost využít příspěvku státu. Jednoduchým řešením je neustálé upozorňování starostů obcí na tuto možnost a nabídka pomoci při faktickém vykazování škod a administraci žádostí. Podpořit tuto snahu mají i starostové ORP, kteří ze své pozice funkcionáře odpovědného za celý správní obvod mají možnost neustále zdůrazňovat nutnost tuto aktivitu vyvinout.

Posledním významným problémem je nedostatečné nebo formální provádění cvičení členů krizových štábů. Souvislost lze jistě najít i ve výše uvedeném poddimenzování počtu pracovníků KŘ, kteří cvičení musí připravit, technicky a organizačně zajistit. Provádět cvičení lze dvě způsoby, a to buď simulací vyhlášení krizového stavu a nácvikem na pracovišti KŠ, nebo s využitím počítačových programů, které by reálně navodily průběh povodně v konkrétní oblasti ORP. První varianta je proveditelná s nárokem na finanční prostředky, které by kryly refundace cvičících osob a s nároky na časovou přípravu celého cvičení.

Druhá možnost s využitím speciální výpočetní techniky je v současnosti omezena dostupností vhodných počítačových programů, jejichž pořízení pro pracoviště krizových řízení je v krátkém časovém horizontu nereálné. Není ale vyloučeno, že při uvolnění potřebných financí z rozpočtu (města, kraje, státu) by mohla být takto vybavena alespoň krajská pracoviště a příslušné ORP by mohly nácvik provádět v jednom stabilním místě.

Dva poslední vytypované problémy se týkají organizačního začlenění pracoviště KŘ a vybavení pracoviště krizového štábu. Jako ideální pro přímou komunikaci se statutárním zástupcem města je vyhodnoceno zařazení přímo pod starostu města. Odpadají tak mezičlánky při běžné práci v „klidovém režimu“ i při vyhlášených krizových stavech.

Poslední doporučení se týká vlastního pracoviště krizového štábu. Pro efektivní práci KŠ za krizového stavu je vhodné, aby takovéto pracoviště bylo umístěno přímo v budově úřadu a svou kapacitou odpovídalo počtu členů KŠ. Dále je nezbytné, aby byla k dispozici

komunikační technika a zařízení pro projekci obrazu, připojení na internet, možnost zřízení videokonference, a to vše zabezpečeno náhradním zdrojem el. energie. Pro častou spolupráci se strážníky městské policie je vhodné, aby jejich služebna byla co nejbližší pracovišti KŠ.

Některé návrhy řešení zjištěných nedostatků jsou proveditelné prostým rozhodnutím starosty ORP (např. jmenování tajemníka v obou komisích), jiné jsou spojeny s finančními nároky (výběr a nákup počítačových programů) a nutným legislativním procesem (navýšení počtu pracovníků KŘ). Docílit ideální stav u všech ORP při řešení krizových stavů není reálné, ale snaha o dokonalost nemusí být zcela marná.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] VAISHAR, Antonín. *Krajina, lidé a povodně v povodí řeky Moravy: (regionálně geografická studie)*. Brno: Regiograph, 2002. ISBN 80-86377-08-3.
- [2] Historie hydrologických extrémů na území Čech, Moravy a Slezska [online]. Český hydrometeorologický ústav, 2016 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/ruzne/vyuka/HYDRO/2.pdf>
- [3] VISKOT, Marek. *Automatický monitoring, sucho, přívalové povodně. Odborné školení "Krizové řízení a ochrana před povodněmi"*. Zlín, 2016.
- [4] ČESKO. Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby. In: Věstník MŽP, částka 12/2011. Dostupné také z: <https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/doc/38F25FB915673CECC125798F0053C98B>
- [5] Průvodce informacemi Hlásné a předpovědní povodňové služby ČHMÚ pro veřejnost. Stupně povodňové aktivity [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/poboc/CB/pruvodce/verejnost_povodnova_ochrana.html
- [6] ČESKO. Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2001, částka 98, s. 5617-5667. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-254>
- [7] *Úloha starosty obce při řešení mimořádných událostí a krizových situací: METODICKÁ POMŮCKA pro starosty obcí*. Zlín, Hasičský záchranný sbor Zlínského kraje, 2006
- [8] ADAMEC, Vilém. *Ochrana před povodněmi a ochrana obyvatelstva*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2012. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 9788073851187.
- [9] ČHMU Praha. Nedávné povodňové katastrofy v České republice I. Dostupné z http://cnvh.cz/Soubory/Vyukove_materialy/Voda_a_vzduch_kolem_nas/Hydro/15.pdf
- [10] CHMI, *Vyhodnocení povodňové situace v červenci 1997. Souhrnná zpráva projektu*. Dostupné také z: <http://voda.chmi.cz/pov97/uvod.html>

- [11] CHMI, *Meteorologické příčiny katastrofální povodně v srpnu 2002 a vyhodnocení extremity příčinných srážek*.
Dostupné také z: <http://voda.chmi.cz/pov02/1etapa/obsah1.html>
- [12] Vyhodnocení synoptických příčin povodně. [online] Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov02/1etapa/1kapitola.pdf>
- [13] ŠELEŠOVSKÝ, Jan. *Krizové řízení ve veřejné správě: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005. ISBN 8021036648
- [14] *Povodně 1997 a 2002 (20 a 15 let poté) 10 let od přijetí Povodňové směrnice: sborník z mezinárodní vědecké konference, pořádané Policejní akademií České republiky v Praze, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra - generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky, Ministerstvem životního prostředí České republiky a Svazem vodního hospodářství: Praha, 20. a 21. září 2017*. Praha: [Policejní akademie České republiky v Praze], 2017. ISBN 9788072514731
- [15] Krizový plán Moravskoslezského kraje – Informační leták. *Krizový plán Moravskoslezského kraje* [online]. hzsmsk.cz, ©2018 [cit. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.hzsmsk.cz/wpimages/other//art21/kpil.pdf>
- [16] Orgány krizového řízení. *Informační servis* [online]. mvcr.cz, ©2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/organy-krizoveho-rizeni.aspx>
- [17] ČESKO. Zákon č. 240 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých předpisů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3475-3487. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240#cast1>
- [18] MALINOVSKÝ, Karel. *Odborné školení předsedů a tajemníků povodňových komisí ORP*. Zlín, 2017.
- [19] Krizové stavy. *Krizové stavy* [online]. krizport.firebrno.cz, ©2018 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/vyhlasovani-krizovych-stavu>
- [20] ZPĚVÁK, Aleš. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 9788074520440.
- [21] MALINOVSKÝ Karel. *Ochrana obyvatel a krizové řízení*. Zlín, 2012. Materiály pro zkoušku odborné způsobilosti.
- [22] ČESKO. Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2000, částka 73, s.

- 3461-3474. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239/zneni-20180101>
- [23] TRTÍKOVÁ, Edita. *Financování opatření při řešení mimořádných událostí a krizových situací*. Zlín, 2017. Školení tajemníků povodňových komisí – prezentace
- [24] *Programy a dotace. MMR – Programy a dotace* [online]. mmr.cz, ©2012 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Programy-a-dotace>
- [25] *Příručka pro školení starostů*: Zlín, Hasičský záchranný sbor Zlínského kraje, 2015. Dostupný také z: <http://www.hzscr.cz/clanek/prirucka-pro-starosty-obci-2015-ke-stazeni.aspx>
- [26] VALÁŠEK, Jarmil a František KOVÁŘÍK. *Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: účelová publikace pro krizové řízení*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2008, 104 s. ISBN 978-80-86640-93-8
- [27] *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2016. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>
- [28] *Jednací řád Krizového štábu města Vsetína*. Vsetín, Městský úřad Vsetín, 2008. Interní předpis
- [29] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. ISBN 8086634701
- [30] *Jednotný systém varování a vyrozumění*. HZS ČR. [cit. 2018-01-16] dostupný z: <http://www.firebrno.cz/jednotny-system-varovani-a-vyrozumeni>
- [31] MARTÍNEK, Bohumír. *Ochrana obyvatelstva I*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 9788072512980
- [32] *Oficiální stránky Českého statistického úřadu. Obecně-geografická mapa správního obvodu ORP Vsetín. 2014* [online]. Praha 10: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11284/17887103/7212.gif/487ba484-b42c-42d8-9e86-f4e8612fde8c?version=1.0&t=1413532945301>

- [33] Oficiální stránky Českého statistického úřadu. *Obecně geografická mapa správního obvodu ORP Valašské Meziříčí - 2014* [online]. Praha 10: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/11284/17867019/7210.gif/31bfa8c4-535a-41e9-ab8e-aefe1b5687fd?version=1.0&t=1413532542049>
- [34] Oficiální stránky Českého statistického úřadu. *Obecně geografická mapa správního obvodu ORP Hranice - 2014* [online]. Praha 10: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/11276/17839240/Hranice.png/f8e57748-c2c7-41cf-a621-8d9443eb3a21?version=1.1&t=1495540398553>
- [35] Oficiální stránky Českého statistického úřadu. *Obecně geografická mapa správního obvodu ORP Uherské Hradiště- 2014* [online]. Praha 10: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/11284/17867893/7207.gif/1e3f4b1c-c13d-4606-8a5e-633658729b27?version=1.0&t=1413532541874>
- [36] Oficiální stránky Českého statistického úřadu. *Obecně geografická mapa správního obvodu ORP Opava - 2016* [online]. Praha 10: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/11288/17829678/8117geo16.png/d345005e-5a62-493e-b9bf-603e3004baea?version=1.1&t=1496134137026>
- [37] Ochrana vody. *Ochrana vody* [online]. opava-city.cz, [cit. 2018-03-01]. Dostupné z:
<http://www.opava-city.cz/cs/voda>
- [38] Opava. *Opava – aktuálně.cz*. [online]. Atlas.cz, ©1999–2018 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z:
<https://www.aktualne.cz/wiki/geografie/staty-a-mesta/opava/r~d0e6b026e38a11e3a0b90025900fea04/?redirected=1522312351>
- [39] Mapování rizik HZS MSK. [online]. hzscr.cz, [cit. 2018-03-11]. Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/mapovani-rizik.aspx?q=Y2hudW09MTc%3d>
- [40] REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 8086119831
- [41] PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Bezpečnost a krizové řízení*. Praha: Police history, 2006. ISBN 8086477355

- [42] HORÁK, Rudolf. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*. Praha: Linde, 2011, 456 s. ISBN 978-80-7201-827-7
- [43] Olomoucký kraj. *O Olomouckém kraji* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/olomouckem-kraji-cl-1362.html>
- [44] ROSICKÁ, Zdena. *Krizové řízení a ochrana obyvatelstva: učebnice*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2007. ISBN 978808700107
- [45] ČESKO. Zákon č. 12 ze dne 18. prosince. 2001 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2002, částka 7, s. 330-333. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-12>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AMDS	Automatizovaný systém odesílání hlasových zpráv
BR	Bezpečnostní rada
CO	Civilní ochrana
CPP	Centrální předpovědní pracoviště
DA	Dopravní automobil
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
JSDH	Jednotka sboru dobrovolných hasičů
JSVV	Jednotný systém varování a vyrozumění
KOPIS	Krajské operační a informační středisko
KS	Krizový stav
KŠ	Krizový štáb
KZ	Krizový zákon
NCHLaS	Nebezpečné chemické látky a směsi
ORP	Obec s rozšířenou působností
PK	Povodňová komise
POVIS	Povodňový informační systém
PP	Povodňový plán
RPP	Reogionální předpovědní pracoviště
SPA	Stupeň povodňové aktivity
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
VHD	Vodohospodářský dispečink
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Schéma rozdělení povodní z hlediska doby vzniku, území a důvodu [3]	13
Obr. 2 Zasažení okolní krajiny při jednotlivých SPA [5]	14
Obr. 3 Graf úhrnu srážek při povodních v r. 1997 na území České republiky [9]	17
Obr. 4 Zaplavené centrum města Olomouc - povodně 1997 [9]	20
Obr. 5 Množství srážek na území ČR při povodních v srpnu 2002 [9]	21
Obr. 6 Graf průtoku na Vltavě v letech 1960 – 2016 [14]	22
Obr. 7 Proces krizového řízení [13]	25
Obr. 8 Schematické znázornění legislativy krizového řízení [21]	26
Obr. 9 Schéma pravomoci krizových orgánů při vyhlášení krizového stavu [21]	30
Obr. 10 Schéma přenosu informací o vyhlášení stavu nebezpečí při povodni [5]	35
Obr. 11 Graf – důvody pro vyhlášení krizové situace (2001-2017) [18]	35
Obr. 12 Mapa správního obvodu ORP Vsetín [32]	46
Obr. 13 Mapa správního obvodu ORP Valašské Meziříčí [33]	47
Obr. 14 Mapa správního obvodu ORP Hranice [34]	48
Obr. 15 Mapa správního obvodu ORP Uherské Hradiště [35]	49
Obr. 16 Mapa správního obvodu ORP Opava [36]	51
Obr. 17 Začlenění pracoviště krizového řízení ve struktuře Městského úřadu Vsetín	63
Obr. 18 Prověřovací cvičení na toku Loučky v Poličné	71
Obr. 19 Složení krizového štábu ORP	86
Obr. 20 Schéma toku informací a povodňových opatření	87
Obr. 21 Princip přesunu evakuovaných obyvatel do náhradního ubytování	88

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	Výše povodňových škod a lidských ztrát	23
Tabulka 2	Orgány krizového řízení na úrovni kraje a obce [21]	28
Tabulka 3	Orgány krizového řízení na úrovni ORP [21].....	30
Tabulka 4	Přehled vodních toků ve zkoumaných ORP	44
Tabulka 5	Příklad využití dotací z programu Obnova obecního majetku po živelních pohromách.....	81